

ZAKŁAD SŁUŻBY KRYMINALNEJ

127

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Dariusz Baj • Dariusz Bober • Jarosław Golał

WYBRANE PRZESTĘPSTWA
PRZECIWKO ŻYCIU I ZDROWIU
W ŚWIETLE AKTUALNEGO ORZECZNICTWA

CENTRUM SZKOLENIA POLICJI

Legionowo 2014

Korekta, skład i druk:
Wydział Wydawnictw i Poligrafii
Centrum Szkolenia Policji w Legionowie
Nakład 70 egz.

Spis treści

Wstęp	5
1. Artykuł 148 kk – zabójstwo, zabójstwo kwalifikowane	7
2. Artykuł 155 kk – nieumyślne spowodowanie śmierci	23
3. Artykuł 156 kk – ciężki uszczerbek na zdrowiu	31
4. Artykuł 157 kk – średni i lekki uszczerbek na zdrowiu	42
5. Artykuł 158 kk – udział w bójce lub pobicie	51
6. Artykuł 159 kk – udział w bójce lub pobiciu z użyciem broni, noża lub innego niebezpiecznego narzędzia	60

Przedmiotem niniejszego opracowania jest problematyka wybranych przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, znajdujących się w programie szkoleń kursu podstawowego.

Z uwagi na dotychczasowy przebieg służby jako funkcjonariusze pionów kryminalnych, jak również nauczyciele policyjni, z doświadczenia wiemy, jak często problematyczne jest prawidłowe zakwalifikowanie czynu. Z uwagi na to chcemy skupić się na orzecznictwie sądów.

Mamy nadzieję, że niniejsza publikacja pozwoli słuchaczom na lepsze zrozumienie tej interesującej, a jednocześnie trudnej materii, jaką niewątpliwie jest prawo karne.

Autorzy

1. Artykuł 148 kk¹ – zabójstwo, zabójstwo kwalifikowane

Art. 148 kk

- § 1. Kto zabija człowieka, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 8, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.
- § 2. Kto zabija człowieka:
- 1) ze szczególnym okrucieństwem,
 - 2) w związku z wzięciem zakładnika, zgwałceniem albo rozbojem,
 - 3) w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie,
 - 4) z użyciem materiałów wybuchowych,
- podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.
- § 3. Karze określonej w § 2 podlega, kto jednym czynem zabija więcej niż jedną osobę lub był wcześniej prawomocnie skazany za zabójstwo oraz sprawca zabójstwa funkcjonariusza publicznego popełnionego podczas lub w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych związanych z ochroną bezpieczeństwa ludzi lub ochroną bezpieczeństwa lub porządku publicznego.
- § 4. Kto zabija człowieka pod wpływem silnego wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

- ⇒ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4.02.2014 r., sygn. II KK 290/13, LEX nr 1427462.
Ustalenie, czy wystąpiły okoliczności usprawiedliwiające stan silnego wzburzenia, to sfera ustaleń faktycznych, które oceniane są przez sąd na podstawie przeprowadzonych dowodów, opierając się na wiedzy prawniczej i życiowym doświadczeniu, a jedynie w szczególnie skomplikowanych wypadkach pomocne mogą być opinie biegłych – socjologów moralności i obyczajowości.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 22.10.2013 r., sygn. II AKa 181/13, LEX nr 1396861.
Niemożność ustalenia motywu działania sprawcy pozbawienia życia nie wyklucza możliwości przyjęcia kwalifikacji zabójstwa, jeżeli same tylko okoliczności przedmiotowe przestępstwa są do tego wystarczające.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 11.10.2013 r., sygn. II AKa 311/13, LEX nr 1381580.
Wprawdzie silne wzburzenie, o którym mowa w art. 148 § 4 kk, jest zjawiskiem fizjologicznym, a zarazem pojęciem prawnym, którego ustalenie w kontekście związku tego stanu z usprawiedliwionymi okolicznościami należy do zadań sądu, jednakże biegli z zakresu psychologii, a także psychiatrii mogą być pomocni dla rozstrzygnięcia przez sąd problematyki psychologicznej i psychiatrycznej, ponieważ silne wzburzenie występuje w sferze

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.).

przeżyć psychicznych sprawcy, a wręcz jest to obowiązkiem sądu w przypadku, gdy z okoliczności sprawy wynika, że objaw fizjologiczny silnego wzburzenia może być związany ze stanem patologicznym psychiki sprawcy.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 19.09.2013 r., sygn. II AKa 255/13, LEX nr 1381618.
Żądanie ustawy, by silne wzburzenie było usprawiedliwione okolicznościami, należy rozumieć w ten sposób, że zastosowanie kwalifikacji z art. 148 § 4 kk uzasadnia nie każdy afekt, lecz tylko taki, który powstał w wyniku szczególnej sytuacji motywacyjnej, i to takiej, która uzasadnia jego powstanie, a tym samym w pewnym stopniu „usprawiedliwia” działanie sprawcy.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 19.09.2013 r., sygn. II AKa 292/13, LEX nr 1375926.
Sposób przestępczego działania sprawcy oskarżonego o zabójstwo (strona przedmiotowa czynu) ma tak istotne znaczenie dlatego, że w tego rodzaju sprawie jest jedną z głównych przesłanek przyjęcia lub odrzucenia zamiaru zabójstwa.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 10.09.2013 r., sygn. II AKa 126/13, „Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Łodzi” 2013, nr 3, s. 73.
Orzeczenie kary dożywotniego pozbawienia wolności, w razie przypisania sprawcy zabójstwa działania w zamiarze ewentualnym, możliwe jest wyłącznie w wypadku nagromadzenia się zasadniczych okoliczności obciążających oraz braku okoliczności łagodzących.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 27.08.2013 r., sygn. II AKa 134/13, LEX nr 1372338.
Pozostawienie ciężko pobitej (zranionej) ofiary bez najmniejszej próby udzielenia jej pomocy może być również elementem godzenia się na śmierć pokrzywdzonego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 13.08.2013 r., sygn. II AKa 80/13, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, nr 9, s. 77.
Ocenę, czy sprawca miał zamiar pozbawienia życia ofiary, należy oprzeć na odtworzeniu jego przeżyć psychicznych. Treść tych przeżyć należy ustalić na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, uwzględniając zarówno przesłanki natury przedmiotowej (jak rodzaj użytego narzędzia, godzenie w ważne dla życia ludzkiego organy ciała, liczba ciosów i ich siła) oraz natury podmiotowej (przyczyny i tło zajścia, osobowość oskarżonego, a więc jego usposobienie, poziom umysłowy, reakcje emocjonalne, zachowanie w stosunku do otoczenia, tło i powody zajścia, zachowanie przed popełnieniem przestępstwa i po jego popełnieniu, stosunek do pokrzywdzonej).
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 10.07.2013 r., sygn. II AKa 109/13, LEX nr 1345554.
Silne wzburzenie, o którym mowa w art. 148 § 4 kk, jest zjawiskiem fizjologicznym, a zarazem pojęciem prawnym, którego ustalenie w kontekście związku tego stanu z usprawiedliwionymi okolicznościami należy do zadań sądu. Biegli psychiatra i psycholog nie powinni więc wypowiadać się co do istnienia czy też nie stanu silnego wzburzenia, który jest pojęciem prawnym, a jedynie ocenić stan emocjonalny sprawcy i jego osobowość według nomenklatury psychologiczno-psychiatrycznej.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 10.07.2013 r., sygn. II AKa 113/13, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, nr 9, s. 76.
Ani niemożność ustalenia motywu dokonania zabójstwa, ani brak narzędzia, ani brak niektórych szczegółów zbrodni nie wykluczają możliwości przypisania oskarżonemu tego

czynu. Motywację mógłby tu podać jedynie sprawca czynu, a oskarżony odmówił składania wyjaśnień. Narzędzia zbrodni nie odnaleziono, ani nie dało się ustalić, jaka była kolejność i liczba zadanych pokrzywdzonej ciosów. Nie jest to sytuacja wyjątkowa w praktyce, dla której okoliczności te są drugorzędne.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 8.07.2013 r., sygn. II AKa 151/13, LEX nr 1372470.
Związek przyczynowy między działaniem sprawcy a skutkiem w postaci śmierci człowieka zachodzi wtedy, gdy działanie to było co najmniej jednym z warunków, bez których skutek śmiertelny by nie nastąpił. Związek przyczynowy między działaniem sprawcy a skutkiem istnieje również w wypadkach, gdy do wywołania skutku w postaci śmierci przyczyniły się też inne okoliczności, nawet od sprawcy niezależne – np. błędy w leczeniu ofiary czy odmowa przyjęcia pomocy lekarskiej przez ofiarę.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 4.07.2013 r., sygn. II AKa 115/13, LEX nr 1350424.
Żaden przepis nie rodzi automatyzmu, który przejawiałby się w tym, że skazanie za czyn z art. 148 § 1 kk popełniony z zamiarem wynikowym uniemożliwia wymierzenie sprawcy tego czynu kary szczególnego rodzaju, jaką jest kara 25 lat pozbawienia wolności.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 27.07.2013 r., sygn. II AKa 186/13, LEX nr 1362986.
Kryterium silnego wzburzenia w rozumieniu art. 148 § 4 kk winien być stopień „siły” wzburzenia, zaś jego ustalenie powinno odnosić się również do charakteru osobowości oraz właściwości procesów psychicznych.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 26.06.2013 r., sygn. II AKa 97/13, LEX nr 1335729.
Sprawca działa z zamiarem ewentualnym pozbawienia życia pokrzywdzonego wtedy gdy ma on świadomość możliwości nastąpienia śmierci pokrzywdzonego i na to się godzi, to znaczy wprawdzie nie chce, aby śmierć pokrzywdzonego nastąpiła, ale zarazem nie chce, żeby nie nastąpiła, a więc gdy wykazuje całkowitą obojętność wobec uświadomionej sobie możliwości nastąpienia śmierci pokrzywdzonego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 12.06.2013 r., sygn. II AKa 167/13, LEX nr 1356726.
1. Fakt, że opinia nie jest przekonująca dla stron procesowych, natomiast jest przekonująca dla sądu, nie jest przesłanką procesową dopuszczenia kolejnej opinii w oparciu o przepis art. 201 kpk.
 2. Silne wzburzenie – o jakim mowa w art. 148 § 4 kk – nie jest pojęciem psychiatrycznym, nie jest nawet pojęciem psychologicznym, lecz jest ponadto swoistym pojęciem prawnym, opartym na kryteriach ustalonych w orzecznictwie sądowym i w doktrynie, uwzględniających przesłanki etyczne, kryminalno-polityczne i inne. Stąd też ustalenie, czy sprawca działał w stanie silnego wzburzenia należy do sądu orzekającego, a nie do biegłych lekarzy psychiatrów i dlatego też nawet do ich wypowiedzi nie można przywiązywać decydującego znaczenia.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 7.06.2013 r., sygn. II AKa 166/13, LEX nr 1331128.
Silne wzburzenie, o którym mowa w art. 148 § 4 kk, jest zjawiskiem fizjologicznym, a zarazem pojęciem prawnym, którego ustalenie w kontekście związku tego stanu z usprawiedliwiającymi okolicznościami należy przede wszystkim do zadań sądu.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 4.06.2013 r., sygn. II AKa 88/13, LEX nr 1331049.
Do okoliczności, na podstawie których należy poczynić ustalenia co do zamiaru sprawcy, zalicza się nie tylko godzenie w ważne dla życia ludzkiego organy, siłę ciosu, ich wielo-

krotność, rodzaj i rozmiary użytego narzędzia, głębokość i kierunek ran, rodzaj uszkodzeń ciała, stopień zagrożenia dla życia ludzkiego, lecz również stosunek sprawcy do pokrzywdzonego, jego właściwości i dotychczasowy tryb życia, zachowanie przed popełnieniem przestępstwa, a także pobudki, motywy oraz tło zdarzenia. Uzewewnętrznione przejawy zachowania sprawcy pozwalają wnioskować o jego zamiarze.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 23.05.2013 r., sygn. II AKa 127/13, LEX nr 1331013.
Usprawiedliwienie, o jakim stanowi przepis art. 148 § 4 kk, musi mieć wymiar obiektywny. Wytrącenie z równowagi psychicznej, które z reguły towarzyszy przestępstwu zabójstwa, nie jest równoznaczne z działaniem określonym w tym przepisie. Za taką okolicznością nie może też przemawiać działanie z zamiarem nagłym, bo stanowiłoby to niedopuszczalne uproszczenie oceny zachowania.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 22.05.2013 r., sygn. II AKa 139/13, LEX nr 1331118.
Nie zachodzi przestępstwo z przepisu art. 148 § 3 kk, gdy śmierć tylko jednej osoby objęta była zamiarem, a śmierć osoby drugiej spowodowana została tym samym czynem nieumyślnie. W takim wypadku zachodzi kumulatywna kwalifikacja z art. 148 § 1 i art. 155 kk w zw. z art. 11 § 2 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 8.05.2013 r., sygn. II AKa 125/13, LEX nr 1331163.
Skoro emocjonalne właściwości procesów motywacyjnych występujące w genezie zabójstwa z art. 148 § 4 kk mogą być konsekwencją działania zarówno czynników zewnętrznych, jak i wewnętrznych, to zawsze źródeł silnego wzburzenia należy szukać nie tylko w sytuacji zewnętrznej, ale i w procesach intrapsychicznych, bez których udziału reakcja uczuciowa nie mogłaby się pojawić.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 24.04.2013 r., sygn. II AKa 61/13, LEX nr 1314779.
Zabójstwo kwalifikowane w związku z rozbojem, przewidziane w art. 148 § 2 pkt 2 kk, jest funkcjonalnie związane z przestępstwem przewidzianym w art. 280 § 1 i 2 kk. Sprawca dopuszcza się tutaj zabójstwa w związku z kradzieżą, używając przemocy wobec osoby lub grożąc natychmiastowym jej użyciem albo doprowadzając daną osobę do stanu nieprzytomności lub bezbronności. Celem działania sprawcy jest więc tutaj kradzież rzeczy w warunkach rozboju. Czyn zabójstwa może tutaj wystąpić przed dokonaniem kradzieży rzeczy, do zabójstwa może dojść podczas kradzieży, jak również po dokonaniu kradzieży.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 23.04.2013 r., sygn. II AKa 49/13, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, nr 7–8, s. 45.
Zaistnienia afektu fizjologicznego można dopatrzeć się na podstawie występujących objawów, bez potrzeby korzystania z opinii psychiatrycznej. Wprawdzie opinia psychiatryczna czy psychologiczna może okazać się pomocna dla ustalenia stanu silnego wzburzenia, to jednak z faktu, iż biegli nie wypowiedzieli się co do ewentualności występowania stanu silnego wzburzenia, nie wynika, że takiego problemu nie dostrzegali.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 18.04.2013 r., sygn. II AKa 68/13, LEX nr 1369360.
Zachowanie realizujące znamiona typu określonego w art. 148 § 1 kk polega na sprowadzeniu śmierci człowieka i to obojętnie, czy przez oddziaływanie fizyczne na jego organizm czy oddziaływanie psychiczne.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 25.03.2013 r., sygn. II AKa 79/13, LEX nr 1306067.
W sprawach z wysokim stopniem społecznej szkodliwości, a do takich należy zaliczyć zbrodnię zabójstwa, względy prewencji ogólnej nakazują sięganie po nadzwyczajne zasady

wymiaru kary w sposób niezwykle wyważony tak, aby dolegliwość karna, która dotyka sprawcę takiego czynu, spełniała wymóg kary sprawiedliwej, również w szeroko rozumianym odczuciu społecznym, a więc nie tylko w środowisku sprawcy.

⇒ Postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 21.03.2013 r., sygn. II AKz 6/13, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, nr 4, s. 73.

Skoro austriacki kodeks karny nie zawiera odpowiednika polskiego art. 148 § 2 pkt 2 kk, bo nie statuuje kwalifikowanego typu zabójstwa z uwagi na popełnienie go w „związku z rozbojem”, to kwestię, czy usiłowane przez skazanego zabójstwo pozostawało w związku z rozbojem, również dokonany na pokrzywdzonym, rozstrzyga opis czynu przyjęty przez sąd wiedeński, a z opisu tego związku taki wynika w sposób niebudzący wątpliwości. Skoro jednak po popełnieniu przez skazanego tego czynu nastąpiła w prawie polskim (przejściowo, a to w okresie od 23 kwietnia 2009 r. do 21 marca 2011 r., na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 kwietnia 2009 r.) zmiana ustawy na względniejszą, to ten przepis powinien być stosowany jako względniejszy dla sprawcy.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 6.03.2013 r., sygn. II AKa 46/13, LEX nr 1299049.

Ustawodawca wymaga, by wzburzenie, o jakim mowa w art. 148 § 4 kk, było „silne”. Dla przyjęcia typu uprzywilejowanego z art. 148 § 4 kpk niezbędna jest dominacja tych przeżyć emocjonalnych pod sferą rozumu ograniczająca lub znosząca jego kontrolne działanie.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 5 marca 2013 r., sygn. II AKa 33/13, LEX nr 1311929.

1. Ustalenie, z jakim zamiarem działał sprawca, jest możliwe wyłącznie na podstawie okoliczności przedmiotowych przestępstwa.
2. Silne uderzenie nożem w klatkę piersiową, gdzie znajdują się newralgiczne dla życia ludzkiego organy, jednoznacznie przemawia za przyjęciem, że sprawca takiego ciosu działał z bezpośrednim zamiarem pozbawienia życia.
3. W razie złożenia przez pokrzywdzonego wniosku o orzeczenie obowiązku zadośćuczynienia za doznaną przez niego krzywdę, sąd nie może nie orzec takiego obowiązku wobec oskarżonego.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 21.02.2013 r., sygn. II AKa 531/12, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, nr 7–8, s. 68.

Niewątpliwie doszło do wyczerpania znamion zbrodni z art. 148 § 1 kk. Oskarżeni konsekwentnie twierdzili, że na skutek zadawanych chłopcu uderzeń stracił on przytomność. Pozostawili go w tym stanie na kilkunastostopniowym mrozie. Doprowadziło to do śmierci dziecka. Jak bowiem ustalił sąd na podstawie wyjaśnień sprawców, gdy wrócili po pewnym czasie, by ukryć ciało w lesie, chłopiec już nie żył. Nie trzeba wiadomości specjalnych, by wiedzieć, że pozostawienie ośmioletniego dziecka pobitego do nieprzytomności, w skrajnych warunkach atmosferycznych (kilkunastostopniowy mróz), musiało skutkować jego śmiercią. Sprawcy doskonale zdawali sobie z tego sprawę, o czym świadczą ich wypowiedzi. Przyjęcie tym samym, iż dopuścili się zbrodni zabójstwa z zamiarem ewentualnym jest jak najbardziej uzasadnione.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 14.02.2013 r., sygn. II AKa 8/13, LEX nr 1307479.

Do przyjęcia, że sprawca działał w zamiarze zabójstwa człowieka nie wystarczy ustalenie, że działał on umyślnie, chcąc zadać nawet ciężkie obrażenia ciała lub godząc się z ich zadaniem, lecz konieczne jest także ustalenie, że zamiarem obejmował skutek w postaci śmierci.

ci. Jeżeli takiego ustalenia nie da się dokonać bezspornie, to mimo stwierdzonej umyślności działania w zakresie spowodowania obrażeń, odpowiedzialność sprawcy kształtuje się wyłącznie na podstawie przepisów przewidujących odpowiedzialność za naruszenie prawidłowych funkcji organizmu z art. 156 kk.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 14.02.2013 r., sygn. II AKa 5/13, LEX nr 1289609.
O zamiarze zabójstwa w sytuacji gdy sprawca zaprzecza chęci lub godzeniu się na śmierć ofiary, należy wnioskować nie tylko z okoliczności przedmiotowych czynu, ale także z okoliczności podmiotowych czynu. Chodzi tu w szczególności o pobudki i motywy działania sprawcy, jego stosunek do pokrzywdzonego przed popełnieniem przestępstwa, jego właściwości osobiste i dotychczasowy tryb życia, sposób działania, a zwłaszcza rodzaj użytego narzędzia, liczba i siła zadanych ciosów, umiejscowienie i charakter spowodowanych obrażeń, kierunek i głębokość ran.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 7.02.2013 r., sygn. II AKa 13/13, LEX nr 1286475.
Stan silnego wzburzenia jest zagadnieniem pozapsychiatrycznym w tym sensie, że opinia psychiatrów w tym względzie nie ma żadnego znaczenia dowodowego. Stan silnego wzburzenia jest bowiem szczególnym stanem psychicznym, ale do jego określenia nader pomocne mogą być opinie psychologów czy psychiatrów.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 7.02.2013 r., sygn. II AKa 260/12, LEX nr 1298867.
Złość, podobnie jak uczucie zemsty, gniewu, rozpacz, zazdrości, uczucia krzywdy, jeżeli wyraża się w postaci takiego afektu, w którym procesy emocjonalne biorą górę nad intelektem, nie wyłącza działania pod wpływem silnego wzburzenia i przyjęcia uprzywilejowanego typu czynu z art. 148 § 4 kk, jeżeli usprawiedliwiony jest okolicznościami.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 20.12.2012 r., sygn. II AKa 215/12, LEX nr 1237947.
Jeśli niemożliwość dokonania czynu zabronionego nie jest wynikiem błędu sprawcy co do okoliczności stanowiących znamię typu czynu zabronionego, a za taki błąd nie można traktować braku możliwości dokonania czynu zabronionego przez konkretnego sprawcę, w konkretnych okolicznościach ze względu na brak koniecznych do tego umiejętności czy niedyspozycję w chwili czynu wywołaną np. nietrzeźwością, to nie sposób uznać takiego zachowania za usiłowanie nieudolne zabójstwa, bowiem usiłowania nieudolnego z art. 13 § 2 kk nie można utożsamiać z „nieudolnością usiłowania”.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 6.12.2012 r., sygn. II AKa 417/12, LEX nr 1239877.
Silne wzburzenie, o którym mowa w art. 148 § 4 kk, jest zjawiskiem fizjologicznym, a zarazem pojęciem prawnym, którego ustalenie w kontekście związku tego stanu z usprawiedliwiającymi okolicznościami należy do zadań sądu. O działaniu sprawcy pod wpływem silnego wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami można mówić wyłącznie wówczas, gdy działanie jego zrodziło się w takiej szczególnej sytuacji, w której gwałtowna reakcja człowieka jest w sposób obiektywny w pewnym stopniu usprawiedliwiona oraz zrozumiała i z tego też względu ocena etyczno-moralna sprawcy jest mniej surowa, i prowadzi do wniosku, że zasługuje on na mniejsze społeczne potępienie.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 6.12.2012 r., sygn. II AKa 210/12, LEX nr 1246605.
Różnica pomiędzy zabójstwem a przestępstwem przewidzianym w art. 156 § 3 kk tkwi w stronie podmiotowej czynu i polega na tym, że w przypadku popełnienia zbrodni zabójstwa sprawca ma zamiar bezpośredni lub ewentualny pozbawienia życia człowieka i w tym celu podejmuje działanie lub zaniechanie, a w przypadku popełnienia czynu

z art. 156 § 3 kk, stanowiącego występki, sprawca działa z zamiarem bezpośrednim lub ewentualnym spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 4.12.2012 r., sygn. II AKa 213/12, LEX nr 1315607.
Szczególne potępienie to takie zachowania, gdzie nacisk położony jest na pierwszy element tego pojęcia. Chodzi bowiem o sytuacje zupełnie wyjątkowe, odbiegające od przeciętnych, standardowych, jakkolwiek bardzo nagannych motywacji, budzące odruch odrazy, wywołujące silne oburzenie społeczne, determinujące potępienie ponad ramy przeciętnych reakcji negatywnych każdego człowieka.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 4.12.2012 r., sygn. II AKa 213/12, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, nr 2, s. 50.
Zostawienie dogorywającej ofiary w zamkniętym magazynku jest dla oskarżonego wysoce obciążające, ale nie wpływa na kwalifikację prawną jego czynu jako zabójstwa. Szczególne potępienie dotyczy zachowania, w którym nacisk położony jest na pierwszy element tego pojęcia. Chodzi o sytuacje zupełnie wyjątkowe, odbiegające od przeciętnych, standardowych, naganne motywacje, budzące odruch odrazy, wywołujące silne oburzenie społeczne, determinujące potępienie ponad ramy przeciętnych reakcji negatywnych każdego człowieka. Jak to sąd wyraził w wyroku z dnia 23 lutego 2006 r., idzie o to aby bez potrzeby nie mnożyć bytów prawnych, a typy kwalifikowane stosować tylko w sytuacjach rzeczywiście tego wymagających (KZS 3/06, poz. 32).
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 21.11.2012 r., sygn. II AKa 186/12, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, nr 1, s. 47.
Nie ma podstaw dowodowych do ustalenia samobójstwa denatki. Gdyby denatka wbiła sobie nóż w klatkę piersiową, należałoby przyjąć, że następnie sama nóż wyciągnęła, odłożyła go na stół, położyła się do łóżka i przykryła kołdrą, co jest nieprawdopodobne. Na jej ciele nie stwierdzono nacięć próbnych, ani uszkodzenia odzieży, jak to występuje przy podobnych zamachach, a kanał rany był skośny do osi ciała, nie prostopadły, jak w takich wypadkach. Nie było też „nadziania się” denatki na nóż trzymany przez oskarżonego. Prostopadły do powierzchni ciała kanał rany świadczy, że dla takiego wniknięcia w ciało nóż musiałby mieć podparcie, a takiego w badanym zajściu nie było. Gdyby zaś oskarżony trzymał nóż w usztywnionej ręce, należałoby oczekiwać, że cofnąłby rękę z narzędziem, gdy denatka napierała na nóż swym ciałem, co zapobiegłoby obrażeniom lub je znacznie zmniejszyło, a takiego zachowania nie było, bo kanał rany miał 8 cm długości i był skośny do powierzchni ciała, w dodatku bez efektu wyważania, powstającego przy napieraniu ciałem na nóż.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 20.11.2012 r., sygn. II AKa 205/12, LEX nr 1259660.
Ustalenia dotyczące zamiaru nie mogą opierać się wyłącznie na fragmentarycznych faktach wiążących się ze stroną wykonawczą, lecz powinny być wnioskiem koniecznym, wynikającym z analizy całokształtu przedmiotowych i podmiotowych okoliczności zajścia, a w szczególności ze stosunku sprawcy do pokrzywdzonego, jego właściwości osobistych i dotychczasowego trybu życia, pobudek oraz motywów działania i wszelkich innych przesłanek wskazujących na to, że sprawca, chcąc spowodować uszkodzenie ciała, zgodą swą stanowiącą realny proces psychiczny, obejmował tak wyjątkowo ciężki skutek, jakim jest śmierć ofiary.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 6.11.2012 r., sygn. II AKa 97/12, LEX nr 1237646.
Dla przyjęcia, że sprawca działał w zamiarze zabójstwa człowieka nie wystarczy ustalenie, iż działał on umyślnie chcąc zadać nawet ciężkie obrażenia ciała lub godząc się z ich zada-

niem, lecz konieczne jest ustalenie objęcia zamiarem także skutku w postaci śmierci. Jeżeli takiego ustalenia nie da się dokonać bezspornie, to mimo stwierdzonej umyślności działania w zakresie spowodowania obrażeń, odpowiedzialność sprawcy kształtuje się wyłącznie na podstawie przepisów przewidujących odpowiedzialność za naruszenie prawidłowych funkcji organizmu, odpowiednio z art. 156 lub art. 157 kk.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 12.10.2012 r., sygn. II AKa 265/12, LEX nr 1238286.
1. Zabójstwo kwalifikowane przez sposób działania sprawcy może być uznane za szczególnie okrutne w wypadkach wyjątkowych, zawierających w swym opisie elementy dodatkowe (szczególnie drastyczne, makabryczne, stanowiące przejaw wynaturzenia czy zwyrodnienia).
 2. „Szczególne potępienie” motywacji sprawcy może mieć miejsce wtedy, gdy motywy sprawcy w sposób rażący odbiegały od przyjętych wzorców postępowania, z uwzględnieniem już tego, że każde zabójstwo jest takim naruszeniem wzorca postępowania. Musi więc wystąpić jeszcze jakiś dodatkowy element w motywacji sprawcy, który decyzję dokonania zabójstwa czyni szczególnie naganną.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 9.10.2012 r., sygn. II AKa 329/12, LEX nr 1293520.
- Skoro istotę „silnego wzburzenia” stanowi to, że procesy emocjonalne mają przewagę nad intelektem, to niebezpieczne jest ustalenie istnienia „silnego wzburzenia” jedynie na podstawie przejawów reakcji uczuciowej sprawcy. Tym samym, aby przyjąć, że zachowanie się sprawcy nastąpiło pod wpływem „silnego wzburzenia”, konieczne jest zbadanie jego osobowości i zachodzących w nim procesów psychicznych. Wymaga to wiadomości specjalnych. W konsekwencji należy zważyć, że gdy chodzi o dowodowe podstawy ustalenia faktu działania przez sprawcę pod wpływem silnego wzburzenia, to konieczne jest przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego psychologa.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 9.10.2012 r., sygn. II AKa 329/12, „Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku” 2013, nr 1, s. 172–174.
- Działania oskarżonego polegające na planowaniu zabójstwa i zapewnieniu nieodpowiedzialności karnej, jako niedające się pogodzić z gwałtownością wzburzenia, wykluczają przyjęcie „stanu silnego wzburzenia”, o którym mowa w art. 148 § 4 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 9.10.2012 r., sygn. II AKa 329/12, „Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku” 2013, nr 1, s. 170–172.
- Optymalnym rozwiązaniem w sprawach o zabójstwo, w którym niezbędne jest wyjaśnienie kwestii silnego wzburzenia, jest przeprowadzenie dowodu z ekspertyzy kompleksowej, wykonanej przez zespół złożony z psychiatrów i psychologa.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 9.08.2012 r., sygn. II AKa 164/12, LEX nr 1216334.
1. Zamiar pozbawienia życia można ustalić nie tylko na podstawie wyjaśnień sprawcy przyznającego się do winy, ale także dowodzeniem pośrednim, przy uwzględnieniu sposobu działania, jego intensywności oraz innych podobnych okoliczności.
 2. Na eksponowanie wieku mogą liczyć tylko młodociani, którzy nie są zdemoralizowani.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 25.07.2012 r., sygn. II AKa 213/12, LEX nr 1213792.
- Podstawową kwestią dla oceny stopnia społecznej szkodliwości usiłowania zabójstwa jest ocena sposobu wykonania czynu przez sprawcę oraz stopnia zagrożenia dla życia pokrzywdzonego (realności nastąpienia tego skutku). Kwestia ta ma znaczenie dla wymiaru właści-

wej kary, bowiem sens karania realizuje się, gdy określone dobro prawne zostało naruszone lub zagrożone przestępstwem.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 25.07.2012 r., sygn. II AKa 204/12, LEX nr 1213789.
Ustalenie, czy sprawca działał w stanie silnego wzburzenia, nie dotyczy okoliczności wymagającej wiadomości specjalnych i może być ustalane przez sąd bez potrzeby uciekania się do opinii biegłych. Silne wzburzenie, o którym mowa w art. 148 § 4 kk, jest bowiem kategorią prawną, której powinność ustalenia obciąża sąd orzekający w konkretnej sprawie.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 19.07.2012 r., sygn. II AKa 221/12, LEX nr 1236107.
Użycie narzędzia mogącego spowodować śmierć człowieka samo przez się nie decyduje o tym, że sprawca działał w zamiarze zabicia człowieka, chociażby ewentualnym. Za przyjęciem takiego zamiaru powinny przemawiać jeszcze inne przesłanki zarówno podmiotowe, jak i przedmiotowe w szczególności pobudki działania sprawcy, jego stosunek do pokrzywdzonego przed popełnieniem przestępstwa, sposób działania oraz stopień zagrożenia dla życia pokrzywdzonego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 12.07.2012 r., sygn. II AKa 193/12, LEX nr 1213785.
Ustalenia dotyczące zamiaru nie mogą opierać się wyłącznie na fragmentarycznych faktach wiążących się ze stroną wykonawczą, lecz powinny być wnioskiem koniecznym, wynikającym z analizy całokształtu przedmiotowych i podmiotowych okoliczności zajścia, a w szczególności ze stosunku sprawcy do pokrzywdzonego, jego właściwości osobistych i dotychczasowego trybu życia, pobudek oraz motywów działania i wszelkich innych przesłanek wskazujących na to, że sprawca, chcąc spowodować uszkodzenie ciała, zgodą swą stanowiącą realny proces psychiczny obejmował tak wyjątkowo ciężki skutek, jakim jest śmierć ofiary.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29.06.2012 r., sygn. II AKa 84/12, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2013, nr 2, s. 23.
Nie potrzeba dużego doświadczenia życiowego, aby przewidzieć, że zadawanie tak licznych, silnych uderzeń w części ciała, gdzie umiejscowione są newralgiczne dla życia ludzkiego organy, może spowodować śmierć człowieka tym bardziej, gdy jest nim 53-letni, będący pod bardzo dużym wpływem alkoholu, mężczyzna. Trudno przyjąć, aby dorosły mężczyzna, niecierpiący na żadne zaburzenia psychiczne, nie dysponował przeciętnym doświadczeniem życiowym. Oskarżony zatem musiał zdawać sobie sprawę, że takie zachowanie może doprowadzić do zgonu człowieka i przewidując możliwość takiego skutku swoich działań, godził się na to. Rację ma zatem sąd meriti, przyjmując, że zadawanie uderzeń pięściami i kopanie obutymi nogami pokrzywdzonego w głowę i górne partie ciała może stanowić realizację zamiaru zabójstwa, zwłaszcza, gdy zadawane uderzenia są silne, zadawane wielokrotnie w głowę, szyję i klatkę piersiową.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 13.06.2012 r., sygn. II AKa 159/12, LEX nr 1213772.
Ustalenia dotyczące zamiaru muszą być wnioskiem końcowym wynikającym z analizy całokształtu przedmiotowych i podmiotowych okoliczności zajścia, a w szczególności ze stosunku sprawcy do pokrzywdzonego, jego właściwości osobistych i dotychczasowego trybu życia, pobudek oraz motywów działania, siły ciosu, głębokości i kierunku rany, rozmiarów użytego narzędzia oraz wszelkich innych przesłanek wskazujących na to, że sprawca, chcąc spowodować uszkodzenie ciała, zgodą swą, stanowiącą realny proces psychiczny, obejmował tak wyjątkowo ciężki skutek, jakim jest śmierć ofiary.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 5.06.2012 r., sygn. II AKa 175/12, LEX nr 1236100.
1. Żaden z przepisów nie zakazuje przesłuchiwania osoby małoletniej, która ukończyła 15 lat, w obecności przedstawiciela ustawowego lub faktycznego opiekuna.
 2. Dla przyjęcia zamiaru bezpośredniego zabójstwa nie jest konieczne by ciosy zadawane pokrzywdzonemu koncentrowały się na jednym, istotnym dla życia pokrzywdzonego organie.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 9.05.2012 r., sygn. II AKa 113/12, LEX nr 1164208.
1. W wypadku wyrażonej w art. 5 § 2 kpk reguły *in dubio pro reo*, przepis ten odnosi się do „wątpliwości” sądu, a nie stron, czy ich przedstawicieli procesowych. Dlatego sytuacja równoznaczna z „niedającymi się usunąć wątpliwościami” jest kategorią obiektywną w tym sensie, że ani zasady logicznego rozumowania, ani zasady doświadczenia życiowego lub nauki, nie pozwalają usunąć określonego faktu.
 2. Do zastosowania instytucji z art. 148 § 4 kk niezbędne jest ustalenie przez sąd trzech podstawowych warunków. Po pierwsze, że u sprawcy wystąpiło „silne wzburzenie” rozumiane jako afekt fizjologiczny, a więc tak silny, że ograniczający kontrolną, w stosunku do uczuć, rolę rozumu sprawcy. Po drugie, stan ten musi zostać wywołany czynnikami zewnętrznymi niezawinionymi przez sprawcę, a zatem chodzi tu o ustalenie, że sytuacja konfliktowa, jaka doprowadziła do stanu afektywnego, nie wynika wyłącznie z jego winy. I po trzecie, że wzburzenie to jest usprawiedliwione okolicznościami, przy czym chodzi tu o takie przyczyny powstania sytuacji konfliktowej, które są społecznie usprawiedliwione w konkretnych okolicznościach sprawy. Błahe bowiem przyczyny sytuacji konfliktowej nie mogą być poważnie traktowane jako źródła powstania i narastania afektu i prowadzące do popełnienia jednej z najcięższych zbrodni zabójstwa.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 8.05.2012 r., sygn. II AKa 47/12, LEX nr 1164211.
- Silne wzburzenie usprawiedliwione okolicznościami to tylko takie, które w ocenach społecznych może zasługiwać na pewne zrozumienie z punktu widzenia zasad moralnych. Jest bowiem współmierne do wywołującej jej przyczyny, pochodzącej od pokrzywdzonego, którego to zachowanie wywołało afektywną reakcję spełniającą znamiona czynu zabronionego określonego w art. 148 § 4 kk. Musi zatem zaistnieć pewna adekwatność pomiędzy czynem a tą krzywdą, którą odczuł sprawca, „rozsądna” proporcja pomiędzy nią a tym czego on dokonał. Przy tym ocena, czy silne wzburzenie było usprawiedliwione okolicznościami, oparta na przesłankach moralnych, powinna odwoływać się do kryteriów obiektywnych, a nie tylko bazować na subiektywnych odczuciach sprawcy, które stan ten miałyby tłumaczyć.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 7.05.2012 r., sygn. II AKa 42/12, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2012, nr 6, s. 27.
- Zabójstwo rodzica jest zbrodnią budzącą odrazę ze względu na więzy pokrewieństwa sprawcy i ofiary, wykraczającą przeciwko biologicznym podstawom organizacji społeczeństwa.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 15.03.2012 r., sygn. II AKa 55/12, LEX nr 1133367.
1. Godzenia się sprawcy na spowodowanie skutku śmiertelnego nie można domniemywać, lecz należy wykazać na podstawie analizy całokształtu okoliczności czynu i sposobu działania sprawcy (siły i umiejscowienia zadanych ciosów, rozmiaru użytego narzędzia,

głębokości zadanych ran i in.), że godzenie się na skutek śmiertelny stanowiło realny proces zachodzący w psychice sprawcy.

2. Przeciętnie doświadczony człowiek ma świadomość tego, że uderzenie nożem w brzuch może powodować nie tylko ciężkie uszkodzenie ciała, ale również skutek śmiertelny.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 1.03.2013 r., sygn. II AKa 21/12, LEX nr 1133356.

W tych przypadkach, gdy sprawca posługuje się niebezpiecznym przedmiotem i godzi nim w taką część ciała pokrzywdzonego, gdzie zlokalizowane są ważne dla życia organy i wystąpi skutek w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, to zawsze należy wnikliwie rozważać, czy sprawca zmierzał do pozbawienia życia pokrzywdzonego, czy ewentualnie przewidując taki skutek, na niego się godził, czy jedynie jego zamiarem bezpośrednim względnie ewentualnym było spowodowanie skutku jaki zaistniał. Dokonując tej oceny, nie można poprzestawać jedynie na samych przesłankach natury przedmiotowej, jak użycie niebezpiecznego przedmiotu i zadanie ciosu w miejsca dla życia ludzkiego niebezpieczne, ale również należy mieć na uwadze jeszcze inne przesłanki przedmiotowe, jak liczba zadanych ciosów, ich siłę czy też okoliczności, w jakich te ciosy były zadawane, jak zachowywał się pokrzywdzony, a także przesłanki podmiotowe, a w szczególności: tło i powody zajścia, pobudki działania sprawcy, stopień jego rozwoju umysłowego, jego dotychczasowy tryb życia, cechy jego charakteru oraz wszystkie inne okoliczności, z których niezbitnie wynikałoby, że sprawca, chcąc spowodować u osoby pokrzywdzonego skutek w postaci uszkodzenia ciała, swą zgodą obejmował nawet skutek śmiertelny.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 23.02.2012 r., sygn. II AKa 11/12, LEX nr 1171010.

Nie ma racji obrońca w zakresie, w jakim twierdzi, że opinie psychiatrów i psychologa winny służyć także ocenie okoliczności usprawiedliwiających silne wzburzenie. O ile silne wzburzenie związane jest ze sferą psychiki ludzkiej, o tyle okoliczności, które je usprawiedliwiają winny być oceniane pod względem moralnym i społecznym. Jest to zatem sfera ocen, gdzie jedynym uprawnionym podmiotem do ich dokonywania jest sąd orzekający w sprawie. Usprawiedliwienia nie można zatem szukać w przymiotach psychicznych i emocjonalnych oskarżonego.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 25.11.2011 r., sygn. II AKa 230/11, „Apelacja. Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Warszawie” 2012, nr 1, s. 1.

1. Psychologiczne oddziaływanie przesłuchującego na podejrzanego, polegające na skłanianiu go do złożenia prawdziwych wyjaśnień, na nakreśleniu przesłuchiwanemu jego sytuacji procesowej, w tym stanu dowodowego śledztwa, a także na możliwości skorzystania z nadzwyczajnego złagodzenia kary, nie pozbawia przesłuchiwanego prawa do wyboru zachowania – do podjęcia samodzielnej decyzji o złożeniu lub odmowie złożenia wyjaśnień, a równocześnie nie narusza gwarantowanej w art. 171 § 1 kpk swobody wypowiedzi.
2. Gdy osoba lub kilka osób, przy użyciu kilku jednostek broni, w tym maszynowej, oddaje wiele strzałów do wytypowanej ofiary, ale czyni to w miejscu publicznym i w warunkach, w których obecność osób postronnych jest widoczna lub przewidywalna – sprawcy powinni liczyć się z zarzutem zabójstwa, także w odniesieniu do tych osób i nawet wówczas, gdy nie strzelają do grupy czy tłumu.
3. W dowodzeniu zamiaru zabójstwa, tak bezpośredniego, jak ewentualnego należy wówczas poddać wnikliwej, logicznej i rozważnej ocenie wszelkie elementy działań sprawców; plan i sposób realizacji zamiaru, w tym osiągnięcie celu za wszelką cenę, ze zgodą na możliwość zabójstwa każdego, kto znajdzie się w pobliżu wytypowanej ofiary, a nawet manifestowanie takiej determinacji.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 16.08.2011 r., sygn. II AKa 232/11, „Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych” 2013, nr 2, s. 3–51.
1. Nie jest dopuszczalna kumulatywna kwalifikacja przestępstwa z art. 148 § 1 kk, aktualnie także z art. 148 § 2 pkt 2 kk z przestępstwem z art. 280 § 2 kk, gdy jego znamieniem kwalifikującym jest wyłącznie sposób działania sprawcy, stanowiący zagrożenie dla życia pokrzywdzonego.
 2. W odniesieniu do osób młodocianych, wymiar kary reguluje przepis art. 54 § 1 kk, który nie pozostaje jednak w opozycji do dyrektyw z art. 53 kk, jak też nie konkuruje z nimi. Stąd też regułą jest, że w przypadku sprawców młodocianych pierwszeństwo mają dyrektywy wychowawczego oddziaływania kary, jednak, gdy rozważając je w realiach konkretnej sprawy, okaże się, że mamy do czynienia ze sprawcą wysoce zdemoralizowanym, zasady te ustępują ogólnym, wynikającym z art. 53 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 16.08.2011 r., sygn. II AKa 232/11, LEX nr 1112486.
Sprawca każdego zabójstwa, niezależnie czy popełnionego z zamiarem bezpośrednim, czy ewentualnym, działa w sposób, który musi już z zasady zagrażać życiu pokrzywdzonego. W przeciwnym razie nie można byłoby takiemu sprawcy przypisać zamiaru popełnienia przestępstwa zabójstwa. Niewątpliwie zaś działanie polegające na narażeniu człowieka mieści się w działaniu polegającym na zabiciu człowieka, albo na usiłowaniu jego zabicia.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 16.08.2011 r., sygn. II AKa 32/11, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, nr 3, s. 59.
Nie jest dopuszczalna kumulatywna kwalifikacja przestępstwa z art. 148 § 1 kk, aktualnie także z art. 148 § 2 pkt 2 kk, z przestępstwem z art. 280 § 2 kk, gdy jego znamieniem kwalifikującym jest wyłącznie sposób działania sprawcy, stanowiący zagrożenie dla życia pokrzywdzonego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 16.08.2011 r., sygn. II AKa 232/11, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2012, nr 4, s. 22.
Nie jest dopuszczalna kumulatywna kwalifikacja przestępstwa z art. 148 § 1 kk, aktualnie także z art. 148 § 2 pkt 2 kk, z przestępstwem z art. 280 § 2 kk, gdy jego znamieniem kwalifikującym jest wyłącznie sposób działania sprawcy stanowiący zagrożenie dla życia pokrzywdzonego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 28.04.2011 r., sygn. II AKa 70/11, LEX nr 1102645.
Nastawienie psychiczne oskarżonej do czynu, a zatem jego skutku w postaci śmierci pokrzywdzonego, niezwykle czytelnie oddają okoliczności zdarzenia, rodzaj użytego narzędzia i sposób posłużenia się nim. Wszak oskarżona będąc zdenerwowana na męża, i to z bardzo błahego powodu zaatakowała go zniechęcona, od tyłu, gdy nie mógł się bronić, największym spośród posiadanych w domu noży, zadając cios w plecy z tak ogromną siłą, że długość kanału rany wynosiła 16–18 cm, uszkodzone zostały liczne newralgiczne dla życia organy, a nawet doszło do nacięcia żebra w linii mostkowej na przedniej części klatki piersiowej. Tak zadany cios nie sposób uznać za przypadkowy, czy zmierzający do nastraszenia pokrzywdzonego. Był on wyrazem wyładowania złości oskarżonej na pokrzywdzonym i chwilowym, bo nagłym, zamiarem jego zabicia, a nie spowodowania obrażeń z art. 156 § 1 pkt 2 kk. Opamiętanie wprawdzie nadeszło, gdy zorientowała się, że mąż traci przytomność, ale może ono być traktowane w tej sprawie jedynie jako okoliczność rzutująca na wymiar kary, a nie na ocenę w sferze zamiaru. Nie bez znaczenia jest tu fakt, że oskarżona była w stanie nietrzeźwym.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 22.04.2011 r., sygn. II AKa 34/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 7–8, s. 65.

Nie przesądzając w niczym kwestii kwalifikacji prawnej czynu zarzucanego oskarżonemu, nie można jednak przejść obojętnie wobec wywodów obrony, wskazujących na wzburzenie oskarżonego wywołane takim zachowaniem brata. Apelacja trafnie wskazuje, że nie był to odosobniony incydent, lecz kolejny akt w trwającym wiele lat wysoce nagannym postępowaniu pokrzywdzonego wobec najbliższych członków rodziny, które to zachowanie istotnie powinno być rozważone przez pryzmat znęcania się nad domownikami, a szczególnie nad oskarżonym, który – co już powiedziano wyżej – najczęściej doznawał od późniejszej ofiary niezасłużonych krzywd. W obliczu formalnego wniosku obrońcy oskarżonego o zmianę kwalifikacji prawnej czynu w kierunku typu uprzywilejowanego z art. 148 § 4 kk, zaniedbanie rozważenia takiego wniosku świadczy, że sąd orzekający nie spełnił swych zadań. Rzeczą sędziów jest rozsądzać między stanowiskami stron, a zatem takie przeoczenie świadczy, że wniosku nie przyjęto do wiadomości, co – w innych kategoriach – można by nazwać nawet nieuprzejmością.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 15.04.2011 r., sygn. II AKa 77/11, LEX nr 1102690.

Nie można podzielić oceny sądu meriti, że za przyjęciem zamiaru ewentualnego zabójstwa przemawia to, iż oskarżony „nie analizował usytuowania pokrzywdzonego”, wyprowadzając cios. Zdaniem sądu odwoławczego brak premedytacji działania w określone miejsce na klatce piersiowej zdaje się świadczyć o zamiarze spowodowania ciężkich obrażeń ciała, bowiem jest to jedyny nasuwający się wniosek z faktu uderzenia na oślep nożem kuchennym w brzuch, lecz nie dowodzi zamiaru zabójstwa. Brak dowodów świadczących o sile ciosu, głębokości rany, ilości utraconej krwi przez pokrzywdzonego nie mogą prowadzić do negatywnych dla oskarżonego wniosków, zwłaszcza że – jak wynika z opinii biegłego – czasem niezbędnym do udzielenia pomocy pokrzywdzonemu był czas 3 do 6 godzin, co mogłoby świadczyć o braku masywnego krwotoku, a pośrednio o sile ciosu. Zachowanie polegające na zadaniu jednego ciosu nożem w przypadkowe miejsce w prawe podżebrze i spowodowanie rany klutej z uszkodzeniem wątroby, krwawieniem wewnętrznym, które to obrażenia spowodowały chorobę realnie zagrażającą życiu, wyczerpały znamiona przestępstwa z art. 156 § 1 pkt 2 kpk.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 24.02.2011 r., sygn. II AKa 35/11, LEX nr 846482.

O zamiarze pozbawienia życia człowieka mogą świadczyć nie tylko słowa wyartykułowane przez oskarżonego, ale i wypowiedzi samego pokrzywdzonego, który zaraz przed ugodzeniem go nożem, wyraźnie sygnalizuje, jakie mogą być konsekwencje takiego działania z użyciem niebezpiecznego przedmiotu. Słowa pokrzywdzonego skierowane do oskarżonego: „Co Ty chcesz mnie zabić” i postawa oskarżonego, który mimo nich dalej kontynuował atak, wskazują na to, że przewidywał on możliwość pozbawienia życia pokrzywdzonego i na to się godził.

- ⇒ Wyrok SN z dnia 20.01.2011 r., sygn. II KO 65/10, LEX nr 707419.

Przepis art. 1 pkt 15 ustawy z 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego i ustawy – Kodeks karny wykonawczy deklarował nadanie nowego brzmienia przepisowi art. 148 § 2 kk, jednak istota zmiany sprowadzała się tylko do zawężenia sankcji przewidzianych w dotychczasowej treści art. 148 § 2 kk przez ograniczenie możliwości wymiaru kary wyłącznie do kary 25 lat pozbawienia wolności i kary dożywotniego pozbawienia wolności.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 17.01.2011 r., sygn. II AKa 240/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 2, s. 44.

Oskarżony nie jest współsprawcą zabójstwa, bo nie realizował żadnej z czynności wykonawczych, jego zachowanie nie miało znaczenia dla dokonania zbrodni, a nie ciążył na nim prawny obowiązek niedopuszczenia do jej popełnienia. Zachowanie współnika oskarżonego, z którym dokonywali kradzieży mienia ofiary, było ekscysem względem ich pierwotnego zamiaru, zatem ma do nich zastosowanie zasada indywidualizacji odpowiedzialności karnej z art. 20 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 16.11.2010 r., sygn. II AKa 188/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 1, s. 64.

Użycie narzędzia mogącego spowodować śmierć człowieka i lokalizacja urazu same przez się nie decydują o tym, że sprawca działał w zamiarze zabicia człowieka, chociażby w zamiarze ewentualnym, bowiem – jak wskazano wcześniej – za takim przyjęciem powinny przemawiać jeszcze inne przesłanki podmiotowe i przedmiotowe, w ich całości.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 10.11.2010 r., sygn. II AKa 329/10, LEX nr 785447.

1. Zamiar ewentualny zawsze towarzyszy jakiemuś innemu zamiarowi bezpośredniemu, choćby obojętnemu w ocenie prawnokarnej. Zamiar ten występuje zawsze w związku z jakimś celowym zachowaniem i oznacza godzenie się, akceptację możliwości, że zachowanie sprawcy może zrealizować znamiona czynu zabronionego. Specyfika posługiwania się bronią palną polega na tym, że decydując się na oddanie strzału, używający broni wie, iż nie ma żadnego wpływu na siłę rażenia pocisku. Jeśli więc mierzy w kierunku człowieka, nawet jeśli nie widzi jego sylwetki, ale oddaje strzał na wysokość klatki piersiowej, to w sposób oczywisty prezentuje swój stosunek do skutku, który w takim stanie faktycznym wydaje się być pewny. Bez znaczenia jest tu kwestia możliwości trafienia przez pocisk w różne części ciała, bowiem w każdym niemal przypadku trafienia z broni palnej, istnieje wysokie prawdopodobieństwo spowodowania śmierci, a skoro tak, to oczywistym jest, że obeznany z działaniem broni palnej sprawca, co najmniej godzi się na spowodowanie śmierci pokrzywdzonego, a zatem pozbawienie go życia.
2. Możliwe jest powołanie się przez sąd na inną niż wymieniona w art. 60 § 2 pkt 1–3 kk okoliczność, której natura wskazuje na celowość zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary. Może być tak, że w danej sprawie wystąpi kilka takich okoliczności łagodzących, które oddzielnie brane pod uwagę same nie uzasadniałyby nadzwyczajnego złagodzenia kary. Natomiast rozpatrywane łącznie mogą spełniać warunek nadzwyczajnego wypadku, w którym nawet najniższa kara byłaby niewspółmiernie surowa. W takim przypadku nie chodzi o zbieg kilku niezależnych, ustawowo określonych podstaw do nadzwyczajnego złagodzenia, lecz o sumę innych okoliczności łagodzących, z których żadna samodzielnie nie może prowadzić do nadzwyczajnego złagodzenia. Sąd ma możliwość w takim przypadku zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, opierając się na sumie okoliczności zachodzących w sprawie, jeśli tylko łącznie spełniają one warunki wymienione w ustawie dla nadzwyczajnego złagodzenia kary, przede wszystkim co do uznania wypadku za „szczególnie uzasadniony” oraz co do uznania grożącej kary za „niewspółmiernie surową”. Chodzi tu o niewspółmierność kary do tej, którą należałoby wymierzyć, uwzględniając stopień winy i stopień społecznej szkodliwości czynu. Ta niewspółmierność powinna być widoczna, choć nie musi być rażąca.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 9.11.2010 r., sygn. II AKa 270/10, LEX nr 785261.
1. Sprostowanie protokołów wskazanych w art. 152 kpk z urzędu jest niedopuszczalne.
 2. Nie kwestionując opinii jako niejasnych lub niepełnych, nie można w oparciu o wskazanie doświadczenia i zasady logiki, dokonywać ustaleń odmiennych od tych wynikających z opinii biegłych. Doświadczenie życiowe i zasady logiki nie są dowodami, na podstawie których można uznać za udowodnione okoliczności, podlegające udowodnieniu. Doświadczenie życiowe i zasady logiki są niezbędne w procesie oceny dowodów, nie mogą ich jednak zastępować.
 3. Użycie narzędzia mogącego spowodować śmierć człowieka samo przez się nie decyduje jeszcze o tym, że sprawca działał w zamiarze zabicia człowieka, chociażby w zamiarze ewentualnym. Wprawdzie rodzaj użytego narzędzia oraz siła i umiejscowienie ciosów są elementami dowodowymi, które częstokroć mogą prawie jednoznacznie świadczyć o zamiarze zabójstwa, jednakże w żadnym wypadku nie można sumie tych elementów nadawać waloru dowodów automatycznie przesądzających, że sprawca działał w takim właśnie zamiarze, lecz należy zawsze sięgać również do innych okoliczności czynu, ponieważ dopiero uwzględnienie wszystkich składników zdarzenia pozwala prawidłowo ustalić, jaki był rzeczywisty zamiar sprawcy.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 4.04.2010 r., sygn. II AKa 338/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 5, s. 73.

W sprawach o zabójstwo niezwykle rzadko zdarza się, że sprawca artykułuje swój zamiar. Zazwyczaj ustala się go na podstawie okoliczności, jakie towarzyszą zabójstwu. Oskarżony, dążąc do zrealizowania zamiaru pozbawienia życia pokrzywdzonej, czynił to na trzy sposoby: bił i kopał ją po najbardziej newralgicznej części ciała, jaką jest głowa, uderzał wielokrotnie jej głową o betonowe podłoże, dusił ją rękami za szyję z siłą, która uniemożliwiła jej wydobyć głos i spowodowała wylewy podspojówkowe, oraz włożył jej do gardła knebel, wpychając go na głębokość około 10 cm plastikową listwą, która w wyniku użytej siły wygięła się pod kątem 90°. Nie ma zatem najmniejszych wątpliwości, że oskarżony działał z zamiarem bezpośrednim pozbawienia życia pokrzywdzonej.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 21.10.2010 r., sygn. II AKa 91/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 7–8, s. 63.

Nie jest możliwe wykorzystanie materiałów uzyskanych w toku kontroli operacyjnej w stosunku do oskarżonych T.K. i B.B., a to z tej podstawowej przyczyny, że żadne z postanowień wydanych w trybie art. 19 ustawy o Policji nie dotyczyło tych osób. W toku postępowania nie wydano postanowienia na podstawie art. 19 ust. 2 wskazanej ustawy wobec oskarżonych T.K. i B.B., ani nie uzyskano zgody następczej na stosowanie kontroli operacyjnej wobec tych podejrzanych. Tak więc materiały uzyskane w toku kontroli operacyjnej pozwoliły na ustalenie jedynie tego, że istniała zorganizowana grupa przestępcza, mająca na celu popełnianie przestępstw z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii i brały w niej udział oraz popełniały określone przestępstwa osoby wskazane w postanowieniach wydanych na podstawie art. 19 ust. 2 ustawy o Policji. I tylko w takim zakresie możliwe jest wykorzystanie dowodowe tych materiałów. Z takiego sposobu wykorzystania materiałów operacyjnych nie wynika nic dla odpowiedzialności oskarżonych. Nie budzi wątpliwości, że oskarżeni i niektórzy ze świadków znali się np. z osiedla; poza sporem jest, że dysponowali numerami telefonów znajomych i kolegów, a także, że do siebie telefonowali, jednak te okoliczności same w sobie nie pozwalają na przypisanie oskarżonym zarzucanych im czynów, gdyż nie pozwalają na ustalenie treści rozmów.

Samo ranienie nożem nie świadczy wystarczająco o zamiarze zabójstwa. Rodzaj użytego narzędzia, siła i umiejscowienie ciosów są co prawda elementami dowodowymi, które częstokroć mogą prawie jednoznacznie świadczyć o zamiarze zabójstwa, jednakże sumie tych elementów (czego oczekuje prokurator) nie można nadawać waloru dowodów automatycznie przesądzających, że sprawca działał w takim właśnie zamiarze, lecz zawsze należy sięgać również do innych okoliczności czynu, w szczególności o charakterze podmiotowym, z których niezbiecie wynikałoby, że oskarżony, chcąc spowodować uszkodzenie ciała, swą zgodą stanowiącą realny proces psychiczny, towarzyszący czynności, obejmował tak wyjątkowo ciężki możliwy skutek, jakim jest śmierć ofiary.

2. Artykuł 155 kk – nieumyślne spowodowanie śmierci

Art. 155 kk

Kto nieumyślnie powoduje śmierć człowieka, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 28.10.2013 r., sygn. II AKa 329/13, LEX nr 1383535.
Ustalenie zamiaru spowodowania przez sprawcę jakiegokolwiek innego uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonego niż określony w art. 156 § 1 kk (tj. ciężkiego) i jednocześnie spowodowanie śmierci pokrzywdzonego, winno być rozważone (ocenione) w aspekcie odpowiedzialności z art. 157 § 1 kk w zw. z art. 155 kk. Jeśli bowiem oskarżony swym umyślnym zachowaniem nie spowodował ciężkiego uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonego to nie można mu przypisać jego następstwa z art. 156 § 2 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 19.06.2013 r., sygn. II AKa 178/13, LEX nr 1369290.
W wypadku przestępstwa z art. 155 kk śmierć człowieka jest niezamierzonym następstwem działania sprawcy, polegającym na niezachowaniu przeciętnego obowiązku ostrożności w sytuacji, w której, na podstawie normalnej zdolności przewidywania i ogólnego obowiązku dbałości o życie ludzkie lub przewidywania skutków własnych działań, można wymagać od człowieka, aby nie dopuścił do nastąpienia skutku.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 22.05.2013 r., sygn. II AKa 139/13, LEX nr 1331118.
Nie zachodzi przestępstwo z przepisu art. 148 § 3 kk, gdy śmierć tylko jednej osoby objęta była zamiarem, a śmierć osoby drugiej spowodowana została tym samym czynem nieumyślnie. W takim wypadku zachodzi kumulatywna kwalifikacja z art. 148 § 1 i art. 155 kk w zw. z art. 11 § 2 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 5.12.2012 r., sygn. II AKa 342/12, LEX nr 1240276.
Jeżeli z okoliczności sprawy wynika, iż umyślnością po stronie oskarżonego objęte jest co najwyżej spowodowanie lekkiego uszczerbku na zdrowiu (jeden cios), a działanie wskutek niezachowania wymaganej w danych warunkach ostrożności doprowadziło do śmierci pokrzywdzonego, to taki zbieg przepisów art. 157 § 2 kk i art. 155 kk należy ocenić jako zbieg pomijalny.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 27.09.2010 r., sygn. V KK 34/10, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa” 2010, nr 12, s. 105.
 1. Skoro ochrona życia dziecka nienarodzonego, zdolnego do życia poza organizmem matki, aktualizuje się także z chwilą zaistnienia medycznych wskazań do niezwłocznego zakończenia ciąży cesarskim cięciem, to obowiązek sprawowania tej ochrony przez lekarza rozpoczyna się w chwili wystąpienia zagrożenia płodu w stopniu uzasadniającym

prawdopodobieństwo zaistnienia konieczności dokonania zabiegu, a więc w procesie diagnostycznym, i trwa do czasu ustania zagrożenia.

2. Nałożonym na lekarza przepisem art. 30 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (Dz. U. z 2008 r. Nr 136, poz. 857, ze zm.) obowiązek niesienia pomocy występuje we wszystkich wypadkach, w których zwłoka w udzieleniu pomocy lekarskiej mogłaby spowodować określone w tym przepisie skutki, a więc i wtedy, gdy ich zaistnienie mogło i powinno być przez lekarza przewidziane. Oznacza to, że w kontakcie z pacjentem lekarz zobowiązany jest ocenić nie tylko stan jego zdrowia na podstawie aktualnej diagnozy, ale także w wypadku stwierdzenia zagrożenia rozważyć prawdopodobieństwo jego zwiększenia. Jeśli przewidywany wzrost zagrożenia wskazuje na możliwość zaistnienia skutków wymienionych w art. 30, to pełniąc funkcję gwaranta, lekarz jest zobowiązany do niezwłocznego udzielenia właściwej pomocy medycznej, chyba że zwłoka w jej udzieleniu nie zmieniłaby stopnia zagrożenia. Niespełnienie tych obowiązków przez lekarza narusza art. 30 tej ustawy. W wypadku zaistnienia skutków określonych w tym przepisie w następstwie nieudzielenia pomocy medycznej lekarz może ponosić odpowiedzialność karną za przestępstwo popełnione nieumyślnie, jeśli zachodzą przesłanki strony podmiotowej określone w art. 9 § 2 kk.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 23.09.2009 r., sygn. II AKa 64/09, LEX nr 550472.
Związku przyczynowego pomiędzy czynem oskarżonego a skutkiem w postaci śmierci pokrzywdzonego nie przerywa włączenie się do łańcucha przyczyn okoliczności od sprawcy niezależnych, jeżeli działanie oskarżonego było jednym z warunków, bez których następstwo (skutek) w postaci śmierci by nie nastąpił.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 30.10.2008 r., sygn. I KZP 13/08, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa” 2008, nr 11, s. 90.
Pełna prawno-karna ochrona zdrowia i życia przysługuje dziecku nienarodzonemu:
- a) od rozpoczęcia porodu (naturalnego),
 - b) w wypadku operacyjnego zabiegu cięcia cesarskiego kończącego ciążę na żądanie kobiety ciężarnej – od podjęcia pierwszej czynności medycznej bezpośrednio zmierzającej do przeprowadzenia takiego zabiegu,
 - c) w wypadku konieczności medycznej przeprowadzenia zabiegu cięcia cesarskiego lub innego alternatywnego zakończenia ciąży – od zaistnienia medycznych przesłanek takiej konieczności.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29.05.2007 r., sygn. II AKa 105/07, LEX nr 327567.
Oskarżony, uderzając kobietę pięścią w bok szyi, w okolice zatoki tętnicy szyjnej, spłotu szyjnego, w konsekwencji czego doszło do tzw. odruchu zatoki szyjnej, który doprowadził do zatrzymania akcji serca i w rezultacie do zgonu pokrzywdzonej, możliwość nastąpienia skutku śmiertelnego przewidywał albo mógł przewidzieć. W okolicach tych znajdują się bowiem bardzo liczne zakończenia nerwowe zaopatrzone we włókna naczyniowe nerwu błędnego i nerwu współczulnego i sam ucisk na te miejsca podziału tętnic może wywołać wspomniany wyżej odruch. W związku z powyższym odpowiada on za umyślne spowodowanie obrażeń z art. 157 § 2 kk i nieumyślne spowodowanie śmierci z art. 155 kk w zw. z art. 11 § 2 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29.05.2007 r., sygn. II AKa 81/07, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2007, nr 7–8, s. 59.
Sąd Apelacyjny w trwałej linii orzecniczej jednoznacznie opowiada się za kwalifikowaniem jako nieumyślnego spowodowania śmierci (art. 155 kk) zadania ciosu w głowę, po-

wodującego upadek ofiary i uderzenie głową o podłoże, a w konsekwencji tego obrażenia czaszkowo-mózgowe skutkujące śmiercią. Nieumyślność w działaniu sprawcy polega na zaniechaniu powinności przewidywania takich skutków zadanego uderzenia, choć przewidzenie ich leży w granicach powinności i możliwości. Skutek ten często występuje w podobnych sytuacjach, zatem jest dostępny dla wiedzy przeciętnie roztępnego dojrzałego człowieka.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 26.04.2006 r., sygn. II AKa 59/06, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2006, nr 5, s. 36.

Śmierć jako skutek upadku człowieka od uderzenia pięścią bądź kopnięcia go w twarz lub głowę z następowym uderzeniem głową o podłoże kwalifikuje się jako nieumyślne spowodowanie śmierci z art. 155 kk. W takim zachowaniu nie sposób przypisać sprawcy umyślności spowodowania obrażeń ciała prowadzących do śmierci, co jest warunkiem innej kwalifikacji, tu się nasuwającej, a to z art. 156 § 3 kk. Umyślne jest bowiem tylko zachowanie polegające na uderzeniu w głowę (twarz); tylko obrażenia stąd powstałe (w tej sprawie: złamanie nosa) są objęte taką postacią winy. Ciężkie obrażenia ciała prowadzące do śmierci są tu pochodną upadku i uderzenia ofiary głową o twarde podłoże.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 6.04.2006 r., sygn. II AKa 89/06, LEX nr 196126.

1. Nie przerywa bowiem związku przyczynowego między umyślnym działaniem oskarżonego w postaci silnego uderzenia w twarz pokrzywdzonego a nieumyślnym skutkiem w postaci śmierci pokrzywdzonego to, że po tym uderzeniu i upadku pokrzywdzonego na twarde podłoże, nie podjęto w porę skutecznych zabiegów lekarskich, w następstwie czego udusił się on własną krwią, skoro i tak śmierć na skutek zachłyśnięcia się krwią była bezpośrednim skutkiem obrażeń twarzoczaszki doznanych w wyniku wspomnianego uderzenia.
2. Czyn oskarżonego można też kwalifikować z art. 155 kk, gdyż w końcowej fazie zajścia, przejawiając wobec pokrzywdzonego znaczną agresję, a w szczególności nagle i brutalnie uderzając silnie pięścią w twarz starszego i nietrzeźwego człowieka, powodując tym samym umyślne uszkodzenie ciała, naruszające jego czynności i powodujące rozstrój jego zdrowia na okres przekraczający 7 dni, mógł i powinien przewidzieć, że może, przy zaistnieniu jakichś szczególnie niekorzystnych okoliczności, doprowadzić do jego śmierci.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 30.03.2006 r., sygn. II AKa 42/06, LEX nr 183569.

1. Ustalenie, iż uderzając pięścią w twarz pokrzywdzonego, oskarżony przewidywał, że nastąpi u niego ciężki uszczerbek na zdrowiu w wyniku upadku na twarde podłoże i godził się na to, jest dowolne. Ani jego wyjaśnienia, w których tłumaczył, dlaczego uderzył pokrzywdzonego, ani jego zachowanie (poprzestanie na jednym uderzeniu i brak innych zachowań agresywnych wobec leżącego pokrzywdzonego) nie dają podstaw – mimo oczywistej różnicy wieku oraz dysproporcji w budowie ciała i dysponowania siłą fizyczną – do przyjęcia, że oskarżony obejmował zamiarem ewentualnym spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonego.
2. Skoro czyn popełniony przez oskarżonego wypełnił znamiona dwóch czynów zabronionych: z art. 157 § 2 kk oraz z art. 155 kk pozostających ze sobą w zbiegu rzeczywistym i nie ma zastosowania żadna z reguł wyłączania wielości ocen w prawie karnym, to istnieje podstawa do zastosowania kumulatywnej kwalifikacji przestępstwa ujętej w art. 11 § 2 kk.
3. Różne postacie winy nie stają na przeszkodzie zastosowania konstrukcji kumulatywnego zbiegu przepisów ustawy.

- ⇒ Postanowienie SN z dnia 3.01.2006 r., sygn. II KK 80/05, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa” 2006, nr 4, s. 38.

Ustalenie zamiaru spowodowania przez sprawcę jakiegokolwiek innego uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonego niż ten określony w art. 156 § 1 kk (tj. uszczerbek ciężki) i jednocześnie nieumyślne spowodowanie śmierci pokrzywdzonego, na gruncie Kodeksu karnego z 1997 r. podlega ocenie z punktu widzenia kumulatywnego zbiegu przepisów, w tym także zbiegu pomijalnego.

- ⇒ Postanowienie SN z dnia 14.12.2005 r., sygn. V KK 175/05, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2005, nr 1, s. 2429.

Z art. 160 § 3 kk odpowiada ten, kto sprowadza jedynie nieumyślne bezpośrednio niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, zaś ten, kto poprzez swoje nieumyślne zachowanie powoduje już śmierć człowieka albo ciężki uszczerbek na zdrowiu innej osoby, ponosi odpowiedzialność z art. 155 lub 156 § 2 kk.

- ⇒ Wyrok SN z dnia 15.11.2005 r., sygn. III KK 31/05, LEX nr 164356.

Czyn zarzucany oskarżonym „nie wyczerpywał się” na tragicznym w skutkach wpadnięciu 5-letniego chłopca do studzienki, ale obejmował także ujęte w innej perspektywie czasowej zachowanie oskarżonych polegające na dopuszczeniu do użytkowania bądź niepodjęcia starań w kierunku usunięcia wadliwie zabezpieczonego zbiornika ściekowego i w konsekwencji nieumyślnego narażenia człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia. Innymi słowy czyn ten dotyczył dwóch różnych płaszczyzn, z których pierwsza obejmowała fizyczny skutek, do jakiego doszło w dniu 28 lutego 2000 r., druga zaś – wcześniej zapoczątkowane narażenie człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia, przy czym wspólnym dla obu tych płaszczyzn miało być niewłaściwe zabezpieczenie studzienki ściekowej.

Sąd Okręgowy faktu tego nie dostrzegł i całe rozważania ograniczył do kwestii związanej z wypadkiem, jakiemu uległ 5-letni chłopiec w dniu 28 lutego 2000 r. Tymczasem wypadek ten był jedynie „finalnym” skutkiem ciągu zdarzeń, na który złożyły się m.in. wcześniej dostrzegane przez oskarżonego fakty odsuwania przez nieustalone osoby pokrywy studzienki, powodujące jej niestabilność, wymagające natychmiastowej naprawy, o czym zgłaszał on drugiemu oskarżonemu.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 18.08.2005 r., sygn. II AKa 129/05, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2005, nr 12, s. 51.

Brak jest przesłanek do zakwalifikowania czynu oskarżonego w oparciu o art. 156 § 3 kk w sytuacji gdy skutkiem jego umyślnego działania była wprawdzie choroba realnie zagrażająca życiu pokrzywdzonej, ale nie długotrwała. Sąd Okręgowy najwidoczniej pominął, że zgodnie z regułą art. 4 § 1 kk do zachowania oskarżonego, które miało miejsce dnia 21.08.1987 r., zastosować należy przepis art. 156 § 1 kk w jego brzmieniu najbardziej dla niego korzystnym (względny), a więc obowiązującym w okresie do 9.12.2003 r. Wówczas przepis ten wymagał bowiem ustalenia, że doszło do choroby nie tylko realnie zagrażającej życiu, ale i długotrwałej. Oznacza to, że oskarżony, bijąc i powalając pokrzywdzoną na podłogę i w związku z tym przewidując i godząc się na spowodowanie u niej ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, ostatecznie skutku takiego nie osiągnął. Zachowanie jego wyczerpało wyłącznie znamiona realizowanego w zamiarze ewentualnym usiłowania przestępstwa z art. 156 § 1 pkt 2 kk, gdy tymczasem dla przypisania sprawcy odpowiedzialności na podstawie § 3 tego przepisu konieczne jest ustalenie, że skutek, o którym w nim mowa,

rzeczywiście wystąpił. Mając to na uwadze, Sąd Apelacyjny zakwalifikował czyn oskarżonego w oparciu o przepis z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 156 § 1 pkt 2 kk, a także ze względu na następstwo w postaci śmierci pokrzywdzonej, które winien był i mógł przewidzieć – z art. 155 kk, które to przepisy w przypadku takim pozostają w zbiegu kumulatywnym, w rozumieniu do art. 11 § 2 kk.

Sąd Apelacyjny rozważał także zasadność zakwalifikowania czynu oskarżonego w oparciu o przepis art. 157 kk. Uznano jednak, że kwalifikacji z § 1 tego przepisu sprzeciwia się fakt, iż zakres jego znamion wyznaczony jest – pośrednio – także normą zawartą w § 2. Tylko bowiem takie naruszenie czynności narządów ciała, które trwało przez okres powyżej 7 dni, może podlegać kwalifikacji na podstawie art. 157 § 1 kk, gdy tymczasem w rozpoznawanej sprawie z uwagi na nieomal natychmiastową śmierć pokrzywdzonej, trwało ono krócej. Pominąć należało także, na zasadzie konsumpcji, kwalifikację prawną z § 2 art. 157 k.k. odnoszącą się do nieprzystających realiów niniejszej sprawy przypadków lekkiego uszkodzenia ciała, zagrożonych relatywnie bardzo niską sankcją karną.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 23.02.2004 r., sygn. II AKa 21/04, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2004, nr 11–12, s. 12.

Nie ulega wątpliwości, że brak typu kwalifikowanego przestępstwa, ze względu na następstwo w postaci śmierci człowieka, mające związek z umyślnym spowodowaniem skutku określonego w art. 157 § 1 kk nakazuje, aby sąd, w zależności od ustalonych okoliczności, a w szczególności przy ustalaniu zamiaru sprawcy spowodowania skutku określonego w art. 157 § 1 kk, oraz możliwości przypisania sprawcy nieumyślności w zakresie spowodowanej tym czynem śmierci, powoływał przy kwalifikacji prawnej pozostające w kumulatywnym zbiegu przepisy art. 157 § 1 kk i art. 155 kk w rozumieniu art. 11 § 2 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 12.02.2004 r., sygn. II AKa 12/04, LEX nr 142857.

O ile samochód, którym kierował oskarżony, stanowi przedmiot podobnie niebezpieczny w rozumieniu art. 223 kk, to brak jest po stronie oskarżonego tych podmiotowych elementów, które świadczyłyby, iż co najmniej godzi się on na zabójstwo policjanta. Nie można zgodzić się z argumentem, że nawet nieumyślne potrącenie osoby przy użyciu samochodu kończy się śmiertelnie. Oskarżony, umyślnie najeżdżając na stojącego przed nim człowieka, w wyniku czego wpadł on na maskę samochodu, a następnie spadł z niej, naraził go na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, albowiem narażenie człowieka na niebezpieczeństwo, o którym jest mowa w art. 160 kk, zachodzi w wypadku naruszenia przez sprawcę opartych na naszej wiedzy i doświadczeniu reguł postępowania w stosunku do drugiego człowieka. Warunkiem przestępności jest podjęcie przez sprawcę takich działań, które sprowadzają stan niebezpieczeństwa, mogącego grozić rzeczywiście i poważnie człowiekowi, przeciwko któremu w konkretnym wypadku działanie przestępne skierowano.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 9.09.2003 r., sygn. II AKa 267/03, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2004, nr 2, s. 37.

Oskarżony bezpośrednio przed zajściem przejawiał wobec pokrzywdzonego znaczną agresję, brutalnie uderzając go (w tym pięścią) w twarz i powodując upadek na podłogę. Dalsze działanie oskarżonego było kontynuacją takiego właśnie zachowania, co wyklucza przyjęcie naruszenia zasad ostrożności, a zatem i nieumyślności w zakresie skutków w postaci spowodowania ciężkiego uszkodzenia ciała. Oskarżony musiał mieć świadomość nietrzeźwości pokrzywdzonego, skoro razem spożywali alkohol, który to stan zdecydowanie ogranicza funkcje obronne. Trzymał on za odzież w okolicach klatki piersiowej stojącego na

wąskim stopniu schodów pokrzywdzonego, utrudniającym poruszanie się i zachowanie równowagi, a następnie z dużą siłą odepchnął go do tyłu, powodując upadek z co najmniej kilkudziesięciu centymetrów głową na twarde betonowe podłoże, po czym później całym ciężarem swego ciała naskoczył na niego, krzycząc, że go zabije, co mogłoby znamionować dążenie do osiągnięcia dalej idącego skutku aniżeli ciężki uszczerbek na zdrowiu. Skoro więc takie zachowanie spowodowało u ofiary m.in. obrażenia mózgowiczaszki w postaci złamania kości potylicznej oraz stłuczenie mózgu i liczne wylewy do jego komór stanowiące długotrwałą chorobę realnie zagrażającą życiu, skutkującą w konsekwencji zgonem, to niewątpliwie działanie to wyczerpywało znamiona występku określonego w przepisie art. 156 § 3 kk, a nie art. 155 kk.

⇒ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25.02.2003 r., sygn. WA 4/03, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2003, nr 1, s. 403.

Sprawcą przestępstwa z art. 220 § 1 kk może być jedynie osoba odpowiedzialna za bezpieczeństwo i higienę pracy, która nie dopełniła cięższych na niej w tej mierze obowiązków, doprowadzając do wywołania bezpośredniego zagrożenia dla życia i zdrowia. Przestępstwo z art. 220 jest przestępstwem materialnym, a skutkiem niezbędnym dla jego zaistnienia jest właśnie wystąpienie bezpośredniego, realnego (a nie potencjalnego) niebezpieczeństwa utraty życia lub uszczerbku na zdrowiu (to ostatnie w rozumieniu art. 156 kk). W przypadku kiedy owe skutki dla życia i zdrowia rzeczywiście wystąpią, wchodzi w grę kumulatywna kwalifikacja dotycząca spowodowania (z winy umyślnej bądź nieumyślnej) takiego skutku. Nie ulega wątpliwości, iż między zachowaniem sprawcy, a zaistniałym skutkiem (czy to przewidzianym w art. 220 kk czy w art. 155 kk) musi istnieć związek przyczynowy.

⇒ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10.12.2002 r., sygn. V KK 33/02, LEX nr 75498.

Lekarz może odpowiadać karnie za przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu pacjenta w związku z zabiegiem leczniczym (rozumianym w szerokim znaczeniu tego pojęcia, tzn. obejmującym diagnozę, terapię i profilaktykę chorób) tylko w razie zawinionego błędu sztuki lekarskiej. Ustalenie błędu w sztuce lekarskiej zależy od odpowiedzi na pytanie, czy postępowanie lekarza w konkretnej sytuacji i z uwzględnieniem całokształtu okoliczności istniejących w chwili zabiegu, a zwłaszcza tych danych, którymi wówczas dysponował albo mógł dysponować, zgodne było z wymaganiami aktualnej wiedzy i nauki medycznej oraz powszechnie przyjętej praktyki lekarskiej.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 22.11.2002 r., sygn. II AKa 331/02, „Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych” 2004, nr 4, s. 19.

Czyn oskarżonego, polegający na usiłowaniu zabójstwa (z zamiarem bezpośrednim) Jacka Ł., a powodujący na skutek chybnego strzału śmierć stojącej obok córki oskarżonego, uzasadnia kwalifikację kumulatywną, tj. usiłowanie zabójstwa (art. 13 § 1 kk w związku z art. 148 § 1 kk) i nieumyślne spowodowanie śmierci innego człowieka (art. 155 kk w związku z art. 11 § 2 kk).

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 13.06.2002 r., sygn. II AKa 158/02, „Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych” 2003, nr 7, s. 70.

Zadanie przez sprawcę jednego ciosu pokrzywdzonej niebezpiecznym narzędziem w postaci noża, a następnie natychmiastowe wezwanie pomocy i okazanie czynnego żalu oraz skruchy wskazuje na brak zamiaru, by sprawca godził się na spowodowanie skutku śmiertelnego.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 28.02.2002 r., sygn. II AKa 276/00, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2002, nr 9, s. 18.

Do przyjęcia odpowiedzialności z art. 155 kk dochodzi jedynie wtedy, gdy śmierć człowieka jest niezamierzonym następstwem działania sprawcy, w rozumieniu art. 9 § 2 kk, polegającym na niezachowaniu przeciętnego obowiązku ostrożności w sytuacji, w której na podstawie normalnej zdolności przewidywania i ogólnego obowiązku dbałości o życie ludzkie lub przewidywania skutków własnych działań można wymagać od człowieka, aby nie dopuścił do nastąpienia przestępnego skutku.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 15.02.2001 r., sygn. II AKz 11/01, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2001, nr 10, s. 22.

Będąc świadomym tego, że następuje poród i że mogło urodzić się dziecko, M.Z. miał obowiązek podjąć działania zmierzające do uratowania jego życia. Nie wykonał nawet tak elementarnej czynności, jaką było odkrycie kołdry, którą była przykryta jego żona i dziecko po urodzeniu się, oraz nie wykonał żadnych innych czynności, które umożliwiałyby dalsze życie dziecku. Zasadne w pełni więc jest zarzucenie M.Z. tego, że nie zachował owej przeciętnej ostrożności, która zapobiegłaby śmierci nowo narodzonego dziecka. Mając w pełni zachowaną zdolność rozumienia znaczenia swego czynu i kierowania swym postępowaniem, będąc osobą zdrową psychicznie i fizycznie, nie będąc upośledzonym umysłowo, M.Z. mógł nie dopuścić do wystąpienia przestępczego skutku. Trafnie więc Sąd Okręgowy uznał, iż popełnił on czyn z art. 155 kk.

⇒ Wyrok SN z dnia 28.04.2000 r., sygn. V KKN 318/99, LEX nr 50985.

1. Odpowiedzialność karną z art. 162 § 1 kk może ponieść lekarz jedynie wtedy, gdy nie ciąży na nim obowiązek troszczenia się o osobę zagrożoną. Jeżeli zaś lekarz w konkretnym przypadku był tzw. gwarantem bezpieczeństwa osoby zagrożonej na swym zdrowiu lub życiu, to odpowiedzialność karną należy rozważać na płaszczyźnie art. 160 § 2 kk lub art. 160 § 3 kk.
2. Przestępstwo z art. 160 § 3 kk charakteryzuje się nieumyślnością w znaczeniu art. 9 § 2 kk, czyli sprawca nie ma zamiaru narażenia człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, naraża go jednak w wyniku niezachowania wymaganej w danych okolicznościach ostrożności, w sytuacji, w której sprawca narażenie człowieka przewidywał lub obiektywnie biorąc mógł przewidzieć.
3. Z oczywistych względów nie jest możliwa kumulatywna kwalifikacja (art. 11 § 2 kk) czynu z art. 160 § 3 kk i art. 155 kk. Natomiast dopuszczalna jest kwalifikacja kumulatywna, art. 160 § 2 kk i art. 155 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 14.04.1999 r., sygn. II AKa 49/99, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2000, nr 3, s. 47.

1. Działanie polegające na naruszeniu nietykalności cielesnej lub spowodowaniu obrażeń na czas poniżej 7 dni – którego następstwem jest śmierć – powoduje zastosowanie kwalifikacji nieumyślnego spowodowania śmierci z art. 155 kk (art. 152d kk) niezależnie od faktu, że przestępstwo to odnosi się także do takich sytuacji, gdy spowodowanie śmierci (nieumyślne) nie jest poprzedzone naruszeniem nietykalności cielesnej czy spowodowaniem obrażeń ciała.
2. Wprawdzie prokurator objął ściganie o przestępstwo z oskarżenia prywatnego (art. 157 § 2 kk), ale ustalony i niekwestionowany przez strony stan faktyczny zdarzenia wskazuje, że pokrzywdzony wyzwał oskarżonego na pojedynek, a więc godził się i akceptował

fakt, że przeciwnik naruszy jego nietykalność cielesną, a nawet może spowodować obrażenia ciała. Oskarżony swoim postępowaniem nie wykroczył poza zwyczajowo przyjęte reguły takiego pojedynku określonego w uzasadnieniu sądu pierwszej instancji jako tzw. „solówka”.

Sąd Apelacyjny w Krakowie po rozpoznaniu w dniu 14 kwietnia 1999 r. sprawy Artura S., oskarżonego z art. 156 § 3 kk w zw. z art. 64 § 1 kk, z powodu apelacji, wniesionych przez obrońcę oskarżonego i oskarżyciela publicznego od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Krakowie z dnia 15 grudnia 1998 r. – I. zaskarżony wyrok zmienił w ten sposób, że w podstawach prawnych skazania i wymiaru kary pozostawił jedynie przepis art. 155 kk; II. w pozostałej części ten wyrok utrzymał w mocy.

3. Artykuł 156 kk – ciężki uszczerbek na zdrowiu

Art. 156 kk

§ 1. Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci:

- 1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,
 - 2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zszpecenia lub zniekształcenia ciała,
- podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 28.10.2013 r., sygn. II AKa 329/13, LEX nr 1383535.

Ustalenie zamiaru spowodowania przez sprawcę jakiegokolwiek innego uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonego niż określony w art. 156 § 1 kk (tj. ciężkiego) i jednocześnie spowodowanie śmierci pokrzywdzonego winno być rozważone (ocenione) w aspekcie odpowiedzialności z art. 157 § 1 kk w zw. z art. 155 kk. Jeśli bowiem oskarżony swym umyślnym zachowaniem nie spowodował ciężkiego uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonego, to nie można mu przypisać jego następstwa z art. 156 § 2 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 6.08.2013 r., sygn. II AKa 135/13, LEX nr 1362655.

Warunkiem koniecznym surowszej odpowiedzialności z art. 156 § 3 kk jest, zgodnie z art. 9 § 3 kk, niebudzące wątpliwości ustalenie, że oskarżony miał co najmniej możliwość przewidzenia określonego następstwa czynu zabronionego.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 10.07.2013 r., sygn. II AKa 110/13, LEX nr 1339390.

Dla przypisania sprawcy czynu realizującego znamiona określone w art. 156 § 1 kk, niezbędne jest ustalenie, że „skutek”, o którym traktuje wskazany przepis (w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu) musi być objęty co najmniej zamiarem ewentualnym sprawcy.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 5.06.2013 r., sygn. II AKa 134/13, LEX nr 1331116.

Przy umyślnych uszkodzeniach ciała przyjmuje się tak zwany zamiar ogólny, który obejmuje faktycznie powstałe następstwa zadanych umyślnie obrażeń, zakłada się bowiem, że sprawca nie mógł mieć świadomości dokładnego obrazu wszystkich następstw swego działania, ale działał on ze świadomością możliwości powstania daleko sięgającej krzywdy, biorąc pod uwagę rodzaj użytego narzędzia, liczbę i siłę uderzeń, odporność ofiary itp.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 4.06.2013 r., sygn. II AKa 48/13, LEX nr 1339391.

Im wyższą kategorię „znaczości” stopnia czynu zabronionego nadano przestępczym zachowaniom atakującym określone rodzaje dóbr prawem chronionych, tym wyższe są sankcje karne, co oznacza, że stopień społecznej szkodliwości czynu należy do materialnej

istoty przestępstwa i nie można z góry twierdzić, że kara za przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu powinna być surowa, aby spełniła funkcję odstrasżającą, skoro za każdy z deliktów przeciwko życiu i zdrowiu ustawodawca przewidział karę w określonych granicach, dając sądowi możliwość jej kształtowania w zależności od okoliczności mających wpływ na jej kształtowanie, a zawartych w dyrektywach wymiaru kary.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 4.06.2013 r., sygn. II AKa 88/13, LEX nr 1331049.
Do okoliczności, na podstawie których należy poczynić ustalenia co do zamiaru sprawcy, zalicza się nie tylko godzenie w ważne dla życia ludzkiego organy, siłę ciosu, ich wielokrotność, rodzaj i rozmiary użytego narzędzia, głębokość i kierunek ran, rodzaj uszkodzeń ciała, stopień zagrożenia dla życia ludzkiego, lecz również stosunek sprawcy do pokrzywdzonego, jego właściwości i dotychczasowy tryb życia, zachowanie przed popełnieniem przestępstwa, a także pobudki, motywy oraz tło zdarzenia. Uzewnętrznione przejawy zachowania sprawcy pozwalają wnioskować o jego zamiarze.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 14.02.2013 r., sygn. II AKa 8/13, LEX nr 1307479.
Do przyjęcia, że sprawca działał w zamiarze zabójstwa człowieka nie wystarczy ustalenie, że działał on umyślnie, chcąc zadać nawet ciężkie obrażenia ciała lub godząc się z ich zadaniem, lecz konieczne jest także ustalenie, że zamiarem obejmował skutek w postaci śmierci. Jeżeli takiego ustalenia nie da się dokonać bezspornie, to mimo stwierdzonej umyślności działania w zakresie spowodowania obrażeń, odpowiedzialność sprawcy kształtuje się wyłącznie na podstawie przepisów przewidujących odpowiedzialność za naruszenie prawidłowych funkcji organizmu z art. 156 kk.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 14.02.2013 r., sygn. III KK 196/12, LEX nr 1284760.
Przepis art. 156 § 1 pkt 2 kk jako ciężki uszczerbek na zdrowiu traktuje sprowadzenie „innego ciężkiego kalectwa”. Zniesienie czynności jednego z narządów parzystych (jąder, oczu, nerek, płuc, uszu) stanowi „inne ciężkie kalectwo”, ponieważ każdy z nich jest ważnym dla życia narzędziem o samodzielnej wysoce wyspecjalizowanej czynności.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 12.02.2013 r., sygn. II KK 124/12, LEX nr 1277697.
Lekarz może odpowiadać karnie za przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu pacjenta w związku z zabiegiem leczniczym tylko w razie zawinionego błędu sztuki lekarskiej. Ustalenie błędu w sztuce lekarskiej zależy od odpowiedzi na pytanie, czy postępowanie lekarza w konkretnej sytuacji i z uwzględnieniem całokształtu okoliczności istniejących w chwili zabiegu, a zwłaszcza tych danych, którymi wówczas dysponował albo mógł dysponować, zgodne było z wymaganiami aktualnej wiedzy i nauki medycznej oraz powszechnie przyjętej praktyki lekarskiej.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 6.12.2012 r., sygn. II AKa 210/12, LEX nr 1246605.
Różnica pomiędzy zabójstwem a przestępstwem przewidzianym w art. 156 § 3 kk tkwi w stronie podmiotowej czynu i polega na tym, że w przypadku popełnienia zbrodni zabójstwa sprawca ma zamiar bezpośredni lub ewentualny pozbawienia życia człowieka i w tym celu podejmuje działanie lub zaniechanie, a w przypadku popełnienia czynu z art. 156 § 3 kk, stanowiącego występki, sprawca działa z zamiarem bezpośrednim lub ewentualnym spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 9.11.2012 r., sygn. II AKa 283/12, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, nr 3, s. 62. ...
Przepis art. 158 § 2 kk nie może pozostawać w zbiegu z przepisem art. 156 § 1 kk z uwagi na stronę podmiotową przestępstw penalizowanych tymi przepisami.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 6.11.2012 r., sygn. II AKa 97/12, LEX nr 1237646.
Dla przyjęcia, że sprawca działał w zamiarze zabójstwa człowieka nie wystarczy ustalenie, iż działał on umyślnie, chcąc zadać nawet ciężkie obrażenia ciała lub godząc się z ich zadaniem, lecz konieczne jest ustalenie objęcia zamiarem także skutku w postaci śmierci. Jeżeli takiego ustalenia nie da się dokonać bezspornie, to mimo stwierdzonej umyślności działania w zakresie spowodowania obrażeń, odpowiedzialność sprawcy kształtuje się wyłącznie na podstawie przepisów przewidujących odpowiedzialność za naruszenie prawidłowych funkcji organizmu, odpowiednio z art. 156 lub art. 157 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 27.09.2012 r., sygn. II AKa 214/12, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2013, nr 3, s. 26.
Niewątpliwie, w świetle przywołanych przez oskarżyciela podglądów doktryny, jak również orzecznictwa, za wskazane należy uznać odejście od dotychczas prezentowanej, restryktywnej wykładni pojęcia „długotrwałości”, w kierunku bardziej uwzględniającym postęp technologii medycznych oraz metod leczenia. Wykładnia uwzględniająca te czynniki pozwałaby na ocenę znamienia „długotrwałości” ciężkiej choroby w sposób odpowiadający konkretnie analizowanym obrażeniom, przy uwzględnieniu zastosowanej metody leczenia, czy też długotrwałości utrzymującego się stanu zagrożenia życia osoby pokrzywdzonej.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 20.09.2012 r., sygn. II AKa 254/12, LEX nr 1220380.
Nie budzi wątpliwości, że przyjmowanie zamiaru ogólnego przy przestępstwach przeciwko życiu i zdrowiu wymaga, gdy chodzi o art. 156 § 1 kk, aby zamiar sprawcy obejmował nie jakiegokolwiek naruszenie czynności narządów ciała lub rozstrój zdrowia, ale w aspekcie choćby ewentualnym ciężki uszczerbek na zdrowiu, w tym wynikający np. ze sposobu działania sprawcy. Ponadto między zachowaniem sprawcy a tym skutkiem musi istnieć związek przyczynowy, choć oczywiście nie jest wymagane uświadomienie sobie przez niego dokładnego przebiegu tego związku.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 7.08.2012 r., sygn. II AKa 167/12, LEX nr 1216335.
Występek z art. 156 § 1 pkt 2 kk popełniony w jego typie podstawowym charakteryzuje się umyślnością w obu jej postaciach, tj. w zamiarze bezpośrednim lub wynikowym.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 12.07.2012 r., sygn. II AKa 194/12, LEX nr 1213786.
Śmierć człowieka stanowi ustawowe znamię zarówno przestępstwa z art. 156 § 3 kk, jak i z art. 158 § 3 kk. Warunkiem niezbędnym do zastosowania powołanych przepisów jest to, aby nastąpił skutek (w obu przypadkach objęty nieumyślnością) w postaci śmierci osoby pokrzywdzonej. W związku z tym znamienia tego nie wolno przyjmować jako okoliczności obciążającej, wpływającej na wymiar kary (w przypadku skazania sprawcy za czyny wyczerpujące znamiona określone w tych przepisach).
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 5.06.2012 r., sygn. II AKa 160/12, LEX nr 1171342.
1. Nie trzeba wiadomości specjalnych, aby wiedzieć, że pchnięcie człowieka nietrzeźwego i jego upadek na twarde, betonowe podłoże może spowodować uderzenie głową o takie podłoże, a w efekcie chorobę zagrażającą zdrowiu i w konsekwencji życiu pokrzywdzonego. Prawdopodobieństwo takiego przebiegu zdarzenia jest większe, jeśli atakujący sam jest nietrzeźwy i nad zbornością swych działań panuje w stopniu niewielkim.
 2. Korzystanie przez oskarżonego z prawa do obrony, nawet nieudolnej czy nieprzekonującej, nie może być traktowane jako okoliczność obciążająca przy wymiarze kary.

Podobnie zresztą jak umniejszanie swej roli w inkryminowanym zdarzeniu. Dyskredytowanie pokrzywdzonego i przedstawianie go jako osobę o niskim statusie społecznym, nadużywającą alkoholu może być ocenione jako moralnie naganne, ale nie przekracza ono poziomu upoważniającego do potraktowania oskarżonego jako osoby zdemoralizowanej, wybielającej swój postępek kosztem ofiary.

⇒ Wyrok SN z dnia 14.02.2012 r., sygn. V KK 215/11, LEX nr 1119580.

1. Podniesiona na etapie postępowania kasacyjnego okoliczność, mogąca prowadzić do ustalenia adresu pokrzywdzonego, którego zeznania odczytano, z uwagi na fakt, że nie jest znane jego miejsce pobytu, jako że ujawniła się już po prawomocnym zakończeniu postępowania sądowego, może ewentualnie być postrzegana jedynie jako nowy dowód w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 kpk.
2. W sytuacji gdy pokrzywdzony, prosząc aby oskarżony go nie bił, mówił że jest nosicielem HIV, musiało to nasuwać oczywistą refleksję co do wyniszczenia jego organizmu, a w konsekwencji i mniejszej odporności, także na urazy, o czym nie można zapominać w przypadku kwalifikacji z art. 156 § 3 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 31.01.2012 r., sygn. II AKa 400/11, LEX nr 1109534.

1. Wydanie przez sędziego decyzji o tymczasowym aresztowaniu w postępowaniu przygotowawczym na mocy uprawnień przewidzianych dla sądu, zgodnie z treścią art. 250 § 2 kpk, nie przesądza o wyłączeniu tegoż sędziego z mocy prawa od orzekania w sprawie.
2. Przepis art. 7 kpk formułuje zasadę swobodnej oceny dowodów, która nie oznacza jednakże dowolności tej oceny. Kodeks postępowania karnego, nie przyjmując legalnej oceny dowodów, nie narzuca żadnych dyrektyw, które nakazywałyby określone ustosunkowanie się do konkretnych dowodów i nie wprowadza różnic co do wartości dowodowej poszczególnych dowodów w związku z czym nie daje podstaw do założenia jakoby zeznania złożone w postępowaniu przygotowawczym miały większą moc dowodową od składanych na rozprawie i odwrotnie.
3. W świetle brzmienia treści przepisu art. 156 § 3 kk, który odwołuje się do art. 156 § 1 kk, ale który stanowi samodzielny byt przestępstwa o złożonej stronie podmiotowej, powoływanie w kwalifikacji prawnej także § 1 jest zbyteczne i wadliwe.

⇒ Wyrok Sądu Okręgowego z dnia 7.12.2011 r., sygn. III K 180/10, LEX nr 1381618.

Przestępstwo z art. 156 ma charakter skutkowy. Do jego istoty należy wystąpienie skutku opisanego w art. 156 § 1 kk. Typ czynu zabronionego, określony w art. 156 § 3 kk, charakteryzuje się złożoną stroną podmiotową. Sprawca umyślnie (z zamiarem bezpośrednim lub wynikowym) realizuje znamiona typu zasadniczego określonego w art. 156 § 1, natomiast skutek w postaci śmierci nie jest już przez sprawcę objęty zamiarem. Skutek ten jednak może być sprawcy przypisany w warunkach określonych w art. 9 § 3, tzn. jeżeli – mimo braku zamiaru zabicia – przewidywał następstwo swojego zachowania w postaci śmierci albo obiektywnie skutek taki był możliwy do przewidzenia.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 5.12.2011 r., sygn. II AKa 229/11, „Orzecznictwo Sądów Apelacji Łódzkiej” 2012, nr 3, s. 31.

Działanie oskarżonego polegające na pozostawieniu pokrzywdzonej po pobiciu na podłodze, bez zainteresowania się jej stanem zdrowia i bez podjęcia prób udzielenia pomocy należy ocenić jako kontynuację stworzonej przez oskarżonego, w następstwie pobicia, sytuacji zagrażającej życiu ofiary. W konsekwencji, takie zachowanie, nie stanowi odrębnego przestępstwa, gdyż mieści się w ustawowych znamionach przestępstwa z art. 156 § 3 kk, a jedynie jest istotną okolicznością obciążającą przy wymiarze kary.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 28.04.2011 r., sygn. II AKa 70/11, LEX nr 1102645.
- Nastawienie psychiczne oskarżonej do czynu, a zatem jego skutku w postaci śmierci pokrzywdzonego, niezwykle czytelnie oddają okoliczności zdarzenia, rodzaj użytego narzędzia i sposób posłużenia się nim. Wszak oskarżona, będąc zdenerwowana na męża i to z bardzo błahego powodu zaatakowała go zniechęca, od tyłu, gdy nie mógł się bronić, największym spośród posiadanych w domu noży, zadając cios w plecy z tak ogromną siłą, że długość kanału rany wynosiła 16–18 cm, uszkodzone zostały liczne newralgiczne dla życia organy, a nawet doszło do nacięcia żebra w linii mostkowej na przedniej części klatki piersiowej. Tak zadany cios nie sposób uznać za przypadkowy, czy zmierzający do nastraszenia pokrzywdzonego. Był on wyrazem wyładowania złości oskarżonej na pokrzywdzonym i chwilowym, bo nagłym, zamiarem jego zabicia, a nie spowodowania obrażeń z art. 156 § 1 pkt 2 kk. Opamiętanie wprawdzie nadeszło, gdy zorientowała się, że mąż traci przytomność, ale może ono być traktowane w tej sprawie jedynie jako okoliczność rzutującą na wymiar kary, a nie na ocenę w sferze zamiaru. Nie bez znaczenia jest tu fakt, że oskarżona była w stanie nietrzeźwym.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 15.04.2011 r., sygn. II AKa 77/11, LEX nr 1102690.
- Nie można podzielić oceny sądu meriti, że za przyjęciem zamiaru ewentualnego zabójstwa przemawia to, iż oskarżony „nie analizował usytuowania pokrzywdzonego”, wyprowadzając cios. Zdaniem sądu odwoławczego brak premedytacji działania w określone miejsce na klatce piersiowej zdaje się świadczyć o zamiarze spowodowania ciężkich obrażeń ciała, bowiem jest to jedyny nasuwający się wniosek z faktu uderzenia na oślep nożem kuchennym w brzuch, lecz nie dowodzi zamiaru zabójstwa. Brak dowodów świadczących o sile ciosu, głębokości rany, ilości utraconej krwi przez pokrzywdzonego nie mogą prowadzić do negatywnych dla oskarżonego wniosków, zwłaszcza że – jak wynika z opinii biegłego – czasem niezbędnym do udzielenia pomocy pokrzywdzonemu był czas 3 do 6 godzin, co mogłoby świadczyć o braku masywnego krwotoku, a pośrednio o sile ciosu. Zachowanie polegające na zadaniu jednego ciosu nożem w przypadkowe miejsce w prawe podżebrze i spowodowanie rany klutej z uszkodzeniem wątroby, krwawieniem wewnętrznym, które to obrażenia spowodowały chorobę realnie zagrażającą życiu, wyczerpały znamiona przestępstwa z art. 156 § 1 pkt 2 kpk.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 13.01.2011 r., sygn. II KK 188/10, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa” 2011, nr 2, s. 17.
1. Biegły nie określa kwalifikacji prawnej czynu, a jedynie ustala rodzaj obrażeń i stopień naruszenia czynności narządów ciała, co pozwala sądowi na prawidłowe zakwalifikowanie zachowania sprawcy.
 2. Nie budzi wątpliwości, że przyjmowanie tzw. zamiaru ogólnego przy przestępstwach przeciwko życiu i zdrowiu wymaga, gdy chodzi o art. 156 § 1 kk, aby zamiar sprawcy obejmował nie jakiegokolwiek naruszenie czynności narządów ciała lub rozstrój zdrowia, ale w aspekcie choćby ewentualnym ciężki uszczerbek na zdrowiu, w tym wynikający np. ze sposobu działania sprawcy. Ponadto między zachowaniem sprawcy a tym skutkiem musi istnieć związek przyczynowy, choć oczywiście nie jest wymagane uświadomienie sobie przez niego dokładnego przebiegu tego związku.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 13.01.2011 r., sygn. II KK 188/10, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2011, nr 6, s. 6.
- Przestępstwo z art. 156 § 1 kk może być popełnione tylko umyślnie, w tym także z zamiarem wynikowym. Sprawca musi zatem obejmować swą świadomością przynajmniej moż-

liwość spowodowania swym zachowaniem ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, *in concreto* w postaci ciężkiej choroby długotrwałej, z tym wszak, że sama postać ciężkiego uszczerbku nie musi już być sprecyzowana w świadomości sprawcy, gdyż, jak wskazuje się w orzecznictwie i doktrynie, zamiar ten może przyjąć postać tzw. zamiaru ogólnego. To nie biegły decyduje o zakwalifikowaniu wywołanego przez działanie oskarżonego skutku z określonego przepisu prawa, a jedynie podany przez niego rodzaj obrażeń i naruszenia przez nie czynności narządów ciała, w tym wywołanie ciężkiego uszczerbku, ma pozwolić sądowi na prawidłowe zakwalifikowanie zachowania sprawcy. Nie budzi (...) wątpliwości, że (...) przyjmowanie tzw. zamiaru ogólnego przy przestępstwach przeciwko życiu i zdrowiu wymaga (...), aby, gdy chodzi o art. 156 § 1 kk, zamiar sprawcy obejmował nie jakiegokolwiek naruszenie czynności narządów ciała lub rozstrój zdrowia, ale w aspekcie choćby ewentualnym, ciężki uszczerbek na zdrowiu, w tym wynikający np. ze sposobu jego działania. Ponadto między zachowaniem sprawcy a owym skutkiem musi istnieć związek przyczynowy, choć oczywiście nie jest wymagane uświadomienie sobie przez niego dokładnego przebiegu tego związku.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 30.12.2010 r., sygn. II AKa 245/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 4, s. 34.

Przy granicach zagrożenia od 2 do 12 lat pozbawienia wolności (art. 156 § 3 kk) wymierzono oskarżonemu karę w wysokości 6 lat. Jest to kara średnia, więc przy takim wykorzystaniu zakresu przewidzianej sankcji, w konkretnych okoliczności mających wpływ na jej wymiar (art. 53 kk) kara ta nie może być oceniana jako rażąco niewspółmiernie surowa, a tylko taka ocena nakazywałaby złagodzenie kary.

⇒ Wyrok SN z dnia 25.11.2010 r., sygn. IV KK 169/10, „Biuletyn Prawa Karnego” 2011, nr 2, s. 16.

Sam w sobie fakt odnalezienia w pokoju zajmowanym przez skazanego pudełka zawierającego naboje gazowe, nie wskazuje na świadomość skazanego co do posiadania amunicji.

⇒ Postanowienie SN z dnia 28.07.2010 r., sygn. II KK 27/09, „Biuletyn Prawa Karnego” 2010, nr 4, s. 21–22.

1. W sytuacji gdy (...) przepis (...), dopuszcza rozbieżną interpretację, nawet – w konkretnych wypadkach – bardziej lub mniej uzasadnioną, to wybór jednej z jej wersji, poprzedzony rzetelną argumentacją nie może być oceniany jako „rażące” naruszenie prawa.
2. Trudność dokładnego rozgraniczenia wykładni od prawotwórstwa nie może usprawiedliwiać dokonywania wykładni w takich sytuacjach, w których prowadziłyby to ewidentnie do tworzenia norm prawnych wykraczających swoją treścią poza zakres interpretowanych przepisów, a więc w tym sensie do tworzenia nowego prawa.
3. Za niedopuszczalne uznać należy rozszerzenie zakresu pojęć wyjątkowych na niekorzyść oskarżonego. Taką wykładnię w orzecznictwie uważa się za niezgodną z prawem.
4. „Ciężki uszczerbek na zdrowiu”, o jakim mowa w art. 156 § 1 kk to pojęcie zbliżone znaczeniowo do „ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia” (lub nawet synonim tego terminu), jakie istniało w licznych przepisach kk z 1969 r.
5. Dokonana w kodeksie karnym z 1997 r. – w stosunku do kodeksu poprzednio obowiązującego – zmiana w określeniu skutków tego typu przestępstw z „ciężkiego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia” (art. 155 kk z 1969 r.), na „ciężki uszczerbek na zdrowiu” (art. 156 kk z 1997 r.) była spowodowana li tylko chęcią użycia określenia bardziej jednoznacznego, aniżeli poprzedni termin „uszkodzenia ciała”.

6. Fakt, iż przepis art. 105 § 2 kk wśród umyślnych przestępstw, do których się odnosi, wymienia „ciężkie uszkodzenie ciała” nie ma znaczenia dla interpretacji owego zakresu katalogu przestępstw, do których ma zastosowanie. Niezależnie bowiem od wspomnianych historycznych uwarunkowań takiego sposobu opisanego tego typu przestępstw i dominującego w piśmiennictwie przekonania o tym, że użyte w art. 105 § 2 kk określenie „ciężkie uszkodzenie ciała” odpowiada użytemu w art. 156 § 1 kk określeniu „ciężki uszczerbek na zdrowiu”.
7. Nie istnieją (...) (po zastosowaniu reguł wykładni językowej) żadne racjonalne względy do stwierdzenia, że to samo zawarte w przepisie art. 105 § 2 kk określenie: „przestępstwo umyślne ciężkiego uszczerbku na zdrowiu”, tak w rozumieniu języka potocznego, jak i prawnego, oznacza co innego, aniżeli tak normatywnie nazwany występki, przewidziany w art. 156 § 1 kk, skoro ten reguluje właśnie kwestię odpowiedzialności karnej za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.

⇒ Postanowienie SN z dnia 28.07.2010 r., sygn. II KK 271/09, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2011, nr 1, s. 5.

„Ciężki uszczerbek na zdrowiu”, o jakim mowa w art. 156 § 1 kk, to pojęcie zbliżone znaczeniowo do „ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia” (lub nawet synonim tego terminu), jakie istniało w licznych przepisach kk z 1969 r. Dokonana w kodeksie karnym z 1997 r. – w stosunku do kodeksu poprzednio obowiązującego – zmiana w określeniu skutków tego typu przestępstw z „ciężkiego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia” (art. 155 kk z 1969 r.), na „ciężki uszczerbek na zdrowiu” (art. 156 kk z 1997 r.) była spowodowana li tylko chęcią użycia określenia bardziej jednoznacznego, aniżeli poprzedni termin „uszkodzenie ciała”.

⇒ Postanowienie SN z dnia 28.07.2010 r., sygn. II KK 271/09, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2011, nr 1, s. 4.

Fakt, iż przepis art. 105 § 2 kk wśród umyślnych przestępstw, do których się odnosi, wymienia „ciężkie uszkodzenie ciała”, nie ma znaczenia dla interpretacji owego zakresu katalogu przestępstw, do których ma zastosowanie. Niezależnie bowiem od wspomnianych historycznych uwarunkowań takiego sposobu opisanego tego typu przestępstw i dominującego w piśmiennictwie przekonania o tym, że użyte w art. 105 § 2 kk określenie „ciężkie uszkodzenie ciała” odpowiada użytemu w art. 156 § 1 kk określeniu „ciężki uszczerbek na zdrowiu”, nie istnieją (...) (po zastosowaniu reguł wykładni językowej) żadne racjonalne względy do stwierdzenia, że to samo zawarte w przepisie art. 105 § 2 kk określenie „przestępstwo umyślne ciężkiego uszczerbku na zdrowiu”, tak w rozumieniu języka potocznego, jak i prawnego, oznacza co innego, aniżeli tak normatywnie nazwany występki, przewidziany w art. 156 § 1 kk, skoro ten reguluje właśnie kwestię odpowiedzialności karnej za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Wśród typów przestępstw objętych przewidzianą w art. 105 § 2 kk zasadą nieprzedawnienia ustawodawca swoją wolą nie wskazał występkowi udziału w pobiciu ze skutkiem śmiertelnym, przewidzianego w art. 158 § 3 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 13.07.2010 r., sygn. II AKa 32/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2010, nr 9, s. 29.

Występek z art. 156 § 3 kk charakteryzuje się złożoną stroną podmiotową, w której spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu jest objęte umyślnością, a pozostająca z nim w związku przyczynowym śmierć człowieka – nieumyślnością. Realizując umyślnie znamiona występkowi z art. 156 § 1 kk, sprawca następstwa w postaci śmierci nie obejmuje zamiarem. Następstwo to (skutek) może mu być przypisane, jeżeli przewidywał je albo było ono obiektywnie możliwe do przewidzenia.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29.06.2010 r., sygn. AKa 69/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2010, nr 9, s. 28.
1. Przepis art. 158 § 1 kk nie określa sposobu udziału w pobiciu (a także w bójce), co oznacza, że może to być każda forma świadomego współdziałania uczestników pobicia, a w jej ramach również każdy środek użyty do ataku na inną osobę (inne osoby), jeżeli wspólne działanie powoduje narażenie człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienia skutku wskazanego w art. 156 § 1 lub w art. 157 § 1 kk. Do przypisania udziału sprawcy w pobiciu nie jest konieczne udowodnienie, iż zadał on pokrzywdzonemu lub pokrzywdzonym cios w postaci uderzenia, kopnięcia itp., a wystarczające jest świadome połączenie działania jednego ze sprawców z działaniem drugiego człowieka lub większej grupy osób przeciwko innemu człowiekowi lub grupie osób.
 2. Odpowiedzialność za udział w pobiciu ma charakter wspólnej odpowiedzialności za następstwa działania, co stanowi odstępstwo od zasady indywidualizacji odpowiedzialności karnej. Sprawcy odpowiadają niezależnie od tego, czy można ustalić, który z nich spowodował konkretne następstwa, ale pod warunkiem, że każdy z nich możliwość nastąpienia ich przewidywał albo mógł i powinien był przewidzieć.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 20.10.2009 r., sygn. II AKa 97/09, LEX nr 550507.
- Do odpowiedzialności z przepisu art. 156 § 3 kk nie jest konieczne, aby działanie sprawcy było jedyną i wyłączną przyczyną śmierci ofiary. Koniecznym jest jedynie ustalenie związku przyczynowego między tym działaniem i przynajmniej jedną z przyczyn powodujących skutek końcowy.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 20.10.2009 r., sygn. II AKa 97/09, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2010, nr 1, s. 45.
- Do odpowiedzialności z przepisu art. 156 § 3 kk nie jest konieczne, aby działanie sprawcy było jedyną i wyłączną przyczyną śmierci ofiary. Konieczne jest jedynie ustalenie związku przyczynowego między tym działaniem i przynajmniej jedną z przyczyn powodujących skutek końcowy (tak m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 1 marca 2000 r., II AKa 17/00, czy Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 maja 2007 r., II AKa 70/07, „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 5, s. 30). Uwzględniając przedstawione wyżej, ugruntowane w orzecznictwie i doktrynie stanowisko, stwierdzić należy, iż fakt przyczynienia się również do zaistniałego skutku pokrzywdzonego, poprzez wprowadzenie się w stan „opilstwa”, pozostaje bez znaczenia, dla odpowiedzialności karnej oskarżonego, tym bardziej, że oskarżony miał pełną świadomość nietrzeźwości swojej ofiary i ograniczonych w związku z tym jego możliwości obronnych, albowiem wcześniej to właśnie z nim wspólnie spożywał alkohol i to w znacznej ilości.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 17.09.2009 r., sygn. II AKa 232/09, LEX nr 553847.
1. Różnica między zabójstwem a przestępstwem z art. 156 § 3 kk tkwi w stronie podmiotowej czynu i polega na tym, że w wypadku popełnienia zbrodni zabójstwa sprawca ma zamiar bezpośredni lub ewentualny pozbawienia życia człowieka i w tym celu podejmuje działanie lub zaniechanie, a w wypadku popełnienia czynu z art. 156 § 3 kk sprawca działa z zamiarem bezpośrednim lub ewentualnym spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonego, a na następstwo czynu w postaci śmierci nawet się nie godzi.
 2. Postać ciężkiego uszkodzenia ciała wymieniona w przepisie art. 156 § 1 pkt 1 lub 2 kk nie musi być sprecyzowana w świadomości sprawcy, a zamiar spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu przyjąć może postać zamiaru ogólnego.

3. Zmiana lub uchylenie orzeczenia z uwagi na naruszenie przepisów postępowania może nastąpić nie przy każdej takiej obrazie, a jedynie wówczas, gdy obraza ta mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, przy czym nie wystarczy samo twierdzenie o wywarciu przez uchybienie wpływu na treść orzeczenia, ale należy wykazać, że związek taki może realnie istnieć. Zauważyć także należy, że uzasadnienie wyroku jest czynnością wtórną do rozpoznania sprawy, bowiem czynność tę wykonuje sąd już po zakończonym rozpoznaniu sprawy, a uzasadnienie stanowi wyłącznie dokument o charakterze sprawozdawczym, zawierającym przedstawienie w sposób uporządkowany wyników narady z dokładnym wskazaniem, co sąd uznał za udowodnione i jak ocenił dowody, jeśli chodzi o podstawę faktyczną wyroku oraz wyjaśnieniem podstawy prawnej zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia. Z tego też względu nawet stwierdzone niedomogi uzasadnienia, nie mogą stanowić podstawy do przyjęcia, iż uchylenie art. 424 § 1 kpk miało realny wpływ na treść wyroku i musi prowadzić do jego zmiany bądź uchylenia, chyba że istnieją między wyrokiem a uzasadnieniem sprzeczności, bądź uzasadnienie zostało sporządzone z tak daleko idącym rażącym naruszeniem wymogu jego sporządzenia, że uniemożliwiona jest całkowicie kontrola rozumowania sądu, a zatem brak jest oceny dowodów i dokonania ustaleń faktycznych.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 23.06.2009 r., sygn. II AKa 101/09, LEX nr 513125.

1. W wypadkach, w których sprawca zmierza bezpośrednio do spowodowania choroby realnie zagrażającej życiu w rozumieniu przepisu art. 156 kk, to zważywszy na towarzyszące temu działaniu czynności wykonawcze można zasadnie dowodzić przypisanie sprawcy zamiaru wynikowego usiłowania zabójstwa.

Doświadczenie życiowe wskazuje, że nie jest możliwe takie przestępne działanie zmierzające bezpośrednio do wywołania choroby realnie zagrażającej życiu, aby jednocześnie sprawca, u którego nie stwierdzono mankamentów psychicznych i intelektualnych był w stanie miarkować, dozować w taki sposób działanie, aby wykluczyć możliwości nastąpienia skutku dalej idącego.

Do rzadkości zaliczyć można takie sytuacje, w których sprawca w zamiarze bezpośrednim powoduje chorobę realnie zagrażającą życiu (art. 156 § 1 pkt 2 kk), przy jednoczesnym wykluczeniu z jego procesu myślowego przewidywania możliwości nastąpienia skutku w postaci śmierci pokrzywdzonego i godzenia się na taką sytuację.

2. Gdyby podczas ponownego rozpoznania sprawy sąd błędnie, na niekorzyść oskarżonego, zaliczył okres jego tymczasowego aresztowania na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności, to nie jest to działanie na niekorzyść oskarżonego, gdyż możliwe jest w tej kwestii orzekanie w trybie przepisu art. 420 § 1 kpk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 23.06.2009 r., sygn. II AKa 101/09, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2009, nr 9, s. 64.

W wypadkach, w których sprawca zmierza bezpośrednio do spowodowania choroby realnie zagrażającej życiu w rozumieniu przepisu art. 156 kk, zważywszy na towarzyszące temu działaniu czynności wykonawcze można zasadnie dowodzić przypisanie sprawcy zamiaru wynikowego usiłowania zabójstwa.

Doświadczenie życiowe wskazuje, że nie jest możliwe takie przestępne działanie zmierzające bezpośrednio do wywołania choroby realnie zagrażającej życiu, aby jednocześnie sprawca, u którego nie stwierdzono mankamentów psychicznych i intelektualnych, był w stanie miarkować, dozować w taki sposób działanie, aby wykluczyć możliwości nastąpienia skutku dalej idącego.

Do rzadkości zaliczyć można takie sytuacje, w których sprawca w zamiarze bezpośrednim powoduje chorobę realnie zagrażającą życiu (art. 156 § 1 pkt 2 kk), przy jednoczesnym

wykluczeniu z jego procesu myślowego przewidywania możliwości nastąpienia skutku w postaci śmierci pokrzywdzonego i godzenia się na taką sytuację. Bowiem określenie „realnie” implikuje działanie oparte na doświadczeniu i rozumowaniu pozwalającym na wybór określonych środków działania, które prowadzą do określonego celu. „Realnie” to przecież nic innego, jak „namacalnie”, a więc coś co może zaistnieć z bardzo dużym prawdopodobieństwem. Owa przedmiotowa realność co do zasady sprzężona jest z podmiotową dopuszczalnością możliwości nastąpienia skutku idącego dalej, tj. poza skutek, który w zamierzeniu sprawca chce, aby wystąpił.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 23.04.2009 r., sygn. II AKa 96/09, LEX nr 499990.
Niemożność przypisania oskarżonemu czynu ściganego z oskarżenia publicznego, pozostającego w kumulatywnej kwalifikacji prawnej z przepisem określającym przestępstwo prywatnoskargowe – z uwagi na zaistnienie okoliczności z art. 15 § 1 kk – nie stoi na przeszkodzie skazania go za ten fragment czynu, który wyczerpał znamiona przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 5.11.2008 r., sygn. II AKa 156/08, LEX nr 477855.
1. Za szczególnie okrutne w rozumieniu art. 148 § 2 pkt 1 kk uznać należy również te zachowania, które są podejmowane w stosunku do osoby jeszcze żyjącej, ale już nieprzytomnej, lub pozostającej w głębokim upojeniu alkoholowym, a więc niezdolnej do odczuwania cierpienia psychicznego wskutek poniżających wypowiedzi sprawcy, a czasem niezdolnej do odczuwania także i cierpienia fizycznego, których to cierpienie zadanie ofierze objęte było jednak zamiarem sprawcy.
 2. Objęcie szczególnie okrutności zamiarem (co najmniej ewentualnym) sprawcy jest warunkiem koniecznym zastosowania tej kwalifikacji prawnej do określonego zachowania.
 3. Powzięcie zamiaru zabrania pieniędzy osobie wcześniej bez tego zamiaru pobitej nie wyczerpuje znamion rozboju, a wyczerpuje znamiona przestępstw przeciwko zdrowiu lub życiu i kradzieży pozostających w zbiegu realnym.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 2.10.2008 r., sygn. II AKa 281/08, LEX nr 477907.
1. Wielość zadanych przez oskarżonego bardzo silych uderzeń, między innymi w głowę, twarz oraz inne ważne dla życia człowieka organy, a przy tym deptanie i kolankowanie pokrzywdzonej, co doprowadziło do zgonu ofiary w wyniku doznanych w ten sposób rozległych i masywnych obrażeń ciała, stanowczo wyklucza możliwość zakwalifikowania takiego zachowania sprawcy tylko w kategoriach spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu kwalifikowanego przez następstwo w postaci śmierci, tj. występku z art. 156 § 3 kk.
 2. W wypadku gdy sprawca najpierw znęcał się fizycznie i psychicznie nad ofiarą, a ostatnią jego fazą była zbrodnia zabójstwa osoby, nad którą wcześniej się pastwił, zasadne jest przyjęcie w tej konkretnej sprawie kumulatywnej kwalifikacji prawnej z art. 207 § 1 kk i art. 148 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk, albowiem pierwotne przestępstwo wywołało dalej idący skutek w postaci śmierci ofiary, który zdecydowanie wykroczył poza ramy samego znęcania.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 28.05.2008 r., sygn. IV KK 30/08, „Rocznik Orzecznictwa Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2008, nr 1, s. 1164.
W okresie od wejścia w życie Kodeksu karnego z 1997 r., a więc od dnia 1 września 1998 r. do dnia 9 grudnia 2003 r., jedną z postaci przestępstwa określonego w art. 156 § 1

pkt 2 kk było spowodowanie „długotrwałej choroby realnie zagrażającej życiu”, a brak któregokolwiek z tych znamion uniemożliwia przyjęcie tej kwalifikacji.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 17.04.2008 r., sygn. II AKa 59/08, LEX nr 453965.

W sprawach, gdzie kluczowe dla wydania orzeczenia jest rozstrzygnięcie, czy pokrzywdzony był ofiarą usiłowania zabójstwa, czy też jedynie uszkodzenia ciała mogą istnieć trudności w ustaleniach odnośnie strony podmiotowej czynu, zwłaszcza zamiaru sprawcy. Zatem w praktyce rekonstrukcja procesu motywacyjnego zachodzącego w psychice sprawcy może następować głównie na podstawie uzewnętrzniionych przejawów jego zachowania. W sytuacji gdy oskarżony po zadaniu uderzenia nożem wezwał natychmiast karetkę pogotowia ratunkowego i tylko skuteczna pomoc lekarska udzielona pokrzywdzonemu uratowała mu życie, to takie zachowanie skutkuje możliwością zastosowania przepisu art. 15 kk.

4. Artykuł 157 kk – średni i lekki uszczerbek na zdrowiu

Art. 157 kk

- § 1. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, inny niż określony w art. 156 § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 2. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- § 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
- § 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 2 lub 3, jeżeli naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia nie trwał dłużej niż 7 dni, odbywa się z oskarżenia prywatnego, chyba że pokrzywdzonym jest osoba najbliższa zamieszkująca wspólnie ze sprawcą.
- § 5. Jeżeli pokrzywdzonym jest osoba najbliższa, ściganie przestępstwa określonego w § 3 następuje na jej wniosek.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 28.10.2013 r., sygn. II AKa 329/13, LEX nr 1383535

Ustalenie zamiaru spowodowania przez sprawcę jakiegokolwiek innego uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonego niż określony w art. 156 § 1 kk (tj. ciężkiego) i jednocześnie spowodowanie śmierci pokrzywdzonego winno być rozważone (ocenione) w aspekcie odpowiedzialności z art. 157 § 1 kk w zw. z art. 155 kk. Jeśli bowiem oskarżony swym umyślnym zachowaniem nie spowodował ciężkiego uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonego, to nie można mu przypisać jego następstwa z art. 156 § 2 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 4.04.2013 r., sygn. II AKa 52/13, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2013, nr 11, s. 24.

Przestępstwo stypizowane w art. 157 § 1 kk można przypisać wyłącznie takiemu sprawcy, którego działanie spowodowało konkretne urazy, a te z kolei wywołały konsekwencje określone w tym przepisie. Tymczasem z opinii sędowo-lekarskiej jednoznacznie wynika, że rozstrój zdrowia Jana M. oraz naruszenie czynności powłok miękkich jego głowy na okres dłuższy niż 7 dni były następstwem wszystkich doznanych przez niego urazów. Wymienione dolegliwości zdrowotne pokrzywdzonego były skutkiem działań podjętych zarówno przez Rafała Ś., jak i Tobiasza D. W tej więc sytuacji to nie przepis art. 157 § 1 kk, lecz art. 158 § 1 kk, pozostający w kumulatywnym zbiegu z przepisem art. 280 § 1 kk, oddaje pełną zawartość kryminalną przestępczego zachowania.

⇒ Wyrok SN z dnia 5.02.2013 r., sygn. II KK 101/12, LEX nr 1282442.

Przestępstwo z art. 157 § 1 kk jest skutkowym występkiem, który może być popełniony tylko umyślnie, zarówno z zamiarem bezpośrednim, jak i z zamiarem ewentualnym. Postać naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia nie musi być sprecyzowana w świadomości sprawcy, co oznacza, że objęcie zamiarem spowodowania skutku z art. 157 § 1 kk przyjąć może postać zamiaru ogólnego.

⇒ Wyrok SN z dnia 5.02.2013 r., sygn. II KK 101/12, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2013, nr 5, s. 5.

Przestępstwo z art. 157 § 1 kk jest skutkowym występkiem, który może być popełniony tylko umyślnie, zarówno z zamiarem bezpośrednim, jak i z zamiarem ewentualnym. Oznacza to, że sprawca musi obejmować świadomością możliwość spowodowania swoim zachowaniem skutku określonego w art. 157 § 1 kk i chcieć takiego skutku, albo na nastąpienie takiego skutku się godzić. Postać naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia nie musi być sprecyzowana w świadomości sprawcy, co oznacza, że objęcie zamiarem spowodowania skutku z art. 157 § 1 kk przyjąć może postać zamiaru ogólnego. Zamiar sprawcy, stanowiący fakt o charakterze psychicznym, podlega dowodzeniu i ustaleniu, tak jak inne znamiona określonego typu przestępstwa, co w przypadku sporządzenia uzasadnienia orzeczenia musi znaleźć odzwierciedlenie w jego treści.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 5.12.2012 r., sygn. II AKa 342/12, LEX nr 1240276.

Jeżeli z okoliczności sprawy wynika, iż umyślnością po stronie oskarżonego objęte jest co najwyżej spowodowanie lekkiego uszczerbku na zdrowiu (jeden cios), a działanie wskutek niezachowania wymaganej w danych warunkach ostrożności doprowadziło do śmierci pokrzywdzonego, to taki zbieg przepisów art. 157 § 2 kk i art. 155 kk należy ocenić jako zbieg pomijalny.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 6.11.2012 r., sygn. II AKa 97/12, LEX nr 1237646.

Dla przyjęcia, że sprawca działał w zamiarze zabójstwa człowieka nie wystarczy ustalenie, iż działał on umyślnie, chcąc zadać nawet ciężkie obrażenia ciała lub godząc się z ich zadaniem, lecz konieczne jest ustalenie objęcia zamiarem także skutku w postaci śmierci. Jeżeli takiego ustalenia nie da się dokonać bezspornie, to mimo stwierdzonej umyślności działania w zakresie spowodowania obrażeń, odpowiedzialność sprawcy kształtuje się wyłącznie na podstawie przepisów przewidujących odpowiedzialność za naruszenie prawidłowych funkcji organizmu, odpowiednio z art. 156 lub art. 157 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 26.10.2012 r., sygn. II AKa 296/12, LEX nr 1238300.

1. Reguła oceny dowodów określona w art. 7 kpk zezwala na to, by przyjąć, że poddawany ocenie dowód jest wiarygodny jedynie w części.
2. Jeżeli uczestnik bójki, w której człowiek narażony był na utratę życia lub ciężki uszczerbek na zdrowiu, spowodował umyślnie naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia innej osoby na czas powyżej 7 dni, to czyn jego, dla pełnej charakterystyki prawnokarnej, powinien być kwalifikowany jako jedno przestępstwo określone w przepisach art. 158 § 1 kk w zbiegu z art. 157 § 1 kk i w zw. z art. 11 § 2 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 24.03.2011 r., sygn. II AKa 40/11, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 7–8, s. 42.

Gdy nie da się ustalić, że śmierć człowieka była objęta zamiarem sprawcy (bezpośrednim lub ewentualnym), to mimo umyślności działania w celu spowodowania nawet ciężkiego uszczerbku na zdrowiu sprawca może ponieść odpowiedzialność wyłącznie za naruszenie prawidłowych funkcji organizmu.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29.11.2010 r., sygn. II AKa 151/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 3, s. 40.

Przestępstwo z art. 157 § 2 kk można przypisać tylko tej osobie, która swoim działaniem lub zaniechaniem spowodowała konkretne obrażenia, powodujące naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż siedem dni.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29.06.2010 r., sygn. AKa 69/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2010, nr 9, s. 28.

1. Przepis art. 158 § 1 kk nie określa sposobu udziału w pobiciu (a także w bójce), co oznacza, że może to być każda forma świadomego współdziałania uczestników pobicia, a w jej ramach również każdy środek użyty do ataku na inną osobę (inne osoby), jeżeli wspólne działanie powoduje narażenie człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienia skutku wskazanego w art. 156 § 1 lub w art. 157 § 1 kk. Do przypisania udziału sprawcy w pobiciu nie jest konieczne udowodnienie, iż zadał on pokrzywdzonemu lub pokrzywdzonym cios w postaci uderzenia, kopnięcia itp., a wystarczające jest świadome połączenie działania jednego ze sprawców z działaniem drugiego człowieka lub większej grupy osób przeciwko innemu człowiekowi lub grupie osób.
2. Odpowiedzialność za udział w pobiciu ma charakter wspólnej odpowiedzialności za następstwa działania, co stanowi odstępstwo od zasady indywidualizacji odpowiedzialności karnej. Sprawcy odpowiadają niezależnie od tego, czy można ustalić, który z nich spowodował konkretne następstwa, ale pod warunkiem, że każdy z nich możliwość nastąpienia ich przewidywał albo mógł i powinien był przewidzieć.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 5.06.2009 r., sygn. II AKa 61/09, LEX nr 577336.

1. Instytucja nadzwyczajnego złagodzenia kary z art. 60 § 3 i 4 kk, z istoty rzeczy może być zastosowana tylko wobec osoby, która jest oskarżona w toczącym się przeciwko niej postępowaniu karnym i która była współuczestnikiem przestępstw, których dotyczą jej wyjaśnienia. Tym samym wszelkie zarzuty dotyczące działalności przestępczej oskarżonego, jego związku z popełnionymi przestępstwami, jak i chęci uniknięcia odpowiedzialności nie mogą być wystarczającym argumentem apelacyjnym, jako że ustawodawca, dopuszczając w warunkach określonych ustawą instytucje określone w ww. przepisach przesądził, iż dowód z wyjaśnień takiego oskarżonego winien być traktowany na równych zasadach z pozostałym materiałem dowodowym, a kwestia oceny jego wiarygodności musi być dokonywana w ramach swobodnej oceny dowodów określonej art. 7 kpk, a więc w konfrontacji z merytoryczną treścią całego zgromadzonego materiału dowodowego.
2. Metalowa rurka o średnicy 0,5 cala i długości 60 cm stanowi „inny podobnie niebezpieczny przedmiot” w rozumieniu art. 280 § 2 kk. Przyznanie takiego waloru ww. rurce musi tym samym przesądzać o nadaniu go również metalowemu łomowi, który jest nie tylko cięższy, ale i dłuższy i pełny. Właściwości statyczne metalowej rurki sprawiają, że jest ona szczególnie przydatna do zadawania uderzeń, z czym wiąże się zazwyczaj niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia. Przy uznaniu jakiegoś przedmiotu za narzędzie niebezpieczne kładzie się nacisk na właściwości i cechy narzędzia. Ma to związek z aktualnym ujęciem kwalifikowanej formy rozboju, które mówi o podobnie, do broni palnej lub noża, niebezpiecznym przedmiocie. Akcentuje się charakter przedmiotu, jego naturalne cechy, które sprawiają, że jest on na tyle niebezpieczny, iż jego zwykłe użycie może powodować zagrożenie dla życia ofiary. Przedmiot taki musi charakteryzować się analogicznymi właściwościami i stwarzać zbliżony poziom zagrożenia dla życia człowieka, jak broń palna czy nóż. Metalowa rurka, o podanych wymiarach i konstrukcji, cechy takie posiada.
3. Nie jest prawidłowe kwalifikowanie jako ciągu przestępstw, zachowań różnie sankcjonowanych, choćby podobnych przedmiotowo.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 23.04.2009 r., sygn. II AKa 96/09, LEX nr 499990.
Niemożność przypisania oskarżonemu czynu ściganego z oskarżenia publicznego, pozostającego w kumulatywnej kwalifikacji prawnej z przepisem określającym przestępstwo prywatnoskargowe – z uwagi na zaistnienie okoliczności z art. 15 § 1 kk – nie stoi na przeszkodzie skazaniu go za ten fragment czynu, który wyczerpał znamiona przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 18.03.2009 r., sygn. IV KK 375/08, „Biuletyn Prawa Karnego” 2009, nr 6, s. 22.
Możliwość przewidywania skutków wymienionych w art. 157 § 1 kk, a nawet ich spowodowanie nie jest, w ujęciu art. 158 § 2 kk, okolicznością decydującą o kwalifikowanej odpowiedzialności za udział w pobiciu (...). W niniejszej sprawie dla przyjęcia kwalifikowanej odpowiedzialności oskarżonych za udział w pobiciu pokrzywdzonego konieczne było natomiast wykazanie, że oskarżeni przewidywali lub obiektywnie mogli przewidzieć fakt spowodowania u pokrzywdzonego ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci zniesienia wydolności socjalnej słuchu.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 5.11.2008 r., sygn. II AKa 156/08, LEX nr 477855.
1. Za szczególnie okrutne w rozumieniu art. 148 § 2 pkt 1 kk uznać należy również te zachowania, które są podejmowane w stosunku do osoby jeszcze żyjącej, ale już nieprzytomnej lub pozostającej w głębokim upojeniu alkoholowym, a więc niezdolnej do odczuwania cierpienia psychicznego wskutek poniżających wypowiedzi sprawcy, a czasem niezdolnej do odczuwania także i cierpienia fizycznego, których to cierpień zadanie ofierze objęte było jednak zamiarem sprawcy.
 2. Objęcie szczególnie okrutności zamiarem (co najmniej ewentualnym) sprawcy jest warunkiem koniecznym zastosowania tej kwalifikacji prawnej do określonego zachowania.
 3. Powzięcie zamiaru zabrania pieniędzy osobie wcześniej bez tego zamiaru pobitej nie wyczerpuje znamion rozboju, a wyczerpuje znamiona przestępstw przeciwko zdrowiu lub życiu i kradzieży pozostających w zbiegu realnym.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 28.10.2008 r., sygn. II AKa 327/08, LEX nr 477685.
1. Sprawca dopuszczający się przestępstwa z art. 190 § 1 kk nie musi mieć zamiaru spełnienia artykułowanej groźby.
 2. Skazanie oskarżonego za przestępstwo z art. 157 § 1 kk nie sprzeciwia się traktowaniu idących znacznie dalej gróźb pozbawienia życia, a więc innego czynu, niż ten, którego się oskarżony dopuścił, jako odrębnego przestępstwa.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 28.10.2008 r., sygn. II AKa 327/08, „Biuletyn Sądu Apelacyjnego w Katowicach” 2008, nr 4, s. 5.
Groźba popełnienia przestępstwa wypowiedzana już po podjęciu działań zmierzających do realizacji przestępstwa będącego jej przedmiotem nie stanowi odrębnego czynu. Skazanie oskarżonego za przestępstwo z art. 157 § 1 kk nie sprzeciwia się traktowaniu, idących znacznie dalej gróźb pozbawienia życia, a więc innego czynu, niż ten, którego się oskarżony dopuścił, jako odrębnego przestępstwa.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 17.04.2008 r., sygn. II AKa 78/08, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2008, nr 7–8, s. 78.
Próba wyodrębnienia poszczególnych zachowań oskarżonego wobec pokrzywdzonych jako odrębnych przestępstw groźby karalnej z art. 190 § 1 kk, kiedy stojąc w pewnej odległości

байд бегнуч в их kierunku wymachiwał nożem krzycząc, że ich zabije oraz usiłowanie zabójstwa z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 148 § 1 kk, kiedy to ugodził nożem pokrzywdzonego Henryka P. bądź wykonywał takie ruchy nożem w kierunku Wojciecha P., jest sztuczna i nie oddaje istoty przebiegu zdarzenia. Zachowanie sprawcy będące zewnętrznym przejawem jednego impulsu woli stanowi tylko jeden czyn, niezależnie od liczby skutków tego zachowania się oraz od liczby naruszonych przez nie norm. Dlatego też zachowanie oskarżonego wobec Henryka P. należało zakwalifikować jako jedno przestępstwo, wyczerpując znamiona art. 13 § 1 kk w zw. z art. 148 § 1 kk i art. 157 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk, zaś wobec Wojciecha P. jako jedno przestępstwo z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 148 § 1 kk. Ten sam czyn może wypełniać znamiona kilku norm ustawy karnej, o ile nie zachodzi między nimi relacja wzajemnego wykluczania się. Dlatego też Sąd Apelacyjny nie uznał za zasadne powołania w kwalifikacji prawnej tych czynów przepisu art. 190 § 1 kk z uwagi na fakt, iż niższy stopień społecznej szkodliwości tego czynu, jak i zbędność powoływania groźby popełnienia przestępstwa, którego następnie usiłowano dokonać, świadczy o zaistnieniu konstrukcji czynu współukaranego.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 10.03.2008 r., sygn. II AKa 20/08, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2008, nr 6, s. 60.

Rzeczą podstawową dla rozstrzygnięcia kwestii, czy działanie oskarżonego stanowiło usiłowanie zabójstwa, jest określenie kierującego oskarżonym zamiaru. Gdy nie jest możliwe jego ustalenie na podstawie wyjaśnień samego oskarżonego, jak również na podstawie zeznań pokrzywdzonej (która przecież nie jest w stanie podać, w jakim celu oskarżony uderzył ją młotkiem w głowę), wnioski w tym zakresie wynikać muszą z całokształtu ujawnionych okoliczności zachowania oskarżonego w trakcie zaistniałego zdarzenia oraz skutków tego zachowania. Uwzględnić zatem należy ustalenia sądu I instancji dotyczące okoliczności strony przedmiotowej działania oskarżonego – to na ich podstawie możliwe jest określenie tego elementu strony podmiotowej, jakim jest zamiar sprawcy.

Po zadaniu ciosu młotkiem oskarżony nie podejmował już więcej wobec pokrzywdzonej żadnych działań. Opuścił jej dom. Istotne jest to, że jak podkreśla sam sąd I instancji, wychodząc z mieszkania oskarżony świadom był, iż pokrzywdzona nadal żyje (k. 1079). Jeszcze w jego obecności zawołała bowiem „zabił mnie”, a następnie zaczęła płakać (k. 1061–1062). Dodać przy tym należy, że nie ustalono, aby cokolwiek oskarżonego spłoszyło – nikt się na miejscu zajścia nie pojawił. Jego opuszczenie domu pokrzywdzonej przy świadomości, iż pozostaje ona przy życiu, wynikało wyłącznie z jego woli. Zachowanie natomiast pokrzywdzonej po otrzymaniu przez nią ciosu, wyżej wskazane, skoro nawet nie straciła ona przytomności, mogło wywołać u oskarżonego przeświadczenie (słuszne), że skutek uderzenia nie jest szczególnie poważny i że pozostawienie pokrzywdzonej bez pomocy nie stwarza zagrożenia dla jej życia.

W świetle omówionych wyżej okoliczności nie można zatem przyjąć, iż uderzając pokrzywdzoną młotkiem, oskarżony miał zamiar, choćby tylko ewentualny, pozbawienia jej życia. Uzasadniony natomiast jest wniosek, że owo uderzenie młotkiem, skoro – jak wyżej zaakcentowano – wpisywało się w ciąg zachowań związanych z chęcią oskarżonego obcowania płciowego z pokrzywdzoną, było zemstą za odmowę odbycia stosunku oralnego i miało na celu jedynie wyrządzenie pokrzywdzonej dolegliwości (spowodowania uszkodzenia ciała i cierpień fizycznych).

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 1.02.2008 r., sygn. II AKa 382/07, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2008, nr 10, s. 30.

Przestępstwo z art. 157 § 2 kk można przypisać tylko osobie, która spowodowała konkretne obrażenia skutkujące rozstrojem zdrowia na okres poniżej 7 dni.

- ⇒ Postanowienie SN z dnia 11.01.2011 r., sygn. IV KK 429/07, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2008, nr 1, s. 71.
Jeśli na skutek spowodowanego przez oskarżonego wypadku drogowego jeden pokrzywdzony doznał obrażeń ciała określonych w art. 157 § 1 kk, a drugi pokrzywdzony zmarł w wyniku doznanych obrażeń, czyn oskarżonego należy zakwalifikować z art. 177 § 1 zb. z art. 177 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 11.01.2008 r., sygn. IV KK 429/07, „Biuletyn Prawa Karnego” 2008, nr 6, s. 20.
W rozpoznawanej sprawie na skutek spowodowanego przez skazanego wypadku drogowego pokrzywdzony A.K. doznał obrażeń ciała określonych w art. 157 § 1 kk, pokrzywdzony K.K. ciężkiej choroby realnie zagrażającej jego życiu, zaś pokrzywdzony A.K. zmarł w wyniku doznanych obrażeń, a zatem oczywistym jest, iż czyn skazanego wyczerpał równocześnie znamiona zarówno art. 177 § 1 kk, jak i art. 177 § 2 kk. Sąd Okręgowy prawidłowo więc uznał, że czyn skazanego należy zakwalifikować z art. 177 § 1 w zb. z art. 177 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk i zmienił w tym zakresie wyrok sądu pierwszej instancji.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 7.01.2008 r., sygn. IV KK 342/07, LEX nr 346567.
Stypizowany w art. 158 § 1 kk występki ma charakter materialny w tym znaczeniu, że jako skutek dla tego typu przestępstwa należy traktować już samo narażenie pokrzywdzonego na uszczerbek na zdrowiu w rozumieniu art. 157 § 1 kk lub narażenie go na dalej idące niebezpieczeństwo, tj. uszczerbku wskazanego w art. 156 § 1 kk lub nawet utraty życia. Stąd też dla przypisania sprawcy popełnienia przez niego przestępstwa z art. 158 § 1 kk wymagane jest ustalenie jego udziału w pobiciu o niebezpiecznym charakterze powodującym stan realnego, bezpośredniego zagrożenia wystąpienia skutków wymienionych w tym przepisie.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 20.09.2007 r., sygn. I KZP 30/07, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa” 2007, nr 11, s. 79.
Narażenie człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienia skutku określonego w art. 156 § 1 kk lub w art. 157 § 1 kk stanowi ustawowe znamię, stypizowanych w art. 158 § 1 kk, przestępstw pobicia i bójki.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 26.06.2007 r., sygn. II AKa 66/07, LEX nr 314625.
1. Każdy przeciętnie doświadczony człowiek ma przecież świadomość, że uderzenie nożem o 10 cm ostrzu w brzuch może powodować nie tylko ciężkie uszkodzenie ciała, ale także skutek śmiertelny, niezależnie od czasu, w którym zostanie udzielona pomoc medyczna.
2. Przyjęcie, że oskarżony, raniąc nożem, stwarzał umyślnie zagrożenie dla życia pokrzywdzonego dowodzi istnienia świadomości bezpośredniego zagrożenia życia swym działaniem, a nie tylko i wyłącznie spowodowania skutku określonego w art. 157 § 1 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29.05.2007 r., sygn. II AKa 105/07, LEX nr 327567.
Oskarżony, uderzając kobietę pięścią w bok szyi, w okolicy zatoki tętnicy szyjnej, splotu szyjnego, w konsekwencji czego doszło do tzw. odruchu zatoki szyjnej, który doprowadził do zatrzymania akcji serca i w rezultacie do zgonu pokrzywdzonej, możliwość nastąpienia skutku śmiertelnego przewidywał albo mógł przewidzieć. W okolicach tych znajdują się bowiem bardzo liczne zakończenia nerwowe zaopatrzone we włókna naczyniowe

nerwu błędnego i nerwu współczulnego i sam ucisk na te miejsca podziału tętnic może wywołać wspomniany wyżej odruch. W związku z powyższym odpowiada on za umyślne spowodowanie obrażeń z art. 157 § 2 kk i nieumyślne spowodowanie śmierci z art. 155 kk w zw. z art. 11 § 2 kk.

⇒ Postanowienie SN z dnia 29.01.2007 r., III KK 381/06, „Orzecznictw Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2007, nr 1, s. 322.

Czyn polegający na udziale w pobiciu jest jednak bez wątpienia przestępstwem materialnym, którego skutkiem jest narażenie człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia (...) lub uszczerbku na zdrowiu w rozumieniu art. 156 § 1 lub art. 157 § 1 kk.

⇒ Wyrok SN z dnia 12.12.2006 r., sygn. WA 33/06, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2006, nr 1, s. 2419.

1. Dobrowolne odstępianie od dokonania czynu wyłączające na podstawie art. 15 § 1 kk karalność usiłowania zachodzi, gdy sprawcy mający możliwość zrealizowania swego zamiaru dokonania czynu zabronionego, po rozpoczęciu działania zmierzającego bezpośrednio do tego celu, w pewnym momencie zaprzestają z własnej woli dalszych czynności koniecznych do wypełnienia wszystkich znamion zamierzonego przestępstwa (jest to tzw. usiłowanie niezakończone). Pobudki rezygnacji z dokonania przestępstwa są oczywiście obojętne, jak również decyzja w tym względzie nie musi być podjęta przez sprawców spontanicznie, wyłącznie z wewnętrznych motywów i zupełnie niezależnie od bodźców zewnętrznych.

2. Kumulatywny zbieg między przepisami art. 158 § 1 kk i art. 157 § 1 kk może zachodzić jedynie wówczas, gdy określony sprawca biorący udział w pobiciu, które mogło doprowadzić do utraty życia albo do ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, zbiega się m.in. z umyślnym spowodowaniem naruszenia czynności narządu ciała na czas powyżej siedmiu dni. Innymi słowy, gdy bezsporne jest, że to właśnie działanie określonego sprawcy powoduje uszkodzenia ciała uczestnika zdarzenia, określone w art. 157 § 1 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 15.11.2006 r., sygn. II AKa 328/06, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2007, nr 5, s. 64.

Bezpośrednie niebezpieczeństwo wystąpienia skutku z art. 158 § 1 kk wynika właśnie ze sposobu działania oskarżonych, wielokrotnego zadania ciosów i kopnięć w okolice głowy (o czym w sposób bezsporny świadczą obrażenia opisane przez biegłego lekarza – oraz przez świadka, który widział u pokrzywdzonego krew płynącą z uszu i nosa), duszenia pokrzywdzonego i „włóczenia” go po betonie. Jeżeli uwzględni się przy tym, że pokrzywdzony, dwukrotnie starszy od oskarżonych, wyrwany brutalnie ze snu, nie miał najmniejszej szansy obrony przed trzema napastnikami (o wadze 80 kg, 105 kg i 75 kg), przy czym jeden z nich obuty był w wysokie, sznurowane buty typu „glany”, to każde kopnięcie w głowę, a zwłaszcza nogą obutą, było zagrożeniem dla zdrowia pokrzywdzonego i narażeniem go na spowodowanie skutku określonego w art. 157 § 1 kk. Suma natomiast zachowań oskarżonych (bicie, kopanie, duszenie, ciągnięcie w pozycji leżącej po betonie) tym bardziej urealniała to zagrożenie.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 6.04.2006 r., sygn. II AKa 89/06, LEX nr 196126.

1. Nie przerywa, bowiem związku przyczynowego między umyślnym działaniem oskarżonego w postaci silnego uderzenia w twarz pokrzywdzonego a nieumyślnym skutkiem w postaci śmierci pokrzywdzonego to, że po tym uderzeniu i upadku pokrzywdzonego

na twarde podłoże, nie podjęto w porę skutecznych zabiegów lekarskich, w następstwie czego udusił się on własną krwią, skoro i tak śmierć na skutek zachłyśnięcia się krwią była bezpośrednim skutkiem obrażeń twarzoczaszki doznanych w wyniku wspomnianego uderzenia.

2. Czyn oskarżonego można też kwalifikować z art. 155 kk, gdyż w końcowej fazie zajścia, przejawiając wobec pokrzywdzonego znaczną agresję, a w szczególności nagle i brutalnie uderzając silnie pięścią w twarz starszego i nietrzeźwego człowieka, powodując tym samym umyślnie uszkodzenie ciała, naruszające jego czynności i powodujące rozstrój jego zdrowia na okres przekraczający 7 dni, mógł i powinien przewidzieć, że może, przy zaistnieniu jakichś szczególnie niekorzystnych okoliczności, doprowadzić do jego śmierci.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 30.03.2006 r., sygn. II AKa 42/06, LEX nr 183569.

1. Ustalenie, iż uderzając pięścią w twarz pokrzywdzonego, oskarżony przewidywał, że nastąpi u niego ciężki uszczerbek na zdrowiu w wyniku upadku na twarde podłoże i godził się na to, jest dowolne.
Ani jego wyjaśnienia, w których tłumaczył, dlaczego uderzył pokrzywdzonego, ani jego zachowanie (poprzestanie na jednym uderzeniu i brak innych zachowań agresywnych wobec leżącego pokrzywdzonego) nie dają podstaw – mimo oczywistej różnicy wieku oraz dysproporcji w budowie ciała i dysponowania siłą fizyczną – do przyjęcia, że oskarżony obejmował zamiarem ewentualnym spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonego.
2. Skoro czyn popełniony przez oskarżonego wypełnił znamiona dwóch czynów zabronionych: z art. 157 § 2 kk oraz z art. 155 kk pozostających ze sobą w zbiegu rzeczywistym i nie ma zastosowania żadna z reguł wyłączania wielości ocen w prawie karnym, to istnieje podstawa do zastosowania kumulatywnej kwalifikacji przestępstwa ujętej w art. 11 § 2 kk.
3. Różne postacie winy nie stają na przeszkodzie zastosowania konstrukcji kumulatywnego zbiegu przepisów ustawy.

⇒ Postanowienie SN z dnia 9.03.2006 r., sygn. V KK 279/05, LEX nr 180771.

1. Uchybienie w postaci błędnego odnotowania nazwisk ławników przez protokolanta de facto stanowi obrazę art. 148 § 1 pkt 1 kpk, niemającą jednak istotnego wpływu na treść rozstrzygnięcia.
2. Czyn polegający na umyślnym spowodowaniu naruszenia czynności narządów ciała pokrzywdzonego trwający nie dłużej niż 7 dni, jakkolwiek popełniony w ramach tego samego zdarzenia historycznego, nie jest jednak tożsamy z czynem polegającym na nieumyślnym zniszczeniu mienia należącego do tegoż pokrzywdzonego przez tego samego sprawcę.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 16.02.2006 r., sygn. II AKa 15/06, LEX nr 191761.

1. Szklana butelka po wódce, w aktualnym stanie prawnym, zgodnie z bieżącą judykaturą, nie stanowi niebezpiecznego przedmiotu o jakim mowa w art. 280 § 2 kk, czy art. 159 kk, nie mniej jednak takiego przymiotu nie ma już butelka rozbita, tzw. tulipan, której ostre i tnące fragmenty podobne są do noża.
2. Błędem Sądu Okręgowego było powoływanie w kumulatywnej kwalifikacji czynu przypisanego oskarżonemu przepisu art. 157 § 1 kk, obok art. 158 § 1 kk, w sytuacji, w której nie można było wykazać, aby skutek w nim opisany należało indywidualnie wiązać

z działaniem konkretnego oskarżonego. Dlatego też wystarczającą było powołanie w kumulatywnej kwalifikacji czynu jedynie art. 158 § 1 kk, a skutki w postaci naruszenia czynności narządów ciała pokrzywdzonego na okres powyżej 7 dni traktować jako okoliczność zwiększającą stopień społecznej szkodliwości czynu, a co za tym idzie – mającą wpływ na wymiar kary.

3. Współsprawca działający w ramach *animus auctoris* nie musi bezpośrednio realizować czynności czasownikowej danego typu czynu, nie mniej jednak musi sam wykonać określoną czynność, która stanowi istotny wkład w realizację tego czynu, a więc taką, która pozwala hipotetycznie przyjąć, że przez odstąpienie współdziałającego, czyn w ogóle nie byłby popełniony lub popełniony w inny sposób.

Tym samym przy ocenie współsprawstwa nacisk położyć należy na charakterze przestępczego porozumienia, jego związku z planem i podziałem ról oraz istotności działania z punktu widzenia skutecznej realizacji wspólnego zamiaru.

5. Artykuł 158 kk – udział w bójce lub pobiciu

Art. 158 kk

- § 1. Kto bierze udział w bójce lub pobiciu, w którym naraża się człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienie skutku określonego w art. 156 § 1 lub w art. 157 § 1, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
- § 2. Jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
- § 3. Jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 30.10.2013 r., sygn. II AKa 353/13, „Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach i sądów okręgowych. Biuletyn” 2013, nr 4, s. 7.

Udziałem w pobiciu jest każda forma świadomego współdziałania uczestników pobicia, a w jej ramach również każdy środek użyty do ataku na inną osobę, jeżeli wspólne działanie powoduje narażenie człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienie skutku wskazanego w art. 156 § 1 kk lub w art. 157 § 1 kk. Odpowiedzialność za udział w pobiciu ma zatem zawsze charakter wspólnej odpowiedzialności za następstwa działania, a sprawcy odpowiadają niezależnie od tego, czy można ustalić, który z nich spowodował konkretne następstwa pod warunkiem, że każdy z nich możliwości ich nastąpienia przewidywał albo mógł i powinien był przewidzieć.

⇒ Wyrok SN z dnia 3.10.2013 r., sygn. II KK 104/13, LEX nr 1383270.

Dla bytu przestępstwa z art. 158 § 3 kk obojętny jest stopień aktywności poszczególnych uczestników pobicia.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 8.07.2013 r., sygn. II AKa 168/13, LEX nr 1356727.

Uczestnicy pobicia dokonanego wspólnie i w porozumieniu odpowiadają za jego skutki niezależnie od tego, który z uczestników spowodował poszczególne obrażenia ciała pokrzywdzonego albo nawet ich nie spowodował, jeżeli są one następstwem dokonanego wspólnie przestępstwa.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 19.06.2013 r., sygn. II AKa 178/13, LEX nr 1331176.

Przestępstwo z art. 158 § 1 kk jest typowym przestępstwem konkretnego narażenia na niebezpieczeństwo, nie jest natomiast jego znamieniem spowodowanie efektywnie takiego obrażenia ciała. Może być ono zatem popełnione przy braku doznania jakichkolwiek obrażeń ciała przez pokrzywdzonego lub doznaniu ich w niewielkim zakresie, o ile tylko zaistniało konkretne niebezpieczeństwo powstania wymaganych treścią normy obrażeń.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 12.06.2013 r., sygn. II AKa 158/13, LEX nr 1342390.

1. Kwalifikacja z art. 158 § 3 kk ma zastosowanie do sprawcy pobicia, gdy nie można stwierdzić, że pomiędzy indywidualnym działaniem a wynikiem przewidzianym

- w art. 158 § 3 kk zachodzi związek przyczynowy oraz dany sprawca nie działał w zamiarze, aby z jego działania lub działania wspólnie z innym napastnikiem wynikał skutek przewidziany w art. 158 § 3 kk.
2. W przypadku, w którym zamiar sprawcy pobicia (bezpośredni lub ewentualny) skierowany jest np. na spowodowanie śmierci albo ciężkiego lub innego uszkodzenia ciała, ma zastosowanie przepis art. 148 kk albo art. 156 § 1 lub art. 157 § 1 kk, a nie art. 158 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 9.05.2013 r., sygn. II AKa 34/13, LEX nr 1316277.
Dla bytu przestępstwa z art. 158 § 3 kk obojętny jest stopień aktywności poszczególnych uczestników, wystarczy świadome połączenie działania jednego ze sprawców z działaniem innego (innych) przeciwko pokrzywdzonemu, jeżeli z pobicia wynikną skutki, o których mowa w tym przepisie i które uczestnik pobicia mógł przewidzieć.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 26.03.2013 r., sygn. II AKa 27/13, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, nr 6, s. 80.
1. Każdy rozsądny człowiek jest w stanie przewidzieć, że skutkiem dynamicznego starcia fizycznego dwóch osób tudzież dwóch grup osób uzbrojonych w maczety i pałki, chcących zadawać sobie nimi uderzenia może być śmierć lub uszczerbek na zdrowiu którejsz z tych osób. Dlatego nie można podzielić poglądu skarżącego, jakoby sąd pierwszej instancji wymagał od oskarżonego „jasnowidzenia”.
 2. Nie ma racji skarżący, że oskarżony działał w warunkach kontratypu obrony koniecznej. Oskarżony uczestniczył w bójce, co wyłącza możliwość powoływania się na działanie w obronie koniecznej, bo uczestnicy bójki występują w podwójnej, ofensywnodefensywnej roli, realizując bezpośredni, bezprawny zamach na dobra prawem chronione innych uczestników zajścia. Działaniem w obronie koniecznej w ramach bójki jest jedynie interwencja w celu położenia kresu bijatyce albo obrona osoby niezdolnej do dalszego udziału w bójce bądź odciąganej od udziału w bójce, jak też obrona osoby, która wycofała się z bójki, jednak jest nadal atakowana. Koncepcja prawa do obrony koniecznej przed wyodrębnionym, niebezpiecznym zamachem zachodzącym w jakimś momencie bójki, obecna w judykaturze Sądu Najwyższego okresu przedwojennego, nie została szerzej przyjęta, zresztą nie znajduje zastosowania w stanie faktycznym badanej sprawy.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 19.03.2013 r., sygn. II AKa 47/13, LEX nr 1294731.
Możliwość przewidywania skutku określonego w art. 158 § 3 kk przez uczestników pobicia nie jest zależna od stopnia ich zaangażowania i agresywności wobec ofiary. Istotna jest intensywność całego zajścia, przy której wystąpienie skutku śmiertelnego jest w wysokim stopniu realne i przewidywalne dla sprawców.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 14.03.2013 r., sygn. II AKa 10/13, LEX nr 1316229.
Cechą charakterystyczną pobicia jest przewaga osób napadających nad napadniętymi. Między tymi osobami musi występować element współsprawstwa – porozumienie. O braku akceptacji treści porozumienia w trakcie czynu można jedynie mówić, gdy w toku wykonywania przestępstwa sprawca nie zauważył wspierającej go czynności innego sprawcy, albo ją odrzucił.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 13.03.2013 r., sygn. II AKa 23/13, LEX nr 1321947.
Możliwość przewidzenia przez sprawcę (w okolicznościach zdarzenia) nastąpienia skutku w postaci śmierci pokrzywdzonego nie jest w przypadku popełnienia przestępstwa

z art. 158 § 3 kk wyznaczana według jego indywidualnych możliwości wynikających z wykształcenia, cech osobowości, lecz w oparciu o pewien wzorzec osobowy (model) rozsądnego obywatela (rozsądnego człowieka), znajdującego się w danej sytuacji.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 12.03.2013 r., sygn. II AKa 34/13, LEX nr 1292646.
 1. Przepis art. 440 kpk, przewidujący możliwość uchylenia zaskarżonego orzeczenia na niekorzyść oskarżonego, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów z powodu jego rażącej niesprawiedliwości, nie może być nadużywany i stanowić swoistego antidotum na niedoskonałości środków odwoławczych sporządzanych przez podmioty fachowe.
 2. Jeśli jest możliwe ustalenie sprawstwa i zamiaru spowodowania konkretnych skutków, to ich sprawca powinien ponosić odpowiedzialność nie za występki z art. 158 § 1, 2 lub 3 kk, lecz za umyślne przestępstwo spowodowania takich skutków, ewentualnie w kumulatywnej kwalifikacji z przestępstwem bójki lub pobicia.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 19.02.2013 r., sygn. II AKa 13/13, LEX nr 1292668.

Przypisując oskarżonym czyn zakwalifikowany z art. 158 § 1 kk, sąd winien wskazać, które z alternatywnych znamion oskarżenia swoim działaniem zrealizowali i nie powoływać w opisie wszystkich znamion tego czynu.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 19.12.2012 r., sygn. II AKa 372/12, LEX nr 1314910.

Dla przyjęcia kwalifikacji z art. 158 kk wystarczające jest wyrażenie postawy solidarności z pozostałymi sprawcami pobicia, wskazującej na potencjalną gotowość czynnego włączenia się fizycznie w akty agresji wobec pokrzywdzonego, gdy tylko zajdzie taka potrzeba lub okazja.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 13.12.2012 r., sygn. II AKa 359/12, LEX nr 1246967.
 1. Znamię udziału w bójce lub pobiciu wypełnia wprawdzie nie tylko zadawanie ciosów, lecz także wszelkie inne formy zachowania, ale tylko takie, które w zbiorowym działaniu przyczyniają się do niebezpiecznego charakteru zajścia, jak np. podawanie niebezpiecznych przedmiotów (narzędzi), przytrzymywanie ofiary, blokowanie drogi ucieczki itp.
 2. Zbyt daleko idące jest uznawanie za „udział” w bójce lub pobiciu słownego zachęcania uczestników do agresywnych działań.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 12.12.2012 r., sygn. II AKa 362/12, LEX nr 1246968.

Przez udział w bójce lub pobiciu należy rozumieć udział w starciu przynajmniej trzech osób, z których każda jest jednocześnie napastnikiem i broniącym się (bójka) lub czynna napaść przynajmniej dwóch osób na inną osobę (pobicie). Do przyjęcia uczestnictwa w bójce lub pobiciu wystarczy świadome połączenie działań jednego ze sprawców z udziałem drugiego człowieka lub większej grupy osób przeciwko innemu człowiekowi lub grupie ludzi.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 5.12.2012 r., sygn. II AKa 341/12, LEX nr 1240275.

Dla bytu przestępstwa z art. 158 § 3 kk obojętnym jest stopień aktywności poszczególnych uczestników pobicia, wystarczy świadome połączenie działania jednego ze sprawców z działaniem innego (innych) sprawcy przeciwko pokrzywdzonemu, jeżeli z pobicia wynikną skutki z § 3 art. 158 kk, a skutki te uczestnik pobicia mógł przewidzieć. Nie budzi natomiast wątpliwości, że normalny, dorosły i nie dotknięty zakłóceniami czynności psy-

chicznych człowiek może przewidzieć, że skutkiem pobicia, w trakcie którego sprawcy posługują się nożem, może być śmierć człowieka jako zwykle, a nie nadzwyczajne (nieprzewidywalne), następstwo takiego zachowania.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 22.11.2012 r., sygn. II AKa 274/12, LEX nr 1254339.
1. Śrubokręt może być uznawany za przedmiot niebezpieczny, w rozumieniu art. 280 § 2 kk.
 2. Przy dokonywaniu oceny „niebezpieczności” przedmiotu z punktu widzenia kwalifikacji prawnej z art. 280 § 2 kk, istotne znaczenie mają takie cechy przedmiotu, które sprawiają, że wykorzystanie zwykłych funkcji lub działania przedmiotu przeciwko człowiekowi spowoduje powstanie realnego zagrożenia o równowartości odpowiadającej użyciu broni palnej lub noża, których niebezpieczeństwo wynika przede wszystkim z ich charakterystycznych właściwości, stwarzających potencjalną możliwość spowodowania przy wykorzystaniu poważnego uszczerbku na zdrowiu lub śmierci człowieka. Stąd też o określenie „niebezpieczny przedmiot” wyprowadza się wyłącznie z właściwości samego przedmiotu, nie zaś ze sposobu jego użycia.
 3. Przepis art. 280 § 1 kk nie pozostaje w kumulatywnym zbiegu z przepisem art. 158 § 1 kk. Narażenie na niebezpieczeństwo mieści się bowiem w zakresie ochrony przewidzianej przez art. 280 § 1 kk, co przesądza, że przepis art. 280 § 1 kk ma charakter *lex specialis* w stosunku do przepisu art. 158 § 1 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 9.11.2012 r., sygn. II AKa 283/12, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, nr 3, s. 62.
- Przepis art. 158 § 2 kk nie może pozostawać w zbiegu z przepisem art. 156 § 1 kk z uwagi na stronę podmiotową przestępstw penalizowanych tymi przepisami.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 30.10.2012 r., sygn. III K 282/11, LEX nr 1246777.
- Odpowiedzialność z art. 158 § 3 kk będzie występowała niezależnie od tego, który z uczestników pobicia zadał cios skutkujący śmiercią pokrzywdzonego, o ile wszyscy uczestnicy pobicia ów skutek przewidywali lub mogli przewidzieć, a równocześnie nie mieli zamiaru spowodowania śmierci pobitego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 26.10.2012 r., sygn. II AKa 296/12, LEX nr 1238300.
1. Reguła oceny dowodów określona w art. 7 kpk zezwala na to, by przyjąć, że poddawany ocenie dowód jest wiarygodny jedynie w części.
 2. Jeżeli uczestnik bójki, w której człowiek narażony był na utratę życia lub ciężki uszczerbek na zdrowiu, spowodował umyślnie naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia innej osoby na czas powyżej 7 dni, to czyn jego, dla pełnej charakterystyki prawnokarnej, powinien być kwalifikowany jako jedno przestępstwo określone w przepisach art. 158 § 1 kk w zbiegu z art. 157 § 1 kk i w zw. z art. 11 § 2 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 18.09.2012 r., sygn. II AKa 191/12, LEX nr 1238264.
1. Oddawanie strzałów z broni palnej, nawet jeśli celowane są w nogi i godzenie ostrym narzędziem w postaci noża, nawet jeśli cios jest zadany w pośladek, podczas dynamicznego zdarzenia, niewątpliwie bezpośrednio naraża człowieka na skutki z art. 156 § 1 lub art. 157 § 1 kk.
 2. Sprzeczność interesów oskarżonych zachodzi wtedy, gdy obrona jednego z oskarżonych w sposób nieuchronny naraża dobro drugiego z nich, a więc gdy wyjaśnienia jednego z oskarżonych oraz ich ocena godzi w interes drugiego. Kolizja interesów prowadzi w takiej sytuacji do unicestwienia roli obrońcy w procesie karnym, co stanowi pogwał-

cenie uprawnień z art. 6 kpk i z reguły musi być traktowane jako mogące mieć wpływ na treść wyroku.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 12.09.2012 r., sygn. II AKa 275/12, LEX nr 1236121.
1. Dla przypisania sprawcy popełnienia przez niego przestępstwa z art. 158 § 1 kk wymagane jest ustalenie jego udziału w pobiciu o niebezpiecznym charakterze, powodującym stan realnego, bezpośredniego zagrożenia wystąpienia skutków wymienionych w tym przepisie.
 2. Określenie „niebezpieczny przedmiot” w rozumieniu art. 280 § 2 kk wyprowadza się wyłącznie z właściwości samego przedmiotu, nie zaś ze sposobu jego użycia.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 25.07.2012 r., sygn. II AKa 208/12, LEX nr 1213791.
- Do skazania z art. 159 kk nie wystarcza ustalenie, że tylko jeden lub dwóch spośród trzech uczestników pobicia używało niebezpiecznego narzędzia. Na podstawie art. 159 kk może zostać skazany tylko ten uczestnik pobicia, który danego przedmiotu niebezpiecznego faktycznie używał. Pozostali odpowiadają na podstawie art. 158 § 1 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 25.07.2012 r., sygn. II AKa 209/12, LEX nr 1216436.
1. Ocena, czy konkretna zmiana w zakresie orzeczenia o karze nie narusza zakazu reformationis in peius, powinna być dokonywana na podstawie wieloaspektowej, rzetelnej analizy wszystkich realnych korzyści i dolegliwości łączących się z daną zmianą w sytuacji oskarżonego. W ramach tej oceny uwzględnieniu podlega nie tylko kara lub zastosowany środek karny, ale również ustalenia faktyczne, kwalifikacja prawna czynu, a także wszystkie możliwe następstwa tych rozstrzygnięć dla sytuacji prawnej oskarżonego.
 2. Jeśli chodzi o możliwość przewidywania przez sprawcę pobicia skutku, o jakim mowa w art. 158 § 3 kk, ustalenia w tym zakresie można poczynić w oparciu o okoliczności danego zdarzenia, które wskazują, iż miało ono tak niebezpieczny przebieg, że mogło dojść w jego następstwie do śmierci ofiary. O owej niebezpieczności świadczyć może sposób działania sprawców, tzn. widoczna w ich zachowaniu brutalność i bezwzględność.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 25.07.2012 r., sygn., II AKa 214/12, LEX nr 1216426.
- Odpowiedzialność za udział w bójce lub pobiciu ma charakter odpowiedzialności quasi „zbiorowej”, co wynika z istoty tego przestępstwa, polegającego na działaniu zbiorowym, w którym zwykle nie można zindywidualizować, na wypadek gdyby pokrzywdzeni odnieśli w niej obrażenia, kto komu zadał które z nich.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 12.07.2012 r., sygn. II AKa 194/12, LEX nr 1213786.
- Śmierć człowieka stanowi ustawowe znamię zarówno przestępstwa z art. 156 § 3 kk, jak i z art. 158 § 3 kk. Warunkiem niezbędnym do zastosowania powołanych przepisów jest to, aby nastąpił skutek (w obu przypadkach objęty nieumyślnością) w postaci śmierci osoby pokrzywdzonej. W związku z tym znamienia tego nie wolno przyjmować jako okoliczności obciążającej, wpływającej na wymiar kary (w przypadku skazania sprawcy za czyny wyczerpujące znamiona określone w tych przepisach).
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 12.07.2012 r., sygn. II AKa 108/12, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2012, nr 9, s. 38.
- Przepis art. 158 kk nie określa sposobu udziału w bójce, co oznacza, że może to być każda forma świadomego współdziałania jej uczestników. Do przyjęcia udziału w tym przestęp-

stwie (bójce lub pobiciu) wystarczy świadome połączenie działania jednego ze sprawców z działaniem drugiego człowieka lub grupy osób przeciwko innemu człowiekowi lub grupie ludzi. Nie jest przy tym konieczne zadanie innej osobie uderzenia czy kopnięcie jej ani spowodowanie obrażenia ciała innej osoby, czy niebezpieczeństwa dla jej życia lub zdrowia. Wystarczy, by sprawca swoim zachowaniem przyczynił się do wzrostu sił po jednej ze stron zdarzenia stworzeniem warunków ułatwiających działania bezpośrednich sprawców, postawą, a nawet samą obecnością wśród osób występujących przeciwko pokrzywdzonym i przez to stwarzał zagrożenie ofiary. Odpowiedzialność za udział w takim zdarzeniu ma charakter wspólnej odpowiedzialności za następstwa działania, co stanowi odstępstwo od zasady indywidualizacji odpowiedzialności karnej. Posłużenie się w art. 158 kk pojęciem „udział” powoduje, iż niektóre postacie współdziałania, które w wypadku innych typów byłyby zakwalifikowane jako podżeganie lub pomocnictwo, realizują znamiona postaci sprawczej udziału w bójce lub pobiciu.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 28.06.2012 r., sygn. II AKa 55/12, LEX nr 1217697.
Nie jest wykluczone, że w ramach jednego czynu, stanowiącego zwartą całość, jednak rozwijającego się dynamicznie i zmiennego w czasie, może najpierw dojść do bójki dwóch atakujących się stron, a następnie, po osiągnięciu znaczącej przewagi przez jedną z nich i wyraźnym zaniechaniu ataków przez drugą stronę, kontynuowane zdarzenie przerodzi się w pobicie, co przy wystąpieniu następstwa w postaci śmierci należy traktować jako wy-czerpanie w obu formach znamion jednego przestępstwa z art. 158 § 3 kk.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 8.05.2012 r., sygn. III KK 343/11, „Biuletyn Prawa Karnego” 2012, nr 5, s. 8.
Użycie przez co najmniej dwóch sprawców rozboju przemocy w postaci pobicia, w którym naraża się pokrzywdzonego na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienia skutku określonego w art. 156 § 1 kk lub art. 157 § 1 kk, daje podstawę do zakwalifikowania takiego czynu jako jednego przestępstwa określonego w art. 280 § 1 kk i art. 158 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 21.03.2012 r., sygn. II AKa 42/12, LEX nr 1143437.
Warunkiem podmiotowym odpowiedzialności za typ kwalifikowany przestępstwa z art. 158 § 2 lub 3 kk jest ustalenie, że uczestnik bójki lub pobicia, uświadamiając sobie niebezpieczny charakter zajścia, powinien był i mógł przewidzieć następstwo w postaci śmierci człowieka lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 26.01.2012 r., sygn. II AKa 532/11, LEX nr 1171011.
Ustalenia co do powinności i możliwości przewidywania przez sprawcę pobicia skutku, o jakim mowa w art. 158 § 3 kk, można poczynić w oparciu o konkretne okoliczności zajścia świadczące o tym, że pobicie miało charakter tak dalece niebezpieczny, iż mogło w jego wyniku dojść do śmierci człowieka. Do takich okoliczności należą np. szczególna i widoczna w działaniu sprawców brutalność i bezwzględność, długi okres działania, czy też zadawanie uderzeń w newralgiczne dla ludzkiego życia narządy ciała. Wyrażone przez biegłego stanowisko, iż doznane obrażenia nie musiały skutkować zgonem pokrzywdzonego w razie udzielenia mu szybkiej pomocy w żadnej mierze nie stoją na przeszkodzie przypisania oskarżonemu zrealizowania znamion przestępstwa z art. 158 § 3 kk. Myli bowiem skarżący ustaloną przez biegłego ex post możliwość uratowania pokrzywdzonemu życia w razie szybkiej udzielenia mu pomocy, z ocenianą na chwilę czynu (*ex ante*) powinnością przewidywania przez oskarżonego skutku w postaci śmierci pokrzywdzonego.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 30.08.2011 r., sygn. II AKa 157/11, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 11, s. 54.

Przestępstwo opisane w treści art. 158 § 3 kk jest przestępstwem umyślnym, kwalifikowanym przez nieumyślne następstwo w postaci śmierci pokrzywdzonego. O ile samo pobicie objęte jest umyślnym zamiarem sprawców, to jego skutek w postaci śmierci ofiary umyślnością taką nie jest już objęty. Uczestnik bójki (pobicia) musi następstwo wpływające na okoliczności kwalifikujące przewidywać lub choćby móc przewidzieć (art. 9 § 2 kk).

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29.07.2010 r., sygn. II AKa 99/10, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2011, nr 5, s. 29.

Sposób działania oraz liczba obrażeń niewątpliwie pokazuje, że oskarżeni musieli co najmniej liczyć się z tym, jakie skutki może spowodować ich działanie. Obiektywnie, każdy człowiek, działając w taki sposób jak oskarżeni, musi liczyć się z najdalej idącymi skutkami dla swojej ofiary. Całkowitą rację ma Sąd Okręgowy, twierdząc, że K.P. nie tylko widział brutalną siłę ataku C., ale także sam w tym ataku uczestniczył, zadając uderzenia pałą w okolice głowy. Tak więc brak jest podstaw do przyjęcia, że nie obejmował w chwili czynu skutków z art. 158 § 3 kk. W tej sytuacji nie ma znaczenia, że oskarżony P. nie był inicjatorem pobicia T.T. Wystarczyło, że doszło między nim a A.C. do porozumienia, które w tym przypadku przybrało formę *per facta concludentia*. Oskarżony, widząc co robi A.C., aktywnie go wspierał, zadając uderzenia pałą. To przesądza o jego odpowiedzialności za udział w pobiciu. Fakt zaś, że obaj wspólnie działali, powodując szerokie obrażenia skutkujące śmiercią przy jednoczesnym liczeniu się z takimi skutkami, decyduje o zakwalifikowaniu ich działania z surowszego przepisu, tj. art. 158 § 3 kk. Odnosząc się do pkt B apelacji, należy stwierdzić, że również z nim nie można się zgodzić. Jego sformułowanie pozwala stwierdzić, że skarżący nie dostrzega, iż specyfika art. 158 § 3 kk nie wymaga, aby kwalifikując czyn oskarżonego z przywołanego przepisu, należało przypisać zachowaniu konkretnego sprawcy wywołanie skutku śmiertelnego. Ogólna konstrukcja art. 158 penalizuje zachowanie polegające na udziale w bójce lub pobiciu, w którym naraża się człowieka na bezpośrednie określone w § 1 następstwa. W typach kwalifikowanych chodzi zaś o wywołanie skutku w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub śmierci. Przy czym ustawodawca nie wymaga, aby należało wskazać, który sprawca swoim zachowaniem wywołał określony skutek.

- ⇒ Postanowienie SN z dnia 28.07.2010 r., sygn. II KK 27/10, LEX nr 619606.

1. Dla uznania sprawstwa przestępstwa z art. 158 § 3 kk wystarczy, by skutek w postaci śmierci, będący następstwem pobicia, musiał być z nim powiązany przyczynowo, w tym sensie, że uszczerbek na zdrowiu ofiary jest następstwem zajścia jako pewnej całości, i to zajścia charakteryzującego się cechami określonymi w § 1 art. 158 kk.
2. Określone w przepisie art. 158 § 3 kk następstwo w postaci śmierci, czy w przypadku art. 158 § 2 kk „ciężkiego uszczerbku na zdrowiu”, nie jest skutkiem indywidualnego działania sprawcy, bowiem między jego działaniem a śmiercią człowieka może nawet nie istnieć związek przyczynowy, a mimo to zachodzi odpowiedzialność na gruncie tego przepisu, o ile tylko sprawca następstwo to przewidywał lub mógł przewidzieć. To sprawia, że ten typ przestępstwa – wobec tylko takich wymogów koniecznych dla jego zaistnienia – żadną miarą nie może być utożsamiany z wskazanym w art. 105 § 2 kk „umyślnym przestępstwem ciężkiego uszkodzenia ciała”.

- ⇒ Postanowienie SN z dnia 28.07.2010 r., sygn. II KK 27/09, „Biuletyn Prawa Karnego” 2010, nr 4, s. 21–22.

1. W sytuacji gdy (...) przepis (...), dopuszcza rozbieżną interpretację, nawet – w konkretnych wypadkach – bardziej lub mniej uzasadnioną, to wybór jednej z jej wersji,

poprzedzony rzetelną argumentacją nie może być oceniany jako „rażące” naruszenie prawa.

2. Trudność dokładnego rozgraniczenia wykładni od prawotwórstwa nie może usprawiedliwiać dokonywania wykładni w takich sytuacjach, w których prowadziłyby to ewidentnie do tworzenia norm prawnych wykraczających swoją treścią poza zakres interpretowanych przepisów, a więc w tym sensie do tworzenia nowego prawa.
3. Za niedopuszczalne należy uznać rozszerzenie zakresu pojęć wyjątkowych na niekorzyść oskarżonego. Taką wykładnię w orzecznictwie uważa się za niezgodną z prawem.
4. „Ciężki uszczerbek na zdrowiu”, o jakim mowa w art. 156 § 1 kk, to pojęcie zbliżone znaczeniowo do „ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia” (lub nawet synonim tego terminu), jakie istniało w licznych przepisach kk z 1969 r.
5. Dokonana w kodeksie karnym z 1997 r. – w stosunku do kodeksu poprzednio obowiązującego – zmiana w określeniu skutków tego typu przestępstw z „ciężkiego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia” (art. 155 kk z 1969 r.) na „ciężki uszczerbek na zdrowiu” (art. 156 kk z 1997 r.) była spowodowana tylko chęcią użycia określenia bardziej jednoznacznego, aniżeli poprzedni termin „uszkodzenia ciała”.
6. Fakt, iż przepis art. 105 § 2 kk wśród umyślnych przestępstw, do których się odnosi, wymienia: „ciężkie uszkodzenie ciała” nie ma znaczenia dla interpretacji owego zakresu katalogu przestępstw, do których ma zastosowanie. Niezależnie, bowiem od wspomnianych historycznych uwarunkowań takiego sposobu opisu tego typu przestępstw i dominującego w piśmiennictwie przekonania o tym, że użyte w art. 105 § 2 kk określenie „ciężkie uszkodzenie ciała” odpowiada użytemu w art. 156 § 1 kk określeniu „ciężki uszczerbek na zdrowiu”.
7. Nie istnieją (...) (po zastosowaniu reguł wykładni językowej) żadne racjonalne względy do stwierdzenia, że to samo zawarte w przepisie art. 105 § 2 kk określenie: „przestępstwo umyślne ciężkiego uszczerbku na zdrowiu”, tak w rozumieniu języka potocznego, jak i prawnego, oznacza co innego, aniżeli tak normatywnie nazwany występki, przewidziany w art. 156 § 1 kk, skoro ten reguluje właśnie kwestię odpowiedzialności karnej za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.

⇒ Postanowienie SN z dnia 28.07.2010 r., sygn. II KK 271/09, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2011, nr 1, s. 6.

Umyślne spowodowanie śmierci czy ciężkiego uszczerbku na zdrowiu wyklucza możliwość zakwalifikowania takiego działania z art. 158 § 3 kk, czy art. 158 § 2 kk, skoro wskazane w tych przepisach następstwa mogą być przez sprawcę „objęte” tylko nieumyślnością. Gdy zostanie ustalone, że skutek śmiertelny jest bezpośrednim rezultatem dającego się wyodrębnić zamierzonego czynu jednego z uczestników bójki lub pobicia, to poniesie on odpowiedzialność za umyślne spowodowanie skutku (art. 148 § 1 kk lub art. 156 § 1 kk), niezależnie od odpowiedzialności pozostałych uczestników na podstawie art. 158 § 2 kk czy art. 158 § 3 kk.

⇒ Postanowienie SN z dnia 28.07.2010 r., sygn. II KK 271/09, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2011, nr 1, s. 2.

Skoro czyn zabroniony kwalifikowany przez następstwo zachodzi wtedy, gdy zostaną zrealizowane wszystkie znamiona typu podstawowego, to nadal należy, że o charakterze przestępstwa kwalifikowanego przez następstwo decyduje charakter przestępstwa podstawowego.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 22.07.2010 r., sygn. II AKa 190/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2010, nr 9, s. 58.

W sytuacji, gdy znamiona przestępstwa z części szczególnej kodeksu karnego określone są alternatywnie, to przyjęcie innego typu przestępstwa niż przypisane w zaskarżonym wyroku, ale wyczerpującego znamiona alternatywnie opisanego typu danego przepisu, nie stanowi naruszenia zasady reformationis in peius. W wypadku czynu z art. 158 § 1 kk udział w bójce nie stanowi zachowania o wyższym ładunku społecznej szkodliwości niż pobicie, z uwagi na czynny udział w bójce pokrzywdzonych.

6. Artykuł 159 kk – udział w bójce lub pobiciu z użyciem broni, noża lub innego niebezpiecznego narzędzia

Art. 159 kk

Kto, biorąc udział w bójce lub pobiciu człowieka, używa broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 1.08.2013 r., sygn. II AKa 236/13, „Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach i sądów okręgowych. Biuletyn” 2013, nr 4, s. 8.

O ile można byłoby się pokusić o uznanie za inny niebezpieczny przedmiot żelazka podłączonego do prądu i rozgrzanego do odpowiednio wysokiej temperatury, mogącej wywołać poważne i rozległe oparzenia ciała, to z całą pewnością nie posiada takich właściwości żelazko niepodłączone do źródła energii elektrycznej. Zwykle jego użycie, wyłącznie jako narzędzia do zadawania uderzeń, nigdy nie spowoduje takich obrażeń jak broń palna czy nóż.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 25.07.2012 r., sygn. II AKa 208/12, LEX nr 1213791.

Do skazania z art. 159 kk nie wystarcza ustalenie, że tylko jeden lub dwóch spośród trzech uczestników pobicia używało niebezpiecznego narzędzia. Na podstawie art. 159 kk może zostać skazany tylko ten uczestnik pobicia, który danego przedmiotu niebezpiecznego faktycznie używał. Pozostali odpowiadają na podstawie art. 158 § 1 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 21.03.2012 r., sygn. II AKa 33/12, LEX nr 1162854.

Za niebezpieczny można uznać tylko przedmiot, który przy użyciu zgodnym z jego fizycznymi cechami lub konstrukcją może spowodować skutki podobne do użycia broni palnej lub noża. Będą to więc z pewnością przedmioty tnące (siekiera, tasak, stłuczona butelka itp.), a także przedmioty o fizycznych właściwościach zdolnych do spowodowania uszczerbku na zdrowiu przy „zwykłym” ich użyciu (zwłaszcza zadaniu ciosu), np. łom, kastet, kolczasty drut, łańcuch.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 21.03.2012 r., sygn. II AKa 33/12, „Orzecznictwo Sądów Apelacji Wrocławskiej” 2013, nr 2, s. 285.

Nogi stołu o długości 70 cm i średnicy 4,5 cm wytoczone w całości z litego, twardego drewna, z przytwierdzonymi śrubami i elementami skrzyni stołu, ze względu na swoje fizyczne właściwości są innymi niebezpiecznymi przedmiotami podobnymi do broni palnej i noża, po myśli art. 159 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 10.02.2010 r., sygn. II AKa 416/09, „Orzecznictwo Sądów Apelacji Wrocławskiej” 2010, nr 2, s. 171.

W realiach opisanej sprawy trzonek od siekiery o długości około 60 cm, zbudowany z włókna szklanego o parametrach twardego drewna, przystosowany do wielokrotnego

uderzenia i wytrzymały, odpowiada wyglądem i właściwościom fizycznym kija baseballo-
wego i należy go uznać za „inny podobnie niebezpieczny przedmiot” na gruncie art. 159 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 20.01.2010 r., sygn. II AKa 260/09, LEX nr 577158.
Pałka policyjna typu tonfa oraz pałka teleskopowa nie są niebezpiecznymi przedmiotami
w rozumieniu art. 280 § 2 kk oraz art. 159 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 8.12.2009 r., sygn. II AKa 216/09, „Krakowskie Zeszyty
Sądowe” 2010, nr 4, s. 26.

Nóż jest narzędziem śmiertcionośnym, równorzędnym z bronią palną i tak jest traktowany
nie tylko przez praktykę sądową, ale i przez ustawodawcę, który posługiwanie się nim bądź
używanie go wymienia alternatywnie (art. 159, 223, i 280 § 2 kk). Dotyczy to w zasadzie
każdego noża, z wyjątkiem atrap, odłamków itp. Jak nie ulega wątpliwości, że oddanie
strzału do człowieka ostrą amunicją na ogół (gdy strzał kieruje się w okolicę ważnych dla
życia organów ciała) wyraża zamiar pozbawienia go życia, tak i na ogół zadanie ciosu nożem
w tę okolicę ciała jest przejawem podobnego zamiaru. Inaczej traktuje się zadanie ciosu
w obronie czy w bójce i podobnych zajściach dynamicznych, gdy sprawca rani bezładnie,
bo nie ma możliwości ukierunkowania ciosu.

⇒ Wyrok SN z dnia 17.06.2009 r., sygn. IV KK 27/09, LEX nr 515556.

1. Gdy nie ma rzeczywistych sprzeczności pomiędzy sentencją wyroku a jego pisemnym
uzasadnieniem w zakresie rzeczywistego przebiegu zdarzenia stanowiącego przedmiot
postępowania, to należy w granicach racjonalności dążyć do odtworzenia rzeczywistego
stanowiska sądu orzekającego, bez potrzeby uciekania się do uchylecia zaskarżonego
orzeczenia i przekazania sprawy właściwemu sądowi do ponownego jej rozpoznania.
Gdyby sądy wyższego rzędu miały oceniać czyn sprawcy jedynie na podstawie jego
opisu zawartego w sentencji wyroku, który nie zawsze jest dość precyzyjny, jednoznacz-
ny i nienasuujący jakichkolwiek wątpliwości co do jego rzeczywistego zakresu, to
w wielu przypadkach taki nadmierny formalizm – zwłaszcza w sytuacji gdy miałyby to
prowadzić do orzeczenia na niekorzyść sprawcy przestępstwa – byłby zaprzeczeniem
istoty sprawiedliwości.
2. Jeżeli w następstwie naruszenia prawa materialnego skazany doznałby bezpodstawnie
jakiegokolwiek dolegliwości, to takie naruszenie prawa należy uznać za rażące.
3. Bójka lub pobicie nie nabiera szczególnie niebezpiecznego charakteru z tego powodu,
że sprawca posiada przy sobie broń palną, nóż lub inny podobnie niebezpieczny przed-
miot, że chwyta taki przedmiot do ręki, a nawet, że demonstruje go innym uczestnikom
zajścia, lecz dopiero z tego powodu, że wykorzystując szczególne właściwości broni
palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu i stosując określony spo-
sób ich użycia wywołuje już nie abstrakcyjne, lecz bardzo konkretne niebezpieczeństwo
dla życia lub zdrowia ludzkiego.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 21.11.2008 r., sygn. II AKa 314/09, „Krakowskie Zeszyty
Sądowe” 2009, nr 3, s. 52.

Nie każdy kastet stanowi niebezpieczny przedmiot i decyduje w takim przypadku, dokona-
na *in concreto*, ocena jego indywidualnych, obiektywnych właściwości (fizycznych cech),
które muszą wskazywać na to, że użycie go w „zwykły” sposób stwarza dla życia bądź
zdrowia zaatakowanego podobne niebezpieczeństwo, jak użycie noża bądź broni palnej.
Wprawdzie jego rękojeść zrobiona jest z plastiku, to jednak słusznie uznał Sąd Okręgowy,

że przesądzające o niebezpiecznym charakterze analizowanego kastetu jest przymocowane do rękojeści metalowe, złamane ostrze noża o długości ponad 2 cm. Jest oczywiste, że ewentualne użycie takiego przedmiotu, z uwagi na zachowaną powierzchnię ostrza, tworzy zagrożenie analogiczne do użycia noża przez wykorzystanie jego „naturalnych”, tj. tnących właściwości.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 24.06.2008 r., sygn. II AKa 41/08, LEX nr 447047.
1. Błędem jest wskazywanie przepisu art. 619 § 1 kpk – regulującego tymczasowe ponoszenie wydatków, jako podstawy ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Kwestia ponoszenia tych kosztów została unormowana w przepisie art. 29 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1058).
 2. Odróżnić należy sytuacje, w których sprawcy po popełnieniu przestępstwa wykazują skruchę i podejmują próby naprawienia skutków popełnionego przez nich przestępstwa, co może skutkować nawet nadzwyczajnym złagodzeniem kary, a brakiem takiej postawy stanowiącej w zasadzie okoliczność obojętną dla określenia wymiaru kary, niemogącą z reguły wpłynąć na jej zaostrzenie.
 3. W sytuacji gdy prowadzona pacyfikacja nie stanowiła akcji o charakterze obronnym, a była typowym działaniem zaczepnym nie można mówić o obronie koniecznej. Ten, kto przewidując możliwość zamachu i mogąc tego uniknąć, doprowadza do sytuacji umożliwiającej jego dokonanie, wychodzi mu „na przeciw”, prowokując niejako napastnika do zamachu nie może powoływać się na obronę konieczną.
 4. Wprowadzenie stanu wojennego nie uchylało ani nie zawieszało obowiązywania przepisów dekretu z dnia 21 grudnia 1955 r. o organizacji i zakresie działania Milicji Obywatelskiej (Dz. U. Nr 46, poz. 311) i wydanego na jej podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 grudnia 1955 r. w sprawie określenia przypadków, w których dopuszczalne jest użycie broni palnej przez Milicję Obywatelską oraz trybu postępowania przy użyciu broni (Dz. U. Nr 46, poz. 313).
 5. Zapatrywania prawne w rozumieniu art. 442 § 3 kpk to wyłącznie wskazania interpretacyjne co do stosowanych w sprawie norm prawnych. Wskazania te nie ograniczają nawet w najmniejszym stopniu swobody sądu pierwszej instancji w ocenie dowodów i dokonywaniu własnych ustaleń faktycznych.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 20.05.2008 r., sygn. II AKa 55/08, LEX nr 470138.
1. Tej samej okoliczności, a więc agresji i konkretnie z jej szczególnego natężenia, wyrażającego się „wyżyciem się” lub „szałem”, nie można obejmować równocześnie innym znamieniem tego samego czynu – motywacją zasługującą na szczególne potępienie.
 2. Skoro powszechnie wiadomo (z doświadczenia życiowego), iż nawet jedno mocne uderzenie (kopnięcie) w głowę, klatkę piersiową czy brzuch może spowodować poważne obrażenia ciała i śmierć ofiary, to tym bardziej do takiego skutku prowadzi „katowanie” ofiary, bicie przez prawie pół godziny po całym ciele, a zwłaszcza w głowę, skakanie po jej klatce piersiowej, cięcie nożem. Zatem przy tych okolicznościach nie sposób skutecznie bronić tezy, iż oskarżeni nie obejmowali swoim zamiarem (świadomością) pozbawienia życia pokrzywdzonego, nie mieli świadomości nie tylko nieuchronności śmierci, a wręcz i wywołania nastąpienia tego skutku, gdyż następował on „na ich oczach”. Uznanie w takiej sytuacji, iż swoim zamiarem obejmowali jedynie pobicie i nie przewidywali skutków swojego działania pozostawałoby w niezgodzie z powyższymi okolicznościami i byłoby niesłuszne, wręcz niesprawiedliwe.

3. Zmiana zagrożenia za przestępstwo kwalifikowanego zabójstwa nie narusza rozdziału władz, bo ustalanie treści prawa jest – *par excellence* – wykonywaniem władzy ustawodawczej. Nie narusza to niezawisłości sędziowskiej, bo zostawia sędziom możliwość wyboru, choć bardzo wąską. Wysoki próg sankcji, jej surowość, nie narusza zasady niezbędności represji karnej, bowiem nie dotyczy błahych przekroczeń prawa, ale przestępstw najpoważniejszych, zniszczenia najważniejszego dobra prawnego, dokonanego z motywacji szczególnie nagannej, w sposób szczególnie okrutny, czy łącznie z innymi poważnymi przestępstwami.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 19.12.2007 r., sygn. II AKa 429/07, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2008, nr 9, s. 24.

Podmiotem przestępstwa z art. 159 kk może być – w odróżnieniu od kwalifikowanych przestępstw określonych w art. 158 § 2 kk i 158 § 3 kk – nie każdy uczestnik bójki lub pobicia, ale tylko taki, który używa broni palnej, noża lub innego niebezpiecznego przedmiotu (...). Za podstawę do analizy, czy mamy do czynienia z „innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem”, należy brać zawsze pod uwagę tylko i wyłącznie skutki wiążące się z normalnym, zwykłym użyciem przedmiotu, a nie jego użyciem w sposób niebezpieczny. Chodzi więc wyłącznie o przedmioty, których każde normalne użycie wobec innej osoby zawsze stwarza realne zagrożenie dla życia.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 8.03.2007 r., sygn. II AKa 305/06, LEX nr 315444.

Buty typu „glany”, obite z przodu blachą czy też wzmocnione od spodu gwoździami, nie mogą być uznane za niebezpieczny przedmiot w rozumieniu art. 159 kk, gdyż w odróżnieniu do broni palnej czy noża nie posiadają cech takiego przedmiotu, który niezależnie od użycia zawsze zagraża bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia czy ciężkiego uszczerbku na ciele. Tego rodzaju buty z pewnością posiadają niebezpieczne cechy, ale tylko ich użycie w określony sposób warunkuje możliwość zaistnienia ww. skutków.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 8.03.2007 r., sygn. II AKa 305/06, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2007, nr 7–8, s. 96.

Zadawanie wielokrotnych kopnięć w głowę butami wykonanymi z grubej skóry, dodatkowo wzmocnionej metalowymi obiciami, zwiększa prawdopodobieństwo śmierci lub ciężkich obrażeń ciała ofiary. Problem sprowadza się jednak do oceny, czy ta istota niebezpieczeństwa tkwi w naturalnych właściwościach tych butów, czy też jest ściśle związana ze sposobem ich użycia. Buty typu „glany”, obite z przodu blachą czy też wzmocnione od spodu gwoździami, nie mogą być uznane za niebezpieczny przedmiot w rozumieniu m.in. art. 159 kk, gdyż w odróżnieniu od broni palnej czy noża nie posiadają cech takiego przedmiotu, który niezależnie od użycia zawsze zagraża bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia czy ciężkiego uszczerbku na ciele. Tego rodzaju buty z pewnością posiadają niebezpieczne cechy, ale tylko ich użycie w określony sposób warunkuje możliwość zaistnienia ww. skutków.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29.12.2006 r., sygn. II AKa 242/06, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2007, nr 2, s. 31.

Występek z art. 159 kk pozostaje w zbiegu pozornym (pomijalnym) z występkiem z art. 158 § 1 kk, bo każde pobicie z użyciem niebezpiecznego przedmiotu z art. 159 kk mieści w swym zakresie wzięcie udziału w pobiciu z art. 158 § 1 kk.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 16.02.2006 r., sygn. II AKa 15/06, LEX nr 191761.
1. Szklana butelka po wódce, w aktualnym stanie prawnym, zgodnie z bieżącą judykaturą, nie stanowi niebezpiecznego przedmiotu o jakim mowa w art. 280 § 2 kk, czy art. 159 kk, niemniej jednak takiego przymiotu nie ma już butelka rozbita (tzw. tulipan), której ostre i tnące fragmenty podobne są do noża.
 2. Błędem Sądu Okręgowego było powoływanie w kumulatywnej kwalifikacji czynu przypisanego oskarżonym przepisu art. 157 § 1 kk obok art. 158 § 1 kk w sytuacji, w której nie można było wykazać, aby skutek w nim opisany należało indywidualnie wiązać z działaniem konkretnego oskarżonego. Dlatego też wystarczającą było powołanie w kumulatywnej kwalifikacji czynu jedynie art. 158 § 1 kk, a skutki w postaci naruszenia czynności narządów ciała pokrzywdzonego na okres powyżej 7 dni traktować jako okoliczność zwiększającą stopień społecznej szkodliwości czynu, a co za tym idzie mającą wpływ na wymiar kary.
 3. Współsprawca działający w ramach *animus auctoris* nie musi bezpośrednio realizować czynności czasownikowej danego typu czynu, nie mniej jednak musi sam wykonać określoną czynność, która stanowi istotny wkład w realizację tego czynu, a więc taką, która pozwala hipotetycznie przyjąć, że przez odstąpienie współdziałającego, czyn w ogóle nie byłby popełniony lub popełniony w inny sposób.
- Tym samym przy ocenie współsprawstwa nacisk położyć należy na charakterze przestępczego porozumienia, jego związku z planem i podziałem ról oraz istotności działania z punktu widzenia skutecznej realizacji wspólnego zamiaru.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 16.02.2006 r., sygn. II AKa 15/06, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2006, nr 7–8, s. 126.
- Przestępstwo z art. 224 § 2 kk popełnione w formie przemocy jest podobne do czynu z art. 159 kk, co w konsekwencji musi rodzić przyjęcie odpowiedzialności w warunkach recydywy z art. 64 kk, o ile spełnione zostaną pozostałe ku temu warunki.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 13.12.2005 r., sygn. II AKa 244/05, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2006, nr 3, s. 33.
- Dowolne są rozważania obrońcy na temat pojęcia „posługuje się” w treści przepisu art. 280 § 2 kk. Autor nie tylko nie dostrzega istotnej różnicy znaczeniowej znamion czasownikowych „używa”, „posiada”, „posługuje się”, używanych przez ustawodawcę w różnych przepisach (jak art. 263 § 2, art. 159 i 280 § 2 kk), ale i popada w sprzeczność z jednolitym w praktyce i judykaturze rozumieniem określenia „posługuje się” zawartym w znamionach rozboju kwalifikowanego. „Posługuje się” jest pojęciem szerszym od „używa”. Każda forma demonstrowania noża (okazywania go) w celu dokonania kradzieży rzeczy ruchomej, która wyraża groźbę natychmiastowego użycia przemocy czy wzbudzenia bądź wzmożenia obawy o użycie przemocy i wywołania przez to uczucia zagrożenia bądź bezradności zagrożonego, jest posługiwaniem się niebezpiecznym przedmiotem.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 9.08.2005 r., sygn. II AKa 135/05, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2006, nr 5, s. 35.
- Pies rasy Amstaff, którym oskarżony szczuł pokrzywdzonych, jest „innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem” co broń palna lub nóż, choć fizycznie nie ma identycznych właściwości jak te przedmioty. Już z analizy językowej przepisu widać, że do kręgu desygnatów cytowanego pojęcia ustawodawca zalicza nie tylko przedmioty identyczne z nożem czy bronią palną, a tylko dla sposobu ich określenia nakazuje zbadanie ich relacji

do broni palnej lub noża, które stwarzają jakby „wzorcową” możliwość spowodowania u człowieka ran albo i groźniejszych skutków. W dokonywanej ocenie należy więc pominąć rozważania, czy pies jest przedmiotem, czy też nie jest rzeczą w rozumieniu przepisów odpowiedniej ustawy o zwierzętach – a zbadać, czy jego właściwości eksterierowe i intencjonalne predystynują go do ataku na człowieka. Takie właściwości psa, jak silna budowa, a także agresja, zajadłość i nieustępliwość – upoważniają do zaliczenia go do kategorii przedmiotów podobnie niebezpiecznych, co nóż lub broń palna. Szczucie psem ofiary jest bez wątpienia doprowadzeniem jej do takiego stanu, że nie jest ona w stanie podjąć obrony, a przez to może być środkiem służącym realizacji celu przestępczego.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 28.07.2005 r., sygn. II AKa 230/05, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2005, nr 12, s. 49.

Obaj oskarżeni, działając wspólnie i w porozumieniu poprzez wielokrotne bicie rękami i kopnięcia obutymi stopami po głowie i innych częściach ciała, wzięli udział w pobiciu pokrzywdzonego, narażając go tym samym na bezpośrednie niebezpieczeństwo ciężkiego uszkodzenia ciała i powodując u niego obrażenia m.in. w postaci wstrząśnienia mózgu, naruszające czynności narządów ciała na okres do 7 dni, przy czym oskarżony Jakub S. używał wówczas, strzelając z bliska, broni palnej gazowej, co niewątpliwie zwiększało niebezpieczeństwo, o jakim mowa wyżej. W następstwie tego zabrali oni na szkodę pokrzywdzonego używane półbuty marki „Hugo BOSS”, przy czym celem zaboru nie było przywłaszczenie, a chęć zabezpieczenia i rekompensowania wiarygodności związanej ze zniszczeniem przez pokrzywdzonego szyby samochodowej i wymuszenie na nim zapłaty za powstałą szkodę.

Powyższe w pełni uprawnia do twierdzenia, że oskarżeni zachowaniem swoim wyczerpali znamiona przestępstwa z art. 158 § 1 kk i art. 191 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk, a w przypadku oskarżonego Jakuba S. nadto i art. 159 kk, a nie jak błędnie przyjął to Sąd Okręgowy zbrodni z art. 280 § 2 kk i art. 158 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk.

